

LETO XVI — 181

Ljubljana, maj 1973

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Za začetek letošnjega poslovnega leta dobro kaže

Po novem zakonu o knjigovodstvu smo morali letos prvič sestaviti periodični (reden trimesečen) obračun o poslovanju podjetja in enot oziroma temeljnih organizacij združenega dela (TOZD). Doslej smo namreč sestavljali prvi periodični obračun šele ob polletju. Obračun za prve tri mesece — v Gradisu celo za dva meseca in pol, in sicer od 1. januarja do 15. marca — naj bi vseboval praviloma slabe rezultate. Zakaj?

Za nas gradbince je to nesezonski čas, ko se skoraj ne da delati z mokrimi mešanicami (betoni, malte), ko gredo delavci za krajši ali daljši čas na zimske dopuste ali ko se porabi več časa za izobraževanje, sestankovanje in še za kaj manj produktivnega — v smislu ustvarjanja dohodka — v neposredni proizvodnji.

Navzlic naštetim nevšečnostim pa smo lahko s prvimi letošnjimi rezultati zadovoljni, četudi niso pri vseh enotah sad letošnjih naporov. Tako

kot v preteklih letih so namreč rekatere enote (ki so imele to možnost) tudi letos obračunale na tak ali drugačen način lani zadržane zneske.

Najbolje bo, če se seznanimo z nekaj podatki.

Vrednost proizvodnje znaša 151,30 mio din (ali 15 milijard 130 milijonov starih dinarjev), kar je 24% več kot lani v enakem času, ko je znašala 112,83 mio din. Tako lani kot letos smo do 15. marca uresničili 15% plana.

Se močneje je zrasla vrednost čiste proizvodnje, in sicer za 39%. Lani je znašal delež čiste proizvodnje v vsej obračunani vrednosti 78%, letos pa 81%.

Ko odštejemo vse materialne stroške, amortizacijo in zakonske ter pogodbene obveznosti, dobimo čisti dohodek, ki znaša letos 41,17 mio din, lani pa 30,13 mio din. Povečanje znaša 37% ali okroglo 11 mio din (1,1 milijarde SD).

Čisti dohodek se je povečal zaradi večjega števila ur (vseh ur je bilo za 7% več, učinkovitih ur pa za 10% več — tudi spriču milejše zime, višjih cen — inflacija), pa tudi zaradi višje produktivnosti, ki jo merimo z vrednostjo čiste proizvodnje na efektivno uro; lani je znašala 52,54 din, letos pa 66,89 ali 27% več.

Pri takih rezultatih so se povečali tudi osebni dohodki, in sicer od 25,07

mio din lani na 32,28 mio din letos, to je za 29%. Osebni dohodki na uro pa so porasli za 21%. Z višino 15,09 din/h smo dosegli že 89% planiraneega nivoja OD/h za letos

(Nadaljevanje na 4. str.)

Prisrčne čestitke
ob delavskem prazniku

1. MAJU

UREDNIŠTVO GRADISOVEGA VESTNIKA

Del članov predsedstva mladinske organizacije Gradisa

NA MLADINI SVET STOJI

Naša mladina se je končno le zbudila in Gradis je dobil mladinsko organizacijo za celotno podjetje. Do sedaj so mladi delali le v posameznih aktivih, pa še ti niso bili ustanovljeni v vseh poslovnih enotah. Sedaj se obeta nekoliko drugačna slika. 16. aprila je bila na centrali ustanovna

mladinska konferenca, na kateri so si zastavili mladinci program dela in izbrali vodstvo organizacije.

Kdorkoli je prebral program, mora priznati, da je zelo vsestranski ob enem pa tudi precej obsežen. Če bo mo mladi uspeli opraviiti vsaj tri

(Nadaljevanje na 2. str.)

Delavski svet je razpravljajl

V sredo, 11. aprila 1973 je bila seja delavskega sveta podjetja s precej obsežnim dnevnim redom. Sprejeta je bila sprememba pravilnika o delitvi osebnih dohodkov oziroma spremenile so se osnove za delitev osebnih dohodkov z veljavnostjo od obračunskega meseca 16. 3. 1973 dalje. Predlog za spremembo osnov za delitev so prej obravnavali kolektivi v enotah. Spremenile se bodo osnove navzgor v največjem znesku za nižje kvalifikacije, pri višjih delovnih mestih pa ni nobenega popravka. S tem se bo zmanjšal razpon od najnižjih prejemkov do najvišjih. Hkrati je delavski svet obravnaval načela politike nagrajevanja in naročil odboru za načrtovanje in notranjo delitev, naj skupaj z analitično službo izdela ustrezne predloge v duhu postavljenih načel.

Na dnevnem redu je bila nadalje analiza poslovanja v lanskem letu. Delavski svet je v duhu ukrepov v zvezi s stabilizacijo gospodarstva sklenil, da se zniža nagrada organizatorjem proizvodnje tiste enote, ki bo imela pri obračunavanju storitev v posameznem mesecu prevelika odstopanja (več kot 50% nižji obračun vrednosti čiste proizvodnje nasproti opravljenim uram). S tem želimo doseči enakomerno in pravočasno obračunavanje opravljenih del in tako tudi boljše likvidnost.

Delavski svet je obravnaval tudi izostanke zaradi bolezni ter naročil odboru za varstvo in od-

boru za standard in rekreacijo, da pripravita kompleksno poročilo o bolezninah s konkretnimi predlogi, kako bi ublažili položaj.

Pri zaključnem računu za leto 1972 je bilo ugotovljeno, da ni bila pravilno obračunana režija podjetja, oziroma da niso upoštevali vseh opravljenih ur na gradbiščih, tudi s skupinami kot so bili tkim. akordanti. Rok za popravek je bil določen za 20. april.

Poslovanje železokrivnice na ljubljanskem območju zahteva posebno analizo. Tako je ugotovil delavski svet, ko je obravnaval določena vprašanja v zvezi s poslovanjem tega obrata. Naročil jo je analitski službi, ki naj jo pripravi do prihodnje seje.

Po poročilu o varstvu pri delu in po obravnavi predračuna za to dejavnost, za katero bo v letu 1973 potrebnih več kot 372 milijonov starih dinarjev, je delavski svet predračun sprejel.

Najobširnejša je bila razprava okrog programa investicijskih nabav strojev in opreme. Delavski svet je sprejel predloge odbora za investicije v celoti. Odbor je predloge sestavil na podlagi večkratnih razprav. S tem so bile rešene najnujnejše nabave, pri čemer so upoštevali razpoložljiva sredstva in načela o politiki financiranja.

O kadrovski problematiki je bilo delavskemu svetu predloženo posebno poročilo. Ker ga člani de-

(Nadaljevanje na 4. str.)

17. MAJ BO PRIŠEL V ZGODOVINO GRADISA

Tik pred zaključkom redakcije smo zvedeli, da bo slovesen podpis samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v GIP GRADIS v četrtek dne 17. maja 1973.

Ta dan bo prišel v zgodovino Gradisa, kot nadaljnji korak k razvijanju in utrjevanju samoupravnih odnosov.

Solidarnost - delavska odlika

Ne bi govorili o tem, da je bilo za podpis samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v Gradisu že vse pripravljeno in gostje že obveščeni, da o televiziji in drugih komunikacijskih sredstvih niti ne govorimo, kajti gre res za velik dogodek, nemara najmanj tako pomemben kot je bila izvolitev prvega delavskega sveta podjetja. Takrat so delavci dobili ključke podjetja v roke, simbolično seveda, toda to je bilo zgodovinsko dejanje, ki je označilo začetek delavskega samoupravljanja v našem podjetju.

Tokrat gre za najmanj tako pomembno dejanje. Z oblikovanjem temeljnih organizacij združenega dela in z njihovim združevanjem v organizacijo združenega dela nastaja tista zgodovinska epoha, o kateri je toliko pisal in govoril Marx, ko namreč delavci zares začno razpolagati s sadovi svojega dela.

Toda 25. april je mimo in samoupravnega sporazuma nismo podpisovali. Delavski svet OGP, da ga imenujemo s polnim imenom, je dal pogoj, da ne prevzame sedaj ugotovljene obveznosti, za katere je bil sporazum že dogovorjen, temveč naj se obveznosti še naknadno ugotovijo. To pa ni v skladu z načeli sporazuma, kajti večina se je za delež ugotovljenih obveznosti iz solidarnostnih razlogov že odločila. Menijo namreč, da dogovor o razdelitvi finančnih obveznosti ni dober, da pade nanj preveč in tako naprej — imajo pač svoje razloge.

Tako je večina kolektivov bodočih TOZD sklenila, da se organizirajo kot TOZD v sestavi GIP Gradisa in tudi sklenila, da pooblaščenici podpišejo samoupravni sporazum o združitvi.

Gre pa za razdelitev skupnih obveznosti, ki jih je podjetje prevzelo pred organizacijo TOZD in ki znašajo komaj 10% svojih lastnih sredstev, ki jih še ima podjetje. Zato so se dogovorili, naj bi bremena prevzeli po solidarnostnem načelu v višini dosedaj vložnih sredstev vsake TOZD. In znova naj povemo, da je solidarnostno načelo edino primerno, prav tako naj znova povemo, da je **prav solidarnost delavska oblika**. Ali jo bomo tokrat mar odrekli in s tem pokazali, da tega delavskega načela ne priznamo! In dalje: solidarnostno načelo pomeni, da danes pomagaš ti meni, ker bom jaz jutri pomagal tebi. Mar nekateri mislijo, da lahko danes prišedejo na to, da nikdar pomoči drugih delavcev ne bodo potrebovali? In naj poudarimo še to: tudi v sredstvih, ki jih imajo delovni kolektivi, bodoči TOZD, so sadovi vseh Gradisovih delavcev in še zdaleč ne le njihovi. Zato imamo tudi drugi delavci in vsi člani kolektiva najbrž pravico reči nekaj o tem. Pa ne gre samo za to! Pozivamo le k solidarnosti, kakor smo nekoč in bomo še skupno pomagali katerikoli TOZD in kot smo nekoč že tudi pomagali OGP, pa ni nihče niti spraševal.

Vrh vsega poslovno vodstvo, kakor pravi tovariš Kardelj, je odgovorno ne le za dobro in smotno poslovanje, ampak je odgovorno tudi za čim razvitejše samoupravne odnose ter za vzdušje kolektiva. To velja za vse, da se razumemo.

Tudi za to, da je padel madež ob tem tako zgodovinsko pomembnem dogodku.

Mesec varnosti naj bo dolg 365 dni

Pri nas so uvedli že toliko namenskih dnevnih, tednov in mesecev, da se kar težko spoznamo — dan varčevanja, teden Rdečega križa, teden otroka, dan človeških pravic in še in še. Uvedli smo še enega: mesec varnosti pri delu. Prav gotovo nam pri našem delu pride ta najbolj prav in mislim, da bomo od njega tudi največ dobili. Število nesreč se namreč iz leta v leto veča, prizadevnost, da bi jih omejili in zmanjšali, pa je premalo.

Ce beremo vsak mesec v našem vestniku poročilo o poškodbah pri delu, lahko mirne vesti priznamo, da bi jih vsaj tri četrtine lahko preprečili. Koliko takih nesreč je, ki so le rezultat nepazljivosti, nemarnosti in tudi domišljavosti! Poglejmo jih nekaj: udaril se je s kladivom po roki, ko je nabijal trikotne letve na opaž.... ko je pomagal pri krivljenju klinov na kesonu kamiona, se je naslonil z levo roko na pravkar zvarjeno krivino... pri zapiranju desnih vrat si je stisnila roko v zapestju... itd. Z malo več pazljivosti bi lahko večino teh nesreč preprečili. Pri naših ljudeh velikokrat srečamo trdno prepričanje, da se njim ne bo nič zgodilo, nesreče so rezervirane za druge. Zato ne nosijo vedno čelad, ne nosijo zaščitnih očal, kjer bi bilo potrebno, ne zavarujejo se pri različnih ročnih in strojnih delih, skratka — ne zmenijo se nita za osnovna načela varstva pri delu. Nihče ne more reči, da jih ne pozna, saj je moral vendar opravljati izpit iz določb varstva pri delu. Tisti, ki so še novi, seveda ne vedo, kako se naj pred nesrečami zavarujejo, zato pa jih morajo predpostavljati in njegovi sodelavci z jedrnatimi nasveti in učenjem seznaniti z vsaj najosnovnejšimi določbami varstva pri delu.

Nesreče pri delu imajo večkrat zelo slabe posledice. Včasih se končajo s smrtjo, včasih z dosmrtno invalidnostjo, pa tudi manjše in lažje poškodbe niso prijetne. Kradejo nam zaslužek, prav tako pa si tudi podjetje z njimi ne opomore in spet je prizadet nazaj naš žep. Nesreče pri delu poberejo ogromno delovnih dni. V podjetju »Slovenija ceste« so izračunali, da je bilo izostankov (opravičenih in neopravičenih) z dela najmanj za vrednost 10 dvosobnih stanovanj. Med njimi prav gotovo vodijo izostanki zaradi bolezni ali poškodb pri delu. Pri nas takih izračunov nismo delali, najbrž pa bi si z denarno vrednostjo izostankov z dela zaradi poškodb lahko nabavili tudi nekaj stanovanj.

Kaj moramo storiti za izboljšanje? Po vseh gradbiščih in enotah smo organizirali sestanke — predavanja, kjer smo lahko slišali, koliko nesreč je bilo lani v našem podjetju, koliko je bilo takih — nepotrebnih, obenem pa smo videli tudi filma, ki sta prikazala, kako pomagati ponesrečencu in kaj nas čaka, če ne bomo pri delu pazljivi. Takih predavanj bi moralo biti med vsem letom več, predvsem na gradbiščih. Sedaj, ko je konec meseca varnosti, ne bi smeli na začetku pri delu pozabiti, ampak ga še bolj pazljivo opravljati naprej. Nesreča je vedno kje za vogalom, pa naj bo pomlad ali jesen. S svojo nemarnostjo in brezbrižnostjo je nikar ne kličimo in pozabimo že vendar tisto: »Meni se kaj takega že ne bo zgodilo«.

Novi sekretariat in komisije SOP

SEKRETARIAT

Janez Ravšl
Jernej Jeršan
Mitja Smole
Vlado Šanca
Ivan Grilec

KOMISIJE:

— organizacijska komisija — predsednik Janez Ravšl
— za šport in rekreacijo — predsednik Jernej Jeršan
— za varstvo pri delu — predsednik Ivan Grilec

Sindikalni odbor podjetja potrdil sklepe komisije

Sindikalna organizacija podjetja je eno izmed tistih teles v podjetju, ki mora največ delati z delavci in za delavce. Ta osnovna naloga pa prinaša vedno dovolj problemov in tako dovolj dela. Naše novo sindikalno vodstvo se zaveda tega, zato ni bilo veliko dilem glede tega, kaj bo treba storiti: poprijeli so tam, kjer je prejšnje vodstvo nehalo.

19. aprila 1973 je bila v sejni dvorani Gradisa v Ljubljani prva seja novega SOP. Odbor je izvolil sekretariat in komisije. Poleg obravnave sklepov obnega zbora, ki jih v nadaljevanju objavljamo v celoti, je bilo veliko govora o nalogah sindikata po podpisu samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v GIP GRADIS. Predsednik komisije za sestavo predlogov pri uresničevanju ustavnih dopolnil Rajko Zupančič, je poročal o dosedanjem delu. Na osnovi večurne razprave o TOZD je sindikalni odbor podprl in pozdravil podpis samoupravnega sporazuma.

Obravnavali so tudi program dela SOP ter dejali, da mora biti akcijski program temeljit in konkreten. Biti moramo dovolj samokritični, je dejal predsednik Janez Ravšl, da naše probleme rešujemo v celoti objektivno. Prav gotovo ni prijetno in bo še manj, ko bomo morali zadovoljive tudi izpolnjevati. Toda mi postavljamo odgovornost na prvo mesto, zato smo tudi prepričani, da bo naš program v celoti izvršen. Zato se bomo zavzemali za tako metodo dela, za take družbene ekonomske odnose, ki bodo omogočali več in ki bodo stimulirali celoten naš družbeno-ekonomski razvoj.

Naš cilj, je dejal predsednik tov. Ravšl, je, da usposobimo naše delavce in da razvijemo tehnologijo in organizacijo dela do take stopnje, da bo vsakdo s svojo produktivnostjo zaslužil mnogo več, kakor samo tisto, kar je potrebno za njegovo osnovno življenje — tudi tisti z najnižjo kvalifikacijo. V nadaljevanju pa so sprejeli naslednje sklepe:

— sindikalni odbor si bo prizadeval za dosledno varovanje in spoštovanje pravic delovnih ljudi iz dela, v primeru ko se delovnim ljudem krati njihove pravice ali je ogrožen njihov položaj v organizaciji združenega dela;

— prizadeval si bo, da bomo v osnovnih organizacijah sindikata PE omogočili čim več mladim delavcem politično uveljavljanje in spodbujali, da se uveljavi kot aktivni član samoupravnih organov;

— zagotoviti hočemo demokratičen kandidacijski postopek in sodelovanje pri izbiri kandidatov za organe upravljanja v organizacijah združenega dela;

— zagotoviti hočemo, da se obravnavajo vsa vprašanja v zvezi s proizvodnjo, povečanjem produktivnosti, oblikovanjem in delitvijo dohodka in osebnih dohodkov ter si prizadevati, da bi se v praksi uresničilo načelo delitve po delu;

— zavzemali se bomo za varnost in higiensko zaščito pri delu, ter oddih in rekreacijo članstva;

— zavzemali se bomo za stalno

usposabljanje vsega članstva za vseljudsko obrambo in samozaščito;

— omogočili bomo socialno omejenim materialno in moralno pomoč;

— stalno bomo spremljali vse oblike informiranja v organizaciji združenega dela, dajali pobude in konkretne predloge za izpolnjevanje sistema informiranja, zagotavljali obveščenost o aktivnosti osnovne organizacije, še posebej o delu SOP;

— SOP naj ponovno obravnava akcijski program stabilizacije v Gradisu;

— pravila SOP se morajo dopolniti z določili statuta zveze sindikatov Slovenije, ki bo sprejet na 8. kongresu;

— SOP mora biti koordinator vsega sindikalnega dela v osnovnih organizacijah sindikata PE podjetja, da bi zavzemali enotna stališča, ki zadevajo podjetje kot celoto. Zlasti pa naj bi opredelili naloge in roke ter odgovornost;

— ob dnevu mladine bomo organizirali športna srečanja Gradisove mladine ter srečanja mladih gradbincev Jugoslavije;

— takoj po podpisu samoupravnega sporazuma bo treba organizirati

seminar za sindikalne funkcionarje, ki bo obsegal informativni in programski del ter aktualne naloge izvršnih odborov sindikalnih podružnic v TOZD;

— standard zaposlenih delavcev je ena bistvenih nalog sindikalne organizacije SOP naj v svojem programu predvidi uresničitev zahtev po poenotenju cen prehrane in prenočišč. Vzpostaviti z navedenim naj se reši kontrola kvalitete in kalorične vrednosti hrane in kontrola urejenosti samskih domov in delavskih naselij;

— sindikalni odbor podjetja bo stalno spremljal in obravnaval delo in problematiko svojih članov, ki se nahajajo na delu v inozemstvu,

— z namenom, da bi natančneje informirali vse člane kolektiva, naj se z ustreznim komentarjem tiska kot priloga eni od naslednjih števil Gradisovega vestnika »Družbeni dogovor o minimalnih standardih življenjskih in delovnih pogojev gradbenih delavcev« iz Ur. l. SFRJ, št. 28/71 od 30. 6. 1971;

— izdelati bomo morali nov pravilnik o organiziranosti sindikata v podjetju, pri čemer je treba upoštevati statutarne spremembe v sindikatih (še posebej o aktivnih mladih). Vlogo in pomen sindikata je treba pravno utrditi v statutu podjetja in enot;

— izpolniti bo treba predpisano evidenco članstva, izdati članske izkaznice, kjer jih člani nimajo, ter nastaviti kartoteko družbenopolitičnih delavcev in aktivnih samoupravljalcev v podjetju.

Zakaj pa zidate dimnik? Saj imamo centralno kurjavo. Dimnik bo zato, da bomo svetu sporočili, da smo podpisali samoupravni sporazum TOZD

NADALJEVANJE S 1. STRANI NADALJEVANJE S 1. STRANI

četrtine vseh nalog, ki so si jih zastavili, bo to že lep uspeh, vendar zaenkrat vztrajamo pri izpolnitvi celotnega našega plana. Delo mladinske organizacije se bo odvijalo v komisijah, in sicer jih je pet: za šport in rekreacijo, za idejno-politično dejavnost in kulturo, za izobraževanje, za informiranje in stike z ostalo javnostjo ter komisijo za standard. Najprej bomo med vsemi mladimi izvedli anketo, ki bo pokazala, kaj mladi pričakujejo od mladinske organizacije in kaj bi radi sami delali v njej. Za eno prvih nalog smo si postavili organizirati mladinske športne igre, ki naj bi bile v Celju, sodelovali pa naj bi tudi pri Titovi štafeti. Za mladinsko vodstvo bomo pripravili v letošnjem letu tri seminarje, kjer bi bili seznanjeni s problemi mladine zunaj in znotraj Gradisa. Mladinska organizacija bo morala del svoje aktivnosti prilagoditi tudi organiziranju prostega časa mladincev, saj vemo, da predvsem tisti, ki so od drugod, za svoj čas ne vedo, kako bi ga izrabili. Mladinska organizacija mora v podjetju delovati kot nekakšen koordinator dela mladih in med njene naloge sodi tudi pritegnitev mladih, da se za dogaja.

nja in gospodarska gibanja v podjetju zanimajo in vanja vključijo.

Ena izmed nalog mladih je tudi ta, da bomo s pomočjo centra za izobraževanje ustanovili marksistične krožke, v katerih bomo na čim bolj preprost in dojemljiv način seznanili te mladince z marksizmom in socialističnim gibanjem doma in po svetu. Vzpostaviti s tem pa bomo tudi nenehno skrbel, da bo Zveza komunistov dobivala nove sile prav iz naših vrst.

Med pomembne prireditve, ki jih bomo sami mladi organizirali, je tudi »kviz znanja«, na katerem bomo ekipno sodelovali v seznanjenosti z NOB in samim podjetjem. To akcijo bo organizirala komisija za izobraževanje, poleg te pa še marsikatero drugo, ne nazadnje pomoč delavcem iz drugih republik pri učenju slovenskega jezika.

To je nekaj glavnih nalog mladine, ki si jih je postavila sama. Prav je, da bi ji vse družbeno-politične organizacije v podjetju pri izvrševanju teh stali ob strani in ji pomagale, kajti — četudi smo mladi polni elana in voljni delati, brez pomoči ne bomo prišli do cilja.

Na ustanovni konferenci smo izvolili tudi novo predsedstvo. Člani so: Janko Akerman, Radovan Dobah, Srečko Friš, Nada Gašpir, Slavka Gradišar, Said Huskič, Stefan Hudjek, Sičo Jovičević, Ida Meglič, Dragko Mišov, Vesna Plemelj, Milan Puljko, Karlo Starin, Boris Skreblin, Zvonimir Tisaj, Franjo Vojsk, Mile Zrnić, Miha Majerle. Člani nadzornega odbora: Vesna Plemelj (predsednik), Josip Mikulič in inž. Janko Strajnsak. Novi blagajnik mladinske organizacije je Slavka Gradišar, za sekretarja smo izvolili Nada Gašpir, predsednik Gradisove mladinske organizacije pa je Mile Zrnić, predsednik aktivna mladine jeseniške poslovne enote.

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna »Tonet« Tomšiča v Ljubljani. — Izhaja mesečno

Pogovori se nadaljujejo

■ **ŠKOFJA LOKA** — V tej poslovni enoti so razpravljali o tem, da bi sofinancirali zgraditev centralne lupilnice hlo-dovine. Za to investicijo po-trebujejo 1.380.000 din; kot so-financer nastopa Gozdno go-spodarstvo Kranj, in sicer s 460.000 din, ki se je ob tej pri-liki zavezalo, da bo naš obrat preskrbovalo z zadostno količi-no hlo-dovine, predvsem v kri-tičnih zimskih tednih.

■ **GV LJUBLJANA** — Na seji delavskega sveta so ugo-tovili, da je njihova letošnja angažiranost z delom precej nizka, saj znaša le 45 % vsega predvidenega plana za letošnje leto.

■ **GV LJUBLJANA** — Čla-ni tega kolektiva so sklenili, da bodo odboru za družbeni stan-dard pri delavskem svetu pod-jetja posredovali predlog za spremembo pravilnika o sta-novanjski izgradnji, na osnovi katerega naj bi bilo omogočeno dobiti posojilo za gradnjo in nakup stanovanj tudi v krajih izven območja poslovne enote, kjer je delavec zaposlen.

■ **RAVNE NA KOROŠKEM** — V tej poslovni enoti so na seji komisije za proizvodnjo in delitev dohodka med dru-gim omenili tudi možnost, da bi osebnih dohodkov izplačevali le delno v gotovini, ostalo pa preko hranilnih knjižic. Ugo-tovili pa so, da je v gradbeništvu drugačna struktura zapo-slenih kot v industriji, pa tudi plače niso tako velike, da bi kaj dosti ostajalo na hranilnih knjižicah. Mislijo tudi, da bi bilo pri današnji še ne urejeni organizaciji bank precej za-mujenega časa pri dvigovanju denarja s hranilno knjižico.

■ **RAVNE NA KOROŠKEM** — Kot drugod tudi v tej Gra-disovi enoti primanjkuje kva-lificirane delovne sile in treba bo paziti, da ne bi odšla še tista, ki je sedaj zaposlena. Zato so se dogovorili, naj sek-torji pripravijo popravke štart-nih osnov delavcev, ki so za enoto najbolj zanimivi. Ti po-pravki so bili že narejeni in tudi sprejeti.

■ **CELJE** — Osnovna orga-nizacija sindikata v tej enoti je predložila delavskemu svetu predračun potrebnih sredstev za realizacijo akcijskega pro-grama. Na sestanku so organi-zaciji odobrili 85.000 din.

■ **KO MARIBOR** — Člani delavskega sveta kovinskih obratov v Mariboru so skleni-li, da bodo od sedaj dalje na svojih sejah vedno poročali o stanju neplačanih računov.

■ **KOPER** — Enota bo za prevoz delavcev na oddaljena gradbišča kupila rabljen avto-bus, nabavili pa ga bodo pri avtobusnem podjetju Slavnik iz Kopra.

■ **MARIBOR** — Delavci, ki so zaposleni na gradbišču v Poljčanah in stanujejo v Gra-disovem naselju v Slovenski Bistrici, oz. se vračajo na svoje domove, oddaljene dlje kot 12 km, so upravičeni do znižane dnevnice v višini 40 din. Ostali delavci na tem gradbi-šču so upravičeni do rednega terenskega dodatka. Tisti, ki bodo prešli nižanje dnevnice, si morajo sami plačevati stroške prevozov na delo in z dela ter malico na terenu. V stroške znižane dnevnice je vkal-kulirana tudi izguba delovne-ga časa pri prevozu na delo in z dela.

■ **GV MARIBOR** — Na de-lavskem svetu te enote so skle-nili, da mora akcija seznanja-nja delavcev z dogajanjem v podjetju, ki jo je z vodstvom PE izvedla OOS, postati traj-na naloga, ne pa priložnostna.

■ **GRADIS** — V mesecu varnosti pri delu mora biti članom kolektiva prikazano, do kakšnih nesreč pride pri delu in kako vzroke za te nesreče odpraviti. Predočena mora biti tudi škoda, ki s tem v zvezi nastaja.

■ **ŠKOFJA LOKA** — Na seji delavskega sveta so živa-hno razpravljali o povračilu potnih stroškov za privatne osebnih avtomobile ob odhodu in povratku z montaže. Po razpravi so sprejeli še naslednji sklep: direktor naj v primeru, ko delavec s svojim avomobi-lom odpelje na teren (montažo) orodje in sodelavce, delavcu odobri potni nalog za potniški promet ob odhodu in vrnitvi z montaže.

(Nekatere misli, sklepi in pripombe z druge seje komisije za izdelavo elaborata o ekonomskih, razvojnih in organizacijskih elementih za for-miranje združenega podjetja GIP Gradis in SGP Slovenija ceste)

Moramo priznati: delovna komisija za formiranje združenega pod-jetja GIP Gradis in SGP Slovenija ceste je zelo aktivna. Sklepi prve seje so bili izvršeni. Podjetji sta si že izmenjali svoje sedanje organiza-cijske oblike strokovnih služb z opisom opravil, izmenjali nekatere interne akte in, kar je glavno, obe delovni organizaciji sta že pripravili osnovne podatke glede izdelave ekonomsko finančnega elaborata po stanju 31. 12. 1972.

Mnogo je bilo tudi govora o uveljavljanju ustavnih amandmajev. Obe podjetji Gradis kot Slovenija ceste uspešno organizirata TOZD.

Za ustanavljanje in uveljavljanje temeljnih organizacij združenega dela ter za uresničevanje neodtujljivih pravic delavca in izpolnjevanju dolžnosti je potrebna ustrezna samoupravna sestava. Ta namreč mora biti v skladu z ustavnimi dopolnili in mora omogočiti vsakemu zapo-slenemu sodelovanje pri razpravljanju in odločanju o ustanovitvi TOZD, prav tako pa tudi o odločanju, ustvarjanju in delitvi dohodka in mu tako zagotoviti resnično samoupravljanje z družbeno lastnino. Komisija je menila, naj bi pri ustanavljanju TOZD v obeh podjetjih uporabljali enotne kriterije tako po obliki kot po vrsti. Razumljivo je, da je tu želja GIP Gradisa večja, kar pač utemeljuje s tem, da bi v primeru uspešne izvedbe integracije novo združeno podjetje lahko še boljše poslovalo z večjimi proizvodnimi in finančnimi uspehi. Prepričani smo, da bo kolektiv SGP Slovenija ceste lahko koristil naše izkušnje pri ustanav-ljanju TOZD oziroma sprejel naše kriterije za ustanovitev TOZD, seveda, če bo iz obrazložitve razvidno, da so naši kriteriji za ustanavljanje TOZD boljši, kot jih predlaga kolektiv SGP Slovenija ceste.

Najvažnejša je skrb za standard pravijo na Jesenicah

Naša temeljna organizacija zdu-ženega dela na Jesenicah je znana po tem, da najbolj skrbi za standard svojih zaposlenih, pa naj bo to z ure-jenostjo stanovanjskih razmer ali pa z redno in dobro preskrbo s hrano. Med njimi namreč velja »zakon«, da je treba najprej poskrbeti za delav-ca, šele potem lahko od njega pričakujemo, da bo delal z veseljem in polnim zaletom. Vsa ta skrb pa se jim bogato obrestuje, saj je tako kot na področju standarda tudi na pod-ročju realizacije enota dosegla lepe uspehe. O njih smo se pogovarjali z direktorjem Francem Vovkom in ko-mercialnim direktorjem Vladom Šancom. Povedala sta nam nasled-nje:

»Trenutno in tudi celo leto vna-prej smo polno zasedeni, zato smo tudi morali povečati število zaposle-nih. Sedaj imamo 634 ljudi in to je največje število, kar naša enota ob-staja. Prav tako smo v zadnjem letu dosegli največjo realizacijo v letih obstoja. Letos imamo v načrtu dela v vrednosti 140 milijonov dinarjev. Ti objekti so: dve osnovni šoli, ge-neralna rekonstrukcija Sport hotela na Pokljuki, generalna rekonstrukci-ja vojaškega hotela Sloboda na Ble-du, nadaljevanje in zaključitev del hotela Kompas v Kr. gori. Za indu-strijo gradimo IBM center in proiz-vodne objekte za Savo Kranj, nekaj za LIP Bled, pa industrijsko halo za Embalažni grafitni zavod v Škofji Loki in tudi za begunjski Elan bo-mo nekaj delali. Da ne pozabimo, de-lamo tudi otroški vrtec na Jeseni-cah. Roki za vsa ta dela so v letu 1973, investicijska sredstva zanje pa so zagotovljena s pogodbami in bančnimi garancijami.«

Torej je vaš delokrog cela Go-renjska?

»Res je. Predvsem pa smo precej povečali svojo prisotnost na območju Kranja.«

Kako pa je s stanovanjsko grad-njo?

»V treh stolpnih v Kranju gra-

dimo 165 stanovanj. Te dni bomo iz-ročili v tem mestu investitorjem ozi-roma kupcem 90 stanovanj, zgrajenih v treh blokii. Poleg tega pa gradimo tudi centralno kotlarno za stano-vanjski kompleks celotne Planine, katerega predračunska vrednost je okoli 10 milijonov dinarjev. Gradi-mo tudi garažni objekt s 180 garaža-mi. Stanovanja pa gradimo tudi na Jesenicah — naslednji mesec bomo začeli delati dve stanovanjski stolp-nici v centru Jesenic. Vsaka bo imela 65 stanovanj.«

Znani ste po tem, da dobro skrbite za življenjske razmere zaposlenih. Kakšne načrte imate v zvezi s tem?

»Res smo poskrbeli za primerno stanovanje v naših samskih domovih in tudi s toplimi glavnimi obroki so bili delavci preskrbljeni, niso pa imeli tople malice. Sedaj bomo tudi to uredili, vendar s tem še vedno ni vse najboljše. Treba bo čimprej po-skrbeti za naših 300 ljudi v Kranju, ki nimajo menze. V Kranju bomo ta mesec dogradili sodoben samski dom s 100 ležišči. Za zaposlene bomo zgradili še en stanovanjski blok z menzo. S temi investicijami računa-mo, da bomo zadovoljili potrebe de-lavcev na tistem območju, saj je ze-lo važno, da ravno v Kranju zanje dobro poskrbimo, saj si tam tudi drugače vedno bolj utrjujemo polo-žaj. Važno je torej, da tam ostane-mo in če bodo naši zaposleni imeli tam urejene življenjske nazmere, bo obstanek veliko lažji.«

Kakšni pa so vaši odnosi z inve-stitorji?

»Ti so dobri. Sicer pa delamo kva-litetno in se držimo izvršitvenih ro-kov, čeprav so ponavadi kratki. In-vestitorji pa so tudi redni plačniki in torej z nelikvidnostjo nimamo te-žav. Ves svoj nadaljnji razvoj naše enote pa vidimo v skupnem podjet-ju Gradis. Ena sama enota pač ne predstavlja dosti, v »velikem« Gradisu pa vidimo dovolj možnosti za raz-voj in garancijo za uspešno poslo-vanje.«

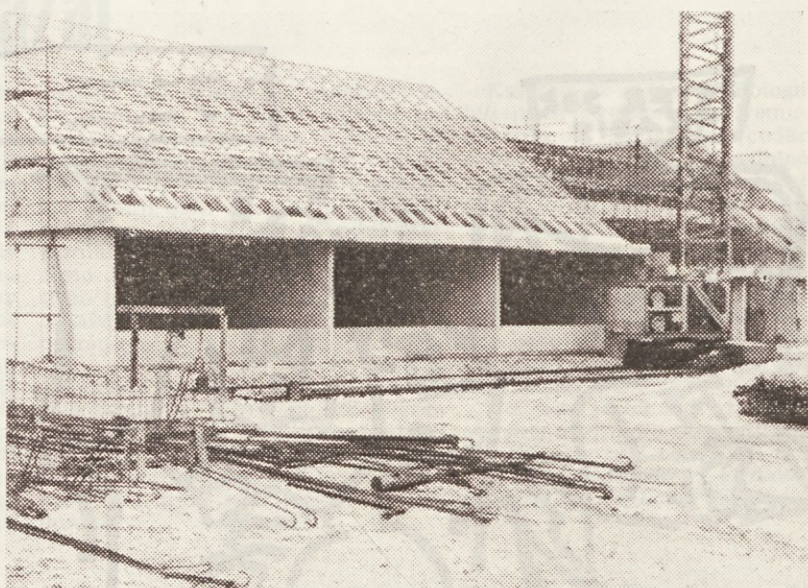
Bistveno pa je, da so predstavniki SGP Slovenija ceste predlagali GIP Gradisu, da žele v integracijskem postopku predvsem rešiti vprašanje finančnih sredstev na kar najbolj za obe delovni organizaciji sprejemljiv način. V zvezi s tem so naši predstavniki predlagali, naj bi napravili ekonomsko študijo po principih investicijskega programa.

Poleg tega so sklenili, da vsako podjetje izdela teze, ki bodo služile za izdelavo integracijskega elaborata in iz katerih bodo razvidni smotri integracije. Pri izdelavi teh elaboratov je potrebno upoštevati realno povečanje proizvodnje in angažiranje proizvodnih kapacitet na celotnem jugoslovanskem področju ter sinergijske učinke v integraciji.

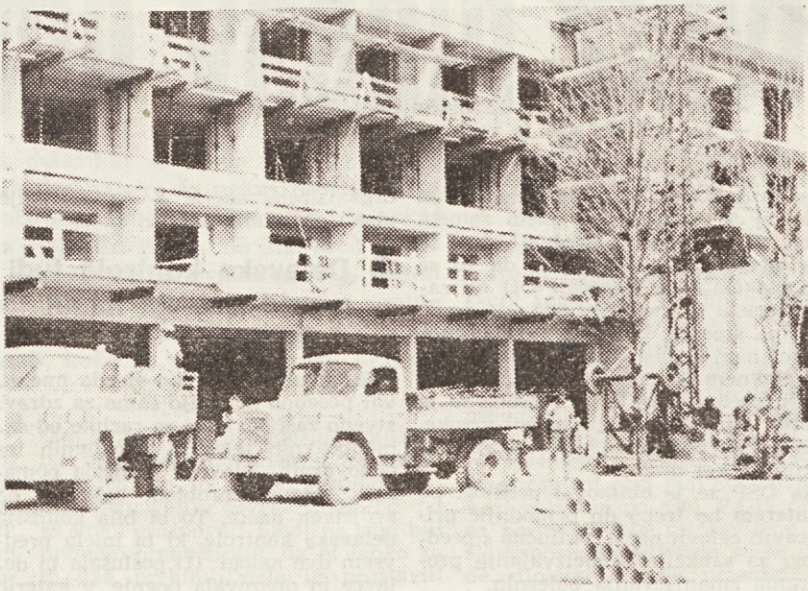
Želja obeh kolektivov po integraciji in združevanju je v vsakem primeru upravičena. Zato bi bilo žaljeno, da bi se kolektiva obeh de-lovnih organizacij med seboj še bolj spoznavala že v fazi integracij-skega postopka. Zato komisija priporoča, naj bi organizirali razne stro-kovne ekskurzije, kjer bi si strokovnjaki izmenjali medsebojne izkušnje ter si ogledali najbolj značilna področja proizvodnje. Prav tako naj bi si obe delovni organizaciji izmenjali strokovne filme iz proizvodnje, katere bi prikazali delavcem.

V integracijski proces pa bi se morale čimprej vključiti tudi dru-žbenopolitične organizacije obeh podjetij (organizacija ZK, sindikalne organizacije, mladinske organizacije), katere bodo morale informirati vse svoje člane o pomembnosti integracije.

Ob zaključku se je komisija dogovorila, da se bodo tudi posamezne strokovne službe, razne komisije kot tudi delovne enote obeh podjetij razgovarjale med seboj ter tako ugotavljale, katere poslovne funkcije ali področja proizvodnje bi se dalo čimprej združiti. V vsakem primeru pa je želja obeh kolektivov, da se čimprej realizira zasnova združenega podjetja GIP Gradis in SGP Slovenija ceste.

Osnovna šola v Kokrici bo gotova do zadnjega avgusta

Hotel Sloboda na Bledu raste izpod rok delavcev jeseniške enote Gradis

V središču Ljubljane je ponovno oživel naše gradbišče. Tokrat za hotel Slon izvajamo nadzidavo in adaptacijo

Huda nesreča v Bohovi

V sredo 25. 4. 1973 se je pri montiranju hale v Bo-hovi zgodila huda nesreča, pri kateri se je smrtno po-nesrečil naš zvesti sodelavec 28-letni kvalificirani tesar Ivan Viher, doma iz Brati-slavcev. Težje so bili poško-dovani tesar Stjepan Vlah,

polkvalificirani tesar Janko Meznarič, železokrivec Fra-njo Veršič, visokokvalifici-rani zidar Ferdo Hahjanič in visokokvalificirani zidar Jože Kosi. Lažje poškodbe sta dobila tesar Štefan Ro-deš in železokrivec Ivan Furjan.

Zdravim je vse zdravo

Na zadnji seji je delavski svet podjetja obravnaval tudi analizo poslovanja in analizo osebnih dohodkov za lansko leto. Ugotovljeno je bilo med drugim, da so močno porasli izostanki zaradi bolezni.

Odstotek zgubljenih dni zaradi bolezni se je od leta 1971, ko je znašal 5,6%, povečal v letu 1972 na 6,4%. Ta številka brana tudi drugače pomeni, da je bil skoraj vsak naš 15. delavec bolan ali da je bilo pri skoraj 6000-članskem kolektivu 400 stalno bolnih, to je kar za veliko Gradisovo enoto!

Prednjačijo — v bolezni namreč — delavci OGP, ki so imeli 13,7% izostankov zaradi bolezni, to je pri 200-članskem kolektivu 27 stalno bolnih. Čez 10% sega ta številka še pri ljubljanski upravi delavskih domov.

Sicer pa so v gradbenih enotah imeli največ bolnikov v PE Celje — 8,2% (povečanje za 32%), v PE Ljubljana — 8,1% (povečanje za 21 odstotkov) in v PE Ljubljana okoli — 8,1% (enako kot leta 1971).

Za zgled pa lahko služi SPO s 3,9 odstotkov in še posebej PE Nizke gradnje z vsega 2,8% (zmanjšanje za 39%)!

Vidimo, da je razlika med OGP in PE Nizke gradnje kar (13,7:2,8) petkratna! Ali je to sploh mogoče? Taki skrajni primeri se kar sami ponujajo za raziskovanje, tako v dobrem kot slabem.

V še večji meri kot v odstotkih zgubljenih dni, pa se kaže izguba v dinarjih. Leta 1971 smo imeli povprečno na zaposlenega na mesec 31 dinarjev izplačil za bolezenski izostanek

mestilo OD in za druge spremljajoče stroške.

2. Strokovnjaki, to so delavci v kadrovi službi in delavci varstva pri delu ter še posebej zdravstveni delavci podjetja in zunaj njega.

Samo strokoven pristop k problemu zmanjšanja bolezni lahko zagotovi uspeh in sicer zategadelj, ker je strokovno, sistematično in trajno delovanje osnovni pogoj za uspešen boj boleznim.

Pri tem pa je izjemno pomemben tudi obseg zdravstvene službe bodisi v podjetju samem ali s pomočjo zdravstvenih ustanov. V omenjenem dogovoru je naprimer določilo, po katerem mora biti urejena zdravstvena zaščita prek zdravstvene službe na gradbiščih že z 200 zaposlenimi; zobozdravstvena služba pa na gradbiščih s 500 zaposlenimi delavci.

3. Sindikat

Zaščitna vloga sindikata je ena najpomembnejših njegovih funkcij, toliko bolj, če so delovni in življenjski pogoji glavni krivci slabega zdravstvenega stanja večjega dela kolektiva.

Sindikat ima dve prednosti, ki jih mora s pridom izkoristiti pri tako važni nalogi kot je ohranjanje zdravja, največje vrednote, ki jo človek ima! Ti dve prednosti sindikata sta: množičnost članstva in možnost dobro

poškodbah, posebno zadovoljstvo tako zavoljo odnosov kot osebnih dohodkov — in še kaj (»fuš« na primer).

1. Hrana, hrana in še enkrat hrana Hrano smo hote postavili na prvo mesto, ker najbrž ni samo slučaj, da je bolezenskih izostankov največ tam, kjer je za hrano najslabše urejeno (Ljubljana, Celje).

Tam, kjer imamo lastne menze, je stanje bistveno boljše. Ko bi vsaj že enkrat vsi odgovorni delavci spoznali, da je sit delavec storilnejši, zadovoljnejši pa tudi s srcem in rokami bolj navezan k podjetju. Za menzo vedno zmanjka denarja in časa.

Topel obrok je obveznost podjetja. Dogovoriti se moramo le še o enotni ceni za vse člane kolektiva. Tam,

NADALJEVANJE S PRVE STRANI — NADALJEVANJE

Za začetek...

Najbolj spodbuden rezultat pa bi bil dosežen ostanek dohodka v višini 8,89 mio din (blizu milijarde starih dinarjev). Še prej pa primerljani podatek: lani smo v enakem času ustvarili 5,06 mio din ostaneka dohodka. Letošnje povečanje bi znašalo tedaj kar 76%! (Rezolucija skupščine SRS predvideva 36%).

Letos velja predpis, ki pravi, da se mora zmanjšati dohodek za 25% pri vseh tistih obračunanih delih, ki jih naši naročniki, investitorji ne plačajo prej kot v 90 dneh. Kaj to pomeni? Poglejmo si primer. Gradimo objekt, na katerem smo opravili za 100 tisoč ali milijonov dinarjev del. Investitor nam jih je plačal samo polovico v roku 90 dni potem, ko smo mi izstavili račun (situacijo). Za preostalih 50 tisoč ali milijonov dinarjev še neplačanih del pa moramo zmanjšati naš dohodek za 25%.

V letu 1973 bo zmanjšan finančni rezultat za vse terjatve starejše od 90 dni za 25%.

To zmanjšanje se je že odražalo na zmanjšanju finančnega rezultata za prvo trimesečje letošnjega leta!

Skrb vzbujajoča nevarnost je, če dolжник, ki ne poravnava svoje obveznosti, tega ne izvrši zaradi nelikvidnosti. Nelikvidnosti sledi prisilna poravnava in če le-ta ni uspešna, sledi stečaj. V tem primeru sledi dokončni delni odpis take terjatve.

Torej, usoda takih terjatev in ne samo teh, ki niso starejše od 90 dni, je odvisna od finančnega stanja in likvidnosti poslovnih partnerjev.

Prodaja, nudenje storitev in izvajanje investicijskih del in investicijske opreme nelikvidnim poslovnim partnerjem — ne, da samo nas lahko pripelje do nelikvidnosti, temveč obstaja tudi nevarnost, da bo del terjatev izgubljen.

Zavedajmo se, da so minili časi, ko smo bili zadovoljni, da smo izstavili fakturo ali situacijo — kdaj sledi temu plačilo, ni bilo važno. Naj bo to preteklost. V prihodnje poslujmo samo z likvidnimi partnerji!

Nujno bo treba iskati preko pristojnih služb družbenega knjigovodstva informacije o stanju likvidnosti partnerjev, s katerimi poslovno sodelujemo.

Jasno je, da z investitorji, ki v letošnjem letu nameravajo investicijske objekte oddajati našim enotam v izvajanje, brez zagotovljenih finančnih sredstev, ni smiselno sklepati pogodb. Sankcije so preostre!

Ko govorimo o zmanjševanju, je važno naslednje: Za prvo trimesečje letošnjega leta dejansko odpisujemo terjatve v tej višini samo za tiste, ki so nastale po 1. oktobru 1972. Terjatve pred 1. oktobrom 1972 smo lansko leto izjemoma odpisali 12,5%, kar je zneslo za celoto preko 3 mio din (terjatve nad 90 dni). Absolutno gledano, za celoto imamo torej v prvem trimesečju terjatve z zapadlostjo 90 do 180 dni in terjatve, ki so nastale v letu 1972 pred 1. oktobrom, tj. nad 180 dni. Uredba predvideva odpis terjatev v vsakem trimesečju za nadaljnjih 25%. Zgodilo se bo, da bomo nekatere terjatve ob polletju odpisovali z zapadlostjo nad 260 dni — iz objektivnih razlogov, če kljub tožbenim zahtevkom po izvršbah zaradi nelikvidnosti tožencev ne bo možno naplačilo, in subjektivnih, kolikor naša prizadevanja ne bodo uspešna, da bi dolžniki pravočasno poravnali zapadle terjatve.

V tej akciji si uspešnosti ne moremo nadejati brez prizadevnega sodelovanja vseh enot. Ko ugotavljamo skupno vrednost terjatev, je važno ugotovitev, da odpade 50% vrednosti na izdane račune, to je 17 mio din; na prodajo stanovanj za trg 6,2 mio din in situacij 11 mio din.

V Gradisu moramo po obravnavnem predpisu znižati dohodek kar za 7,35 mio dinarjev. Če smo ustvarili 8,89 mio din ostaneka dohodka v celoti, tedaj znaša zmanjšanje:

kjer bodo ali so že spoznali koristnost malice (med delom), bodo ponudili kvalitetnejši obrok in tudi več regresirali in obratno.

Tudi celodnevna cena hrane naj bi bila v celem Gradisu enaka — za delavce. Razliko zaradi različne kvalitete, prevoza, režije in drugih stroškov, naj izravna enota. Obstoječe menze in druge obrate družbene prehrane bi bilo treba redno sanitarno pregledovati.

Nad vse koristno bi bilo, če bi uspeli pridobiti medicinske strokovnjake (znanstvenike), ki bi ob praksi ali pa študijsko obdelali problem odvisnosti načina prehranjevanja (1) na nekatere bolezni prebavil (2) na zmanjšano stopnjo storilnosti, (3) na večjo izpostavljenost raznim drugim obolenjem in (4) na slabše odnose (ne kregaj se pred kosilom; ljubezen gre skozi želodec; histeriki so praviloma suhi).

Takoj bi morali sestaviti gradbeni odbor, morda s podjetjem Slovenija ceste za zgraditev nove menze v Ljubljani.

(Dalje prihodnjič)

ostanek dohodka brez zmanjšanja	8,89 mio din	100 %
zmanjšanje ostaneka zaradi neplač del nad 90 dni	7,35 mio din	83 %
ostane po zmanjšanju dohodka	1,54 mio din	17 %

Vidimo, da gre za velike zneske v absolutnem in relativnem merilu. Tisti, ki danes dela samo še na kredit (ko naročnik nima denarja) ali pa tisti, ki se premalo trudi z izterjavo še neplačanih del, tisti je v položaju, da mu bo zmanjkalo denarja za osebne dohodke. Če se bo to zgodilo samo v eni ali v nekaj enotah — in to se dogaja, potem solidarno pomagaj iz zagate podjetje kot celota s svojimi obratnimi sredstvi, to je z denarjem. Kolikor pa bi bilo takih enot preveč, potem bi doživeli presenečenje, ki ga v Gradisu doslej še ne poznamo, to je, zmanjkalo bi denarja za napolnitev naših kuvert prvega v mesecu.

Zato bodimo — zlasti delavci v delavskih svetih in najbolj odgovorni delavci enot in podjetja — kar najbolj previdni pri prevzemanju del, če investitor nima zagotovljenega denarja.

LJEVANJE S PRVE STRANI

Delavski svet...

lavskega sveta niso mogli preštudirati. Je bil sprejet sklep, naj poročilo prej pošljejo vsem enotam v obravnavo.

Da bi uredili medsebojna razmerja med gradbenimi enotami in strojno prometnim obratom, je bil izdelan poseben poslovnik o uporabi strojev težke mehanizacije, o načinu izposojanja teh strojev in obračunavanja storitev. Ta poslovnik so obravnavale zlasti neposredno prizadete enote, to je vse gradbene in strojno prometni obrat. Sprejeli ga bodo kot dogovorjena pravila poslovanja. Besedilo poslovnika je bilo že dokončno pripravljeno za sprejem, manjka pa še cenik storitev vključno s pregledi višine transportnih stroškov za stroje do mesta dela. To bo napravila analitska služba v roku 14 dni in bo dokončno pričel veljati, ko ga bodo prizadete enote tudi sprejele.

V nadaljevanju se je delavski svet razpravljal o delu v Münchnu in sprejel na znanje, da dela določena skupina delavcev pri INCOBAU G. m. B. H., katerega je ustanovilo naše podjetje.

Nadalje je imenoval glavnega direktorja v poslovni odbor Gospodarske zbornice SRS za uporabo sredstev za modernizacijo železniških prog v Sloveniji.

Po pravilniku o Gradisovi nagradi je delavski svet imenoval posebno komisijo, ki bo sprejemala predloge za nagrado.

Na priporočilo kolektiva lesno industrijskega obrata v Skofji Loki je delavski svet sklenil, da pošlje v obravnavo predlog za spremembo pravilnika o znižanih dnevnicah za delavce obratov, kadar delajo na terenu v oddaljenosti 12 km od obrata. Sedanje določilo o izplačevanju teh dnevnic predpisuje, da pripada delavcu dnevnic, če bo opravil vsaj 6 ur dela na terenu. Sprememba naj bi bila v tem, da bi imel delavec pravico do dnevnice za vsak dan, ko je na terenu. Ko bo predvidena obravnavna končana, bo delavski svet sprejel o tem dokončen sklep.

Končno se je delavski svet strinjal z načinom sofinanciranja cementarne v Anhovem glede na hkratno zagotovilo dobave cementa in pooblastil glavnega direktorja za podpis pogodbe.

R. Z.

- Kakšno bolezen imaš pa tokrat?
- Petnajstnico!
- Za to bolezen pa še nisem slišal
- Ja, veš, pri nas je vsak petnajsti bolan.

do 30 dni, lani pa že 46 dinarjev ali skoraj 50% več — v enem samem letu. Kako visok je ta porast, nam za primerjavo pove podatek, da so se v enakem času povečali OD na zaposlenega za manj kot 20%.

Kaj storiti? Poiškati vzroke, kolikor nam še niso znani. Toda vzroke v glavnem že poznamo (delovni pogoji, prehrana in drugi). Treba se je torej lotiti akcije, odpravljati vzroke, pa veliko bolj prizadeto, vztrajno in trmasto kot doslej.

Na DSP se je oblikoval predlog, po katerem bo treba do prihodnjic pripraviti celovit načrt, vključno s predlogi za sankcije za neizvajanje programa zmanjševanja bolezni.

● Nosilci naloge so vodstva, strokovnjaki in sindikat

Najprej pogledajmo kdo so oziroma bodo nosilci zastavljene naloge.

1. Vodstva in samoupravna telesa enot in podjetja.

Najbolj odgovorni delavci so dolžni reči: stop! Vsaka enota bi morala napraviti mali program za zmanjšanje bolezni in potem delovati po njem; toda o tem malo več kasneje.

V Uradnem listu SFRJ (št. 28/71) je bil objavljen družbeni dogovor o minimalnih standardih življenjskih in delovnih pogojev gradbenih delavcev, ki v IV. poglavju (členi 41—44) predpisuje precej zahtevne minimalne standarde za zdravstveno zaščito. Ta dogovor ima zakonsko moč, zato je možno odgovorne delavce klicati na odgovornost v primerih neizvajanja določil dogovora.

Dolžnost odgovornih delavcev je tudi, da priskrbijo dovolj denarja za uresničitev minimalne zdravstvene zaščite. Preventivno porabljen denar za to je praviloma vedno precej manjši kot pa izgubljen denar za zdravljenje, izpad proizvodnje, nado-

organizirane akcije — če so ljudje, zlasti sindikalni delavci za to.

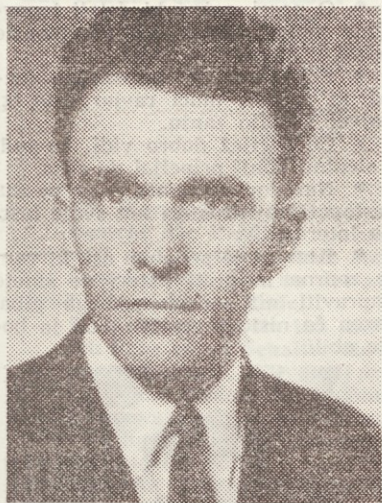
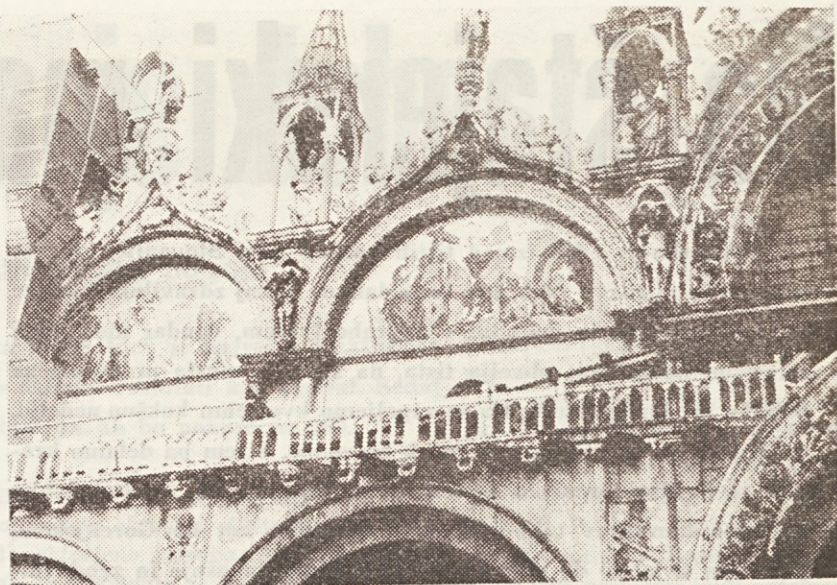
● Delavska kontrola tudi v prid zdravja naših delavcev

Sindikalni odbor bo morda imenoval posebno komisijo samo za zdravstveno zaščito, ki bi za razliko od samoupravnih teles in strokovnih ter odgovornih delavcev podjetja pomagala reševati problem bolezni na svojstven način. To bi bila komisija delavske kontrole, ki bi imela predvsem dve nalogi: (1) poslušala bi delavce in opazovala pogoje, v katerih delajo in živijo ter (2) predlagala bi sankcije za nespoštovanje obstoječih predpisov. Taka komisija bi v začetku lahko hitreje zdravila razmere v podjetju kot pet zdravnikov skupaj.

Delo zdravstvenih delavcev je namreč lahko uspešno v kolikor toliko vsestransko urejenih razmerah. Pri nas pa edinega zdravstvenega delavca (ne zdravnika) zaposlujejo nekatere let z raznimi drugimi nalogami namesto z zdravstveno preventivo, za kar je bilo delovno mesto sistematičirano.

● Dovolj je ugotavljanja vzrokov, začnimo jih odpravljati

Tako smo že pri drugem poglavju. Ko smo površno opisali kdo naj bi bili nosilci naloge, je treba zdaj opredeliti naloge samo. Še prej pa ponovimo glavne vzroke bolezenskih izostankov: hrana, počitek z rekreacijo, stanovanje (nastanitev), delovni pogoji z vsemi objektivnimi okoliščinami (dež, mraz, vročina, prepah) in subjektivnimi hkrati (premajhna stopnja zaščite pred vremenskimi nepravilnostmi), poklicna obolenja, tehnični ukrepi zaščite oz. varnega dela pri

Franc Lešnik

Franca Lešnika ni več med nami

Letošnjo pomlad smo izgubili tudi našega sodelavca — zidarja Franca Lešnika. V mariborski poslovni enoti našega podjetja je bil zaposlen neprekinjeno od leta 1967.

Ves ta čas je delal kot zidar v obratu betonskih izdelkov na Pobrežju. Poznali smo ga kot vestnega in marljivega delavca in dobrega tovariša pri delu.

Kljub boleznim, ki ga je počasi izpodjedala zadnji dve leti, je vztrajno delal do zadnjih moči. Po operaciji se je lansko pomlad vrnil na delo v upanju in veliko željo, da bi še dolgo ostal z nami.

Vendar je ob koncu leta zopet zbolel in od takrat se ni več vrnil na delo. 18. februarja smo se s številnimi njegovimi prijatelji poslovili od njega na pokopališču v Slovenji vasi. Vsem sodelavcem in prijateljem pa bo ostal spomin nanj še veliko let.

Sodelavci

Omer Ahmetović

Dve hudi izgubi v Celju

Letos v našem podjetju smrt kar precej pobira svoj davek. V celjski enoti smo v januarju in februarju izgubili dva delovna človeka — Omerja Ahmetovića in Bolta Horvata.

Omer Ahmetović je bil doma iz Stjepan polja pri Gračnici. V Gradisu se je zaposlil v letu 1969 in komaj štiri leta po tem smo ga že izgubili. Izgubila pa ga je tudi njegova petčlanska družina, ki ga je čakala doma. Na poti na delo je doživel prometno nesrečo in kmalu po njej je v bolnišnici umrl. Ves kolektiv je izguba so-

delavca zelo prizadela, saj so ga imeli vsi radi.

Bolte Horvat je bil zaposlen pri podjetju že od prvih dni po ustanovitvi. V jeseni lanskega leta je šel v pokoj in ves kolektiv mu je ob tej priložnosti zaželel, da bi še dolgo užival ta zasluženi odmor, saj se je v teh 25 letih pri Gradisu dovolj nagradil. Bil je skupinovodja na različnih gradbiščih, med njimi na termoelektrarni v Soštanju, itd. Kljub temu, da zadnje mesece ni bil več med nami v podjetju, nas je njegova smrt zelo prizadela.

Bolte Horvat

Zapustil nas je Jože Senčar

Komaj šest mesecev za svojim sodelavcem Jožetom Sukičem je za vedno odšel od nas JOŽE SENČAR, star šele 29 let.

Bil je član kolektiva PE Koper od leta 1967. Pri nas se je zaposlil kot NK delavec. Z voljo do dela in do učenja se je povzpел že do KV železokrivca in bi bil v bližnji prihodnosti poslan na tečaj za skupinovodje. Tako pa ga je smrt prehitela in vsem prekrizala načrte s tem, ko ga je iztrgala iz naše sredine. Ne le to, za njim žalujeta žena in mala hčerka, ki še ni dopolnila štirih let.

Zgodilo se je 20. marca. Okrog 16. ure se je odpeljal s svojim »fičkom« od doma v Izoli proti Kopru. Neprevidno prehitavanje voznika, ki je vozil iz nasprotnih smeri, mu je vzelo mlado življenje in pahnilo v nesrečo njegovo družino.

Zdi se, kot bi smrt izbirala med najboljšimi. Spet smo izgubili dobrega delavca in predvsem dobrega človeka. Trudil se je, da bi v poklicu čimveč dosegel in da bi priskrbel topli dom za svojo družinico.

Ostal nam bo živ spomin nanj, ki smo ga spoštovali in ga imeli radi.

M. K.

Jože Senčar

Avtobusarji v Bologni so stavkali

Benetke so ena sama paša za oči

Firence smo si šli ogledati na vrh bližnjega hriba že v zgodnjih jutranjih urah in imeli smo kaj videti

Do Firenc in nazaj

Tisti konec tedna pred prvim aprilom nam je osnovna organizacija sindikata na centrali priredila izlet v nekatera mesta bližnjih italijanskih pokrajin. Obiskali smo Padovo, Bologno, Firence, Raveno in Benetke. Razen Firenc smo si vsa ta mesta ogledali v naglici, ki bi nam jo zavladali tekači na dolge proge. Kljub temu, da smo vsako mesto videli kar mimogrede, smo opazili marsikaj zanimivega, kar nam bo ostalo v spominu za lep čas. Jasno je, da so na prvem mestu zgodovinske znamenitosti. Pa te lahko vidimo tudi v priročnikih in učbenikih, čeprav so seveda v naravi veliko lepše. Povedali bomo rajši nekaj bolj »italijanskih« značilnosti. Že na meji smo se srečali z eno tako njihovo nacionalno

nadlogo — cariniki so stavkali. Še isti dan smo v Bologni naleteli na mrtev avtobusni promet — šoferji in sprevozniki so stavkali. Najbolj pa nas je ta nadloga prizadela v Benetkah zadnji dan: tik pred našim prihodom so začeli stavkati vodni prevozniki in tako smo Benetke videli samo kot konji s plašnicami — v stran nismo imeli časa gledati, samo naravnost in še to le prav hitro in površno.

V Italiji smo tudi spoznali, da nismo samo mi narod, ki rad zboruje, sestankuje — taki so tudi Italijani. Zborovanja komunistov, kovinarjev, desničarjev, vse to so označevali. No, mimo nas je šlo to le kot novica.

Kaj smo še videli? V Bologni smo bili priča strašno zanimivemu izkopavanju na sredi mesta, odkrili so namreč etruščansko naselbino pod trgom (videli smo pa le par košček in nekaj starih opek, za ostalo že ni bilo več časa). V Firencah smo se prepričali, da imajo tam veliko bolj pereč problem parkiranja kot pri nas. To gre vse navzkriž, počez, skoraj pokonci. Naš avtobus je bil za firenške ozke ulice kot tank, le da smo namesto z gosenicami odpirali avtomobile kar s šoferjem in vodičem.

No, izlet je bil lep, vreme tudi in vsi smo bili zaradi tega najboljše volje, malo pa tudi s pomočjo različnih flaš in flaškic, ki so gledale tu in tam iz torb. Še bomo šli!

N. G.

Kako smo včasih slavili

Danes praznujemo praznik dela, kar se le da svečano in ponavadi se okoli dveh prazničnih dni nabere še nekaj prostih, tako da imamo že kar prave male počitnice. Če pa se spomnimo le nekaj desetletij nazaj, potem je slika čisto drugačna. Še tik pred vojno je bilo prvi maj prepovedano praznovati in nemalokrat je postal ta dan rdeč — ne od nageljnov, kot je danes, temveč od prelite krvi. Tudi med našimi delavci je nekaj takih, ki so bili pred vojno že zaposleni in te smo povprašali, kako so oni praznovali praznik dela.

Dragutin Baksa:

»Prvega maja nismo smeli praznovati in zato smo ga sami doma. Pri nas nismo imeli organiziranega praznovanja kot v nekaterih podjetjih, kjer so se delavci zbrali in na ta dan niso prišli na delo. Zato pa smo toliko lepše praznovali takoj po vojni. Šli smo v povorke, vsi. Bilo je res slovesno. Letošnji prvi maj bom praznoval, kar se da, najlepše — v veselju z družino, ki me čaka v Čakovcu.«

Ivan Višnič:

»Bil sem med delavci, ki so prišli z dežele in tak sem bil tudi sam, ko

sem se pred vojno zaposlil. Zato smo bili bolj malo seznanjeni z delavskim gibanjem in to se je poznalo tudi pri praznovanju prvega maja. Nismo ga smeli praznovati. Sami pa smo bili premalo organizirani, da bi lahko za ta dan prekinili delo in proslavili praznik dela. Po vojni je bilo seveda drugače. Ponavadi sem za te dni od-

šel domov in tudi letos bo tako. Kako bomo pa doma praznovali, pa še ne vem. Prav gotovo bo veselo.«

Franco Fošnarčič:

»Pred vojno sem delal pri Melioraciji Ljubljana, gradbišče Ptuj. Kot je tudi še danes navada v gradbeništvu, so bili tudi takrat gradbeni delavci večina z dežele in ker je bilo takrat težko dobiti delo, so se prepovedi praznovanja prvega maja delavci držali. Kmečka zavest se še ni spremenila v delavsko in tako smo resnični prvi maj praznovali šele med vojno in po njej. Za ta praznik so po vojni bile pripravljene razne slovesnosti, podeljevale so se nagrade, diplome, včasih presežki. Letos bom praznoval prvi maj precej veselo — šel bom na ohcet.«

Premalo pazimo na odhajanje zaposlenih

Feliks Simonič je v našem podjetju že od začetka, zato ga tudi pozna do vseh »obisti«. V razgovoru na delovišču Vrhole, kjer delamo viadukt za novo avtocesto, nam je tako marsikaj povedal:

— Povedal so nam, da res živite s podjetjem in tako tudi aktivno sodelujete v njegovih samoupravnih organih?

— Bo kar držalo. V podjetju sem že od leta 1946. Sem član delavskega sveta pa tudi v sindikatu aktivno delam.

— Kaj je vaš osnovni poklic?

— Že pred več leti sem se izučil za betonerja, sedaj pa že nekaj let delam železokrivska dela.

— Večina naših delavcev nima veliko slabih pripomb na račun pod-

jetja, mogoče se ustavijo le pri pogovorih o plačah. Kaj pa vi mislite?

— Plače res prepočasno rastejo na pram cenam. Sicer pa niso slabe, če bi le mogli cene malo potolči ali jih vsaj obdržati na enak višini. Tudi jaz nimam kakšnih posebnih pripomb na podjetje. Tu mi je vseč, drugače prav gotovo ne bi ostal. Rad bi samo opozoril na to, da premalo skrbimo za odhajanje delavcev iz podjetja. Fluktuacija pri nas je res velika in morali bi poskrbeti predvsem za to, da zadržimo mlade delavce. Stari se navadimo na delo, sodelavci in večkrat tudi zamižimo pred čem, mladi pa so nestrpni in če ni vse prav, odidejo. Podjetje bi se moralo malo bolj pozanimati, zakaj odhajajo, da bi lahko kaj tudi popravili, če ni vse v redu.

Feliks Simonič

Na štajerski magistrali

Štajerska je eden izmed tistih koncev naše Slovenije, kjer se turizem še ni razvil tako, kot bi se lahko. Nekaj zdravilnih vrelcev so sicer res ujeli in ponudili v uporabo ljudem, vendar med nami še vedno največkrat obvelja tista, da so taka mesta predvsem za bolnike in starejše ljudi; tja se zapeljemo kvečjemu kakšno nedeljo, cel dopust pa preživi tam le redki Slovenec. S tem pa delamo krajem med Mariborom in Ljubljano veliko krivico. Pozimi lahko najdemo tam prav tako prikladna smučišča kot na Gorenjskem, poleti pa si lahko do mile volje ogledujemo današnje in zgodovinske zanimivosti, saj jih je dovolj povsod — na vaseh in v mestih.

Mogoče je eden od vzrokov, da Štajerska ne pritegne turistov, tudi slaba cesta. Marsikdo bi še šel v te kraje, pa kaj, ko se je spomnil na prenatrpano in slabo edino glavno cesto in tako jo je potem rajši ucvrl na katero drugo stran. Ze dolga leta nazaj so se pri nas pogovarjali, da potrebujemo novo cesto, ki bi bila dovolj propustna v vseh letnih časih in bi povezovala severno mejo republike z južno. Pogovorov je bilo obilo, želje so spreminjali po trenutnih potrebah in končno je obveljalo, da bo nova cesta tekla od Sentilja navzdol po Štajerski, obšla Ljubljano in mimo Postojne zavila proti Novi Gorici, kjer naj bi je bilo konec. Vsi vemo, da je ena tretjina te magistrale že narejena in pri delih smo bili tudi mi udeleženi. Zgradili smo nekaj objektov, na katere res lahko pokažemo s ponosom. Spominimo se samo Ravbarkomande.

No, po končanih delih na notranjskem »ozemlju« smo se preselili na Štajersko. Prevezli smo kar precej del. Pa si oglejmo kje so naša največja delovišča. Med Slovenskimi Konjicami in Slovensko Bistrico je vas Vrhole in tam že lahko najdemo naše delavce na delu.

Pravzaprav smo tja prišli že septembra, saj je bilo treba pripraviti stanovanjsko naselje za zaposlene in sploh opraviti kup pripravljalnih del. Ko so s tem končali, so začeli s fundiranjem in danes že lahko gledamo prve opornike novega viadukta. Do prvega julija letos bi morali oporne stebre končati. V delovišču na Vrholah raste dva viadukta,

ki imata uradno oznako viadukt 60/23 in 60/22. Prvi je dolg 560 m in nosi drugače ime Prelog, drugi z imenom Vrhole pa je nekoliko manjši, saj ima »samo« 240 metrov. Konstrukcija obeh je enaka. To so prednapeti nosilci, dolgi 40 metrov. Vsako polje viadukta ima 4 nosilce. Omeniti moramo samo desna dva pasova ceste in tako bodo tudi viadukti zgrajeni samo na desni strani. Za levo stran smo pripravili samo temelje.

Višina stebrov viaduktov je različna, giblje se med sedmimi in štiriindvajsetimi metri. Kakšnih posebnih težav pri delu dosedaj naši Gradisovci še niso imeli. Teren je ilovnat. Prvotno so nameravali izvršiti normalno temeljenje, potem pa so ugotovili, da bi bilo ceneje izvesti vse grundiranje na pilotih. Piloti imajo premer 1,5 metrov. Ta dela sicer nismo mi opravljali, ampak geološki zavod iz Ljubljane. Povprečno so na dan izdelali tri pilote. Najprej so mislili, da bi na krajšem viaduktu naredili pilote, ki bi bili zgoraj nekoliko ožji — razlike bi bilo za 25 cm. Nazadnje pa je le obveljalo, da naj bodo na obeh viaduktih enaki.

Sedaj je na tem delovišču 25 naših ljudi. Do začetka aprila so vgradili že 5900 m³ betona. V montažnih elementih pa ga je 2900 m³. Montažne elemente dela obrat v Pobrežju. Vgradili so tudi približno 345.000 kg armature (na samem mestu), v montažnih elementih pa je je še 496.000 kilogramov. Kablov je dosedaj vgrajenih nekaj več kot 120 ton.

Kakšnih deset kilometrov višje od omenjenih viaduktov smo že končali most čez cesto, ki pelje proti Ptuj. Imenuje se Devina. Dolg je 80 metrov, konstrukcija je iz prednapetega betona. V mostni plošči je 64 kablov, ki se napnejo z močjo 150 ton. Vgradili so 25 ton kablov in 30 ton armature v ploščo. Z deli so začeli julija 1972. Na delovišču je bilo povprečno 16 zaposlenih, v konicah del pa tako okrog 30 ljudi. Za oba pasova ceste so naredili pilote in teh je 24. Globoki so 12 metrov. Cena tega objekta je približno 380 S milijonov. Tudi na tem delovišču niso naleteli na kakšne posebne probleme. Precej preglavic so jim delali le nedisciplinirani vozniki. Most so gradili namreč nad močno prometno cesto in čeprav so gradnjo zavarovali kolikor se je dalo, je vedno obstajala nevarnost, da se kaj zgodi, posebno še, ker večina voznikov sploh ni upoštevala znaka, da morajo omejiti svojo hitrost.

Nekoliko nižje od Vrhov, blizu Žič in Spitalič rastejo trije viadukti. V mesecu aprilu so končali pripravljala dela, pripravili so tudi naselje. Večja dva objekta z oznako 60/24 in 60/25 ali imenom Škedenj sta dolga 460 metrov in 398 metrov. Oba sta fundirana na pilotih s premerom 120—150 cm. Daljši objekt delajo kombinirano — postavljen bo na montažne nosilce, nadaljevali pa bodo s konzolno gradnjo. Drugače pa prevladuje pri delih montažna gradnja. Teren ni bil preveč pripravljen. Delno je bil skalnat, delno pa slab material. Na takem terenu sedaj postavljajo stebre, od katerih so najvišji kar 47 metrov nad zemljo. (Pilotov za objekte bodo zabili 108). Le deset teh podpornih stebrov je postavljenih na skalo, vsi ostali so na pilotih. Te dela Geološki zavod iz Ljubljane. Približna vrednost obeh večjih viaduktov je 46,7 milijonov dinarjev. V neposredni bližini naših objektov pa Italijani že delajo predore. Teren je namreč zelo razgiban in cesta bo prav gotovo veliko bolj zanimiva kot pa odsek Vrhnik—Postojna. Blizu teh delovišč je še eno — ta mesec so opravili pripravljala dela za viadukt Slatina. Ta bo dolg 140 metrov, njegova cena pa je približno 16,26 milijonov dinarjev.

Jožica Možina

Naš novi kontrolor finančnega poslovanja

Marca 1973 je prevzela dolžnost kontrolorja finančnega poslovanja Jožica Možina.

Jožica Možina je bila rojena 1. 11. 1926 v Podgorici — Videm pri Dobrem polju. Končala je srednjo ekonomsko šolo ter višjo šolo v Ljubljani. Po končanem šolanju se je zaposlila v tekstilni tovarni v Kočevju, kjer je tri leta opravljala delo finančnega knjigovodje, nadaljnjih pet let je bila zaposlena v podjetju Pohištveno mizarstvo v Ljubljani kot računovodja, nato vse do spojitve z gospodarsko zbornico na trgovski zbornici SRS. Zadnja leta pa je prevzela odgovorno nalogo finančnega kontrolorja v zdravstvenem domu v Ljubljani.

Bogate izkušnje naše nove sodelavke bodo gotovo koristile pri opravljanju te odgovorne funkcije, tako njej sami, kot tudi celotnemu podjetju. Naloga, ki jo v današnjih pogojih opravlja Jožica Možina, gotovo ni lahka, saj v labirintu naših zakonov in zakonskih sprememb, zahteva celega človeka.

Na novem delovnem mestu ji želimo obilo uspeha in zadovoljstva pri delu.

Dobro je tukaj

Na gradbišču hotela Sloboda na Bledu smo srečali Izeta Fatića. Pri nas v Sloveniji je že sedem let in v tem času si je pridobil tudi polkvalifikacijo.

— Kako ste zadovoljni z vašim delom?

— Sem polkvalificiran zidar. S samim delom sem kar zadovoljen in tudi z Gradisom. Stanujem v samskem domu na Jesenicah in ta je res lepo urejen. Tudi hrano imamo dobro. Za življenjske razmere pri Gradisu res lepo poskrbijo. Imam pa tako pripombo kot vsi: proti današnjim cenam so plače prenizke, če ne bi stanoval v samskem domu in jedel v naši menzi, ne vem, kako bi vsak mesec prebil z mojo plačo. Mislim, da so takega mišljenja tudi drugi.

Iz tujih in domačih logov

- Slab je človek. V oblake hoče in vendar mora imeti palico in oporo na zemlji.
- Dogovori in sporazumevanje so čudovita zadeva, toda le za pametne in poštene ljudi.
- Preveč je zlobe in neumnosti na svetu, da bi moglo biti dolgočasno.
- Ne pokaži ljudem, da si drugačen od njih.
- Pes ni ponižen, ker je lačen, temveč zato ker je pes.
- Kdor je nosil pol svojega življenja breme na ramenih, ne bo nikoli več hodil z ravnimi koraki in ravnim telesom.
- Vedno recite »da«, za vse tisto kar drugi želijo od vas, da bi na koncu mogli delati tisto, kar vi sami želite.
- Najlaže je uveljavljati in povzdigovati samega sebe na račun drugih.
- O norci, zakaj bi delali lopovščine zunaj zakona, ko jih morate delati v njem.
- Prihodnost je nevhvaležna oseba, ki najbolj muči ravno tiste, ki največ skrbijo zanjo.
- Če kočjaž dobro vidi, bo tudi s slepimi konji pripeljal do cilja.
- Narodov zastopnik — pa ne zna zastopati kaj drugega kot svoje lastne interese.
- Kleveta je podobna osi, ki vam je zoprna in proti kateri ne smete napraviti niti enega samega giba, razen če niste prepričani, da jo boste ubili.

Izet Fatić

Izboljšajmo pogoje za delo

Visokokvalificirani zidar Lenart Zorko dela na delovišču v Žičah. Ze precej let je zaposlen v Gradisu in tudi kvalifikacijo je dobil v našem podjetju. Doma je iz Goričanov v Medžimurju in tam ima tudi družino.

— Menda ste delali že na gradbiščih po celi Jugoslaviji?

— Res je. Bil sem v Sarajevu, Iliži, pri Karlovcu, v Krešcu, v Zagrebu, elektrarnah na Dravi, v Capljini in celo v Siriji štiri leta in pol. Najbrž sem pa katero gradbišče še pozabil.

— Pri vseh teh delih ste dobili dosti izkušenj, obenem pa najbrž tudi spoznanje o kakšnih pomanjkljivostih?

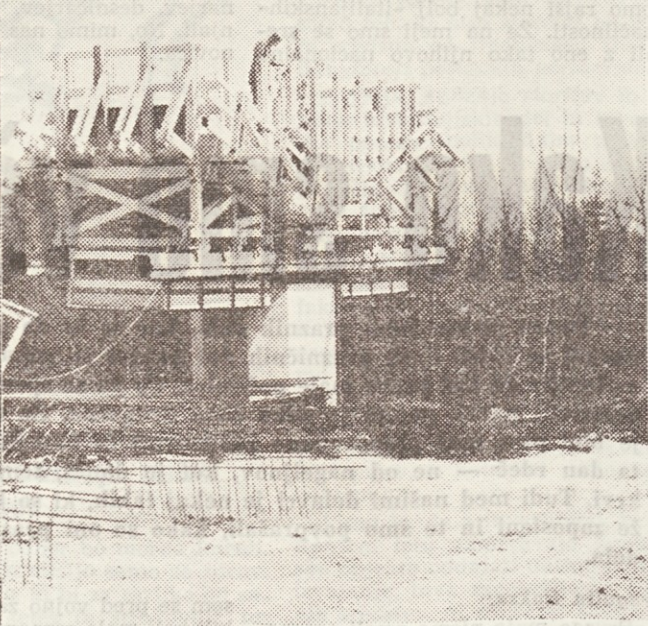
— V našem podjetju mi je všeč to, da delavcem nudimo res vse možnosti za izobraževanje. Ni mi pa všeč to, kar je pa enako v vseh gradbenih podjetjih, da imamo precej slabše pogoje za delo kot recimo — delavci v tovarni. Mislim, da nismo plačani dovolj za svoje delo, vsaj ne v primerjavi z rastjo stroškov za življenje. Imam pa še eno pripombo, ki pa se tiče samo našega podjetja. Tukaj v Žičah bi morali že začeti graditi viadukt in vsi ljudje smo že tukaj, načrtov pa še vedno ni. Če bo pa na koncu del zamujen rok, se bo že kdo našel, ki bo ugotovil, da smo prepočasni in premalo delali.

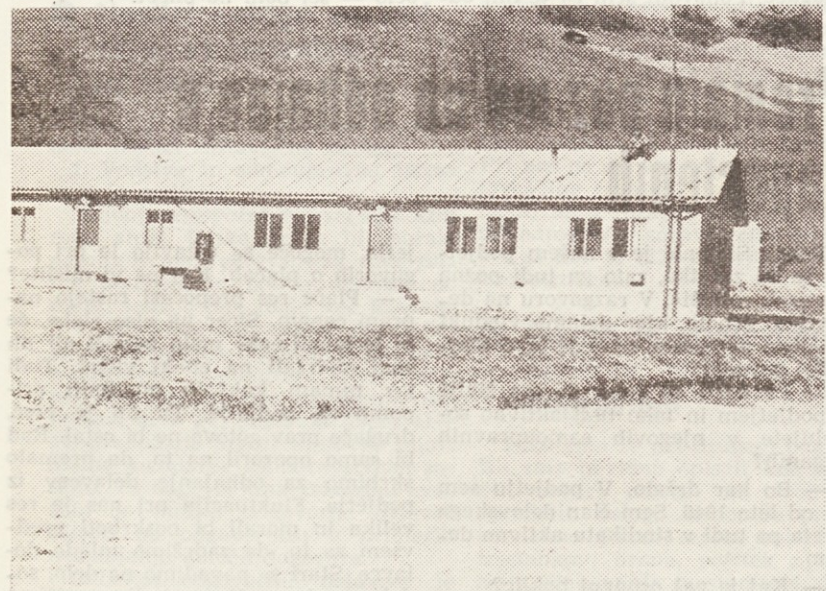
Lenart Zorko

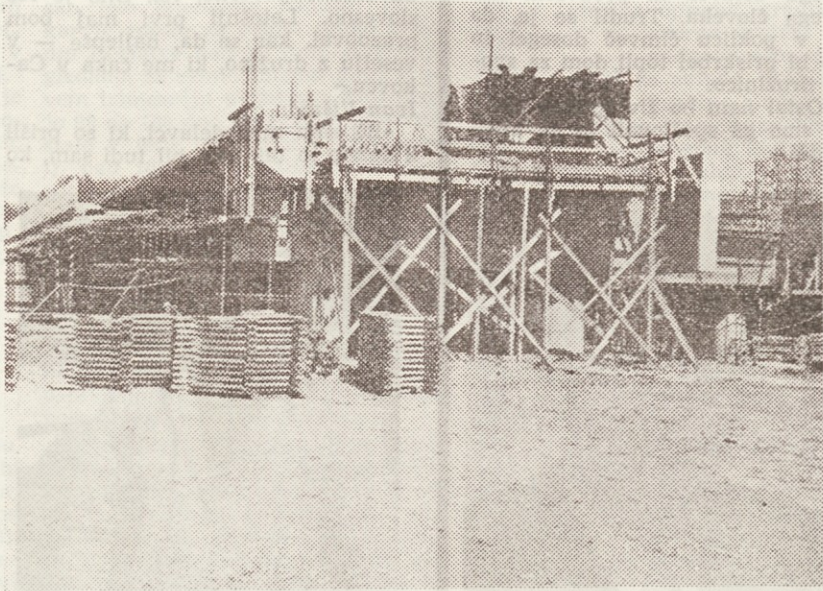
Na Vrholah raste že eden izmed viaduktov na štajerskem odseku avtoceste

Prvi oporniki novega viadukta rastejo v skladu s časom, ki je bil predviden za njihovo gradnjo

Ze precej časa, preden so začeli z deli na viaduktu blizu Žič in Spitalič, so postavili vse objekte, ki so potrebni za nastanitev delavcev (na sliki je menza)

Most čez cesto, ki pelje proti Ptuj, imenovan Devina, je končan

Učimo se nemški

47. Lektion

Wir lernen Deutsch

Perfekt (Fortsetzung — nadaljevanje 46. lekcije)

1. Das Präsens und das Imperfekt bildet man ohne Hilfszeitwort (brez pomožnega glagola), das Perfekt aber mit dem Präsens von »haben« (ich habe) und dem Partizip.

2. Intransitive Verben, die eine Fortbewegung von einem Ort bezeichnen oder eine Änderung des Zustandes bedeuten, (glagoli, ki zaznamujejo premikanje ali gibanje in glagoli, ki pomenijo spremembo stanja ali položaja), bilden das Perfekt mit dem Präsens von »sein« (ich bin) und dem Partizip.

Die Stammformen: (Temeljne oblike)

Zur Bildung des Verbformen (Konjugation) muss man die Stammformen der Verben kennen. Das sind: der Infinitiv, das Präteritum und das Partizip (des Perfekts).

Das schwache Verb	Infinitiv	Präterit	Partizip
sagen	sagen	sagte	gesagt
machen	machen	machte	gemacht
zeigen	zeigen	zeigte	gezeigt
warten	warten	wartete	gewartet
antworten	antworten	antwortete	geantwortet
studieren	studieren	studierte	studiert

Das starke Verb	Infinitiv	Präterit	Partizip
gehen	gehen	ging	gegangen
fahren	fahren	fuhr	gefahren
schlafen	schlafen	schief	geschlafen
stehen	stehen	stand	gestanden
kommen	kommen	kam	gekommen
nehmen	nehmen	nahm	genommen
essen	essen	ass	gegessen

Die Wortstellung (besedni red)

Besteht das Prädikat (povedek) aus zwei Teilen (z. B. Hilfszeitwort und Partizip), dann steht das Hilfszeitwort sogleich hinter dem Subjekt, also an der zweiten Stelle, der andere Teil des Prädikats steht am Ende.

Z. B. Meine Wirtin hat mich zu spät geweckt.

Ich habe schon Schalter die Fahrkarte gelöst und die neuesten Zeitungen gekauft. Wir sind drei Stunden gefahren.

Übungen: Bilden Sie die Stammformen:

a) schwache Verben: packen, legen, eilen, antworten, frühstücken, wecken, klingeln, rasieren, kämmen, sagen, warten, kaufen, zeigen, wachen.

b) starke Verben: waschen (u, a) — waschen, wusche, gewaschen, sehen (a, e) — sehen, sah, gesehen, rufen (ie, u), fahren (u, a), essen (a, o), geben (a, e), schreiben (ie, ie), trinken (a, u), werfen (a, o), sprechen (a, o), taufen (ie, au), singen (a, u), liegen (a, e), schliessen (o, o), springen (a, u).

Bilden Sie das Perfekt mit »haben« von:

sagen, packen, schreiben (ie, ie), sehen (a, e), sprechen (a, o), arbeiten, antworten, kochen, lesen (a, e), diktieren, wiederholen, trinken (a, u), geben (a, e), helfen (a, o), fragen, kaufen, rufen (ie, u), lieben, radieren.

Bilden Sie das Perfekt mit »sein« von:

fahren (u, a), kommen (a, o), gehen (i, a), laufen (ie, au), reisen, springen (a, u), steigen (ie, ie), fallen (ie, a), fliegen (o, o), schwimmen (a, o), folgen, eilen.

Bilden Sie Sätze aus folgenden Wörtern im Präsens, im Präterit und Perfekt:

1. Freund kaufen Fahrkarte. 2. Auto fahren (u, a) zu Bahnhof. 3. Reisende lesen (a, e) Zeitung. 4. Leute gehen (i, a) ins Theater. 5. Kinder steigen (ie, ie) in die Strassenbahn. 6. Bruder warten auf mich. 7. Junger Mann springen (a, u) in Autobus. 8. Student studieren Medizin. 9. Junge laufen (ie, au) über die Strasse. 10. Urlauber reisen in Berge. 11. Student sprechen (a, o) mit Lehrer. 12. Ausländer schicken Telegramm.

Nun marken wir uns noch das Präteritum und das Perfekt der Hilfszeitwörter: »sein« (biti), »haben« (imeti) und (werden (postati))

Präterit:	ich war du warst er war wir waren ihr wart sie waren	ich hatte du hattest er hatte wir hatten ihr hattet sie hatten	ich wurde du wurdest er wurde wir wurden ihr wurdet sie wurden
-----------	---	---	---

Perfekt:	ich bin gewesen du bist gewesen er ist gewesen wir sind gewesen ihr seid gewesen sie sind gewesen	ich habe gehabt du hast gehabt er hat gehabt wir haben gehabt ihr habt gehabt sie haben gehabt
----------	--	---

ich bin geworden du bist geworden er ist geworden wir sind geworden ihr seid geworden sie sind geworden
--

Fortsetzung in der nächsten Lektion

Wörter — besede

Änderung des Zustandes —	sprememba položaja ali stanja
e Wirtin — gospodinja	fallen — pasti
r Schalter — okence	fliegen — leteti
e Fahrkarte — vozovnica	folgen — slediti
wecken — zbuditi	eilen — hiteti
wachen — bedeti, čuvati	r Urlauber — dopustnik
sprechen — govoriti	reisen — potovati
kochen — kuhati	r Ausländer — inozemec
steigen — stopiti	s Partizip des Perfekts —
	deležnik preteklega časa

ZAHVALA

Ob smrti naše drage matere
Uršule Levičar

se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za vse s čemer so nam pomagali, z nami sočustvovali, ji poklonili vencev in cvetja, jo v tako velikem številu spremili na njeni poslednji poti, ter nam izrazili sožalje.

Posebno zahvalo sem dolžan svoji enoti za podarjeni venec, kot tudi vsem sodelavcem, ki so kakorkoli počastili njen spomin.

Iskrena hvala

Anton Levičar

Začetek je dober

Celjani v borbi za boljše življenjske pogoje

Naša enota v Celju je ena tistih, kjer je največja fluktuacija delovne sile, kljub temu pa so delovni rezultati kar ugodni. Sedaj je tam 530 zaposlenih, med letom pa jih bo povprečno 560.

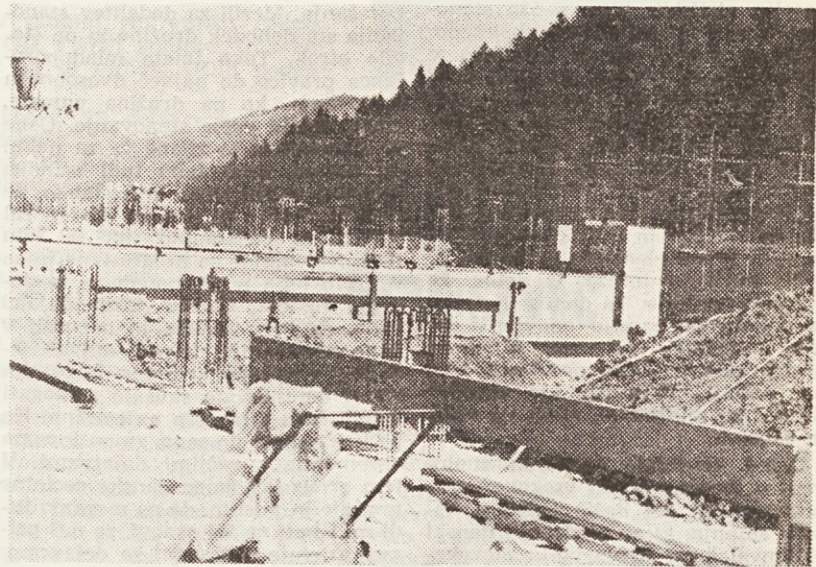
Kakšne plane gradenj in drugih del pa ima ta enota za letošnje leto, smo povprašali šefa komercialne celjske enote Zdravka Deržaka. Povedal nam je, da sedaj končujejo objekte za EMO iz Celja, kjer naj bi izdelovali kontejnerje. Skladišča za različne odjemalce v Celju — Celjska javna skladišča — tudi že poslujejo. V ta dela je vključena tudi upravna zgradba. Cena teh objektov je 17,364 milijone, dosedaj pa so jih že zgradili za 12,714 milijonov. Ta mesec so se začela dela za gradnjo osnovne šole na Otoku v Celju. Njena cena je 11,711 milijonov. V delu je obrat za predelavo sadja Etola, za katerega bomo dobili 4,014 milijone dinarjev. Malo manj kot polovica del je že končanih. V Šoštanju so Celjani začeli delati župnišče, vrednost teh del pa je 1,350 milijonov. Skladišča Slovenijales so že končana in ta so nam prinesla 4,211 milijonov.

Nekako najbolj privlačno gradbišče je prav gotovo v Laškem. Tam dograjujemo hotel k zdraviliškim objektom, zgradili bomo pa tudi pokriti bazen. Dela so vredna 8,628 milijonov dinarjev.

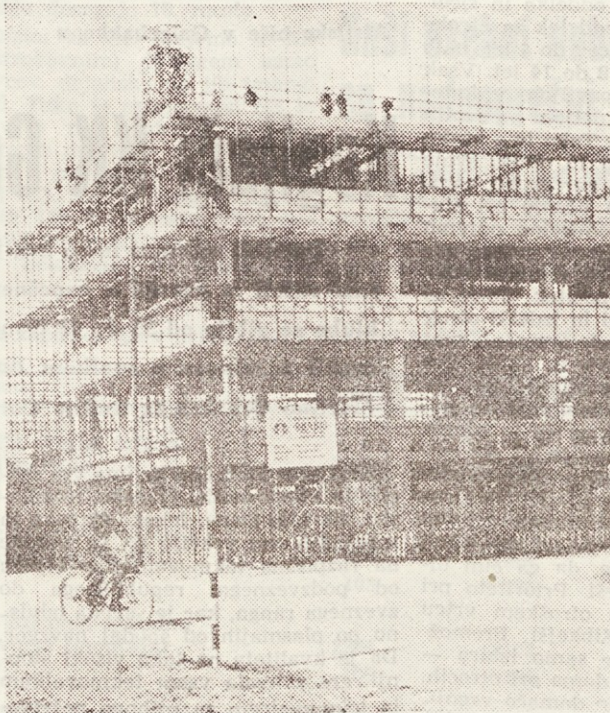
Tudi stanovanjska izgradnja je še vedno aktualna. Celjani so tik pred sklenjeno pogodbo z Rudnikom lignita v Velenju za izgradnjo stanovanjskega bloka. Že sedaj pa delajo za tržišče dve stolpnici. Te imajo 12 nadstropij, v njih pa so predvsem

v tem času dogovarjamo za dela pri preselitvi nekaterih njenih delavnic.

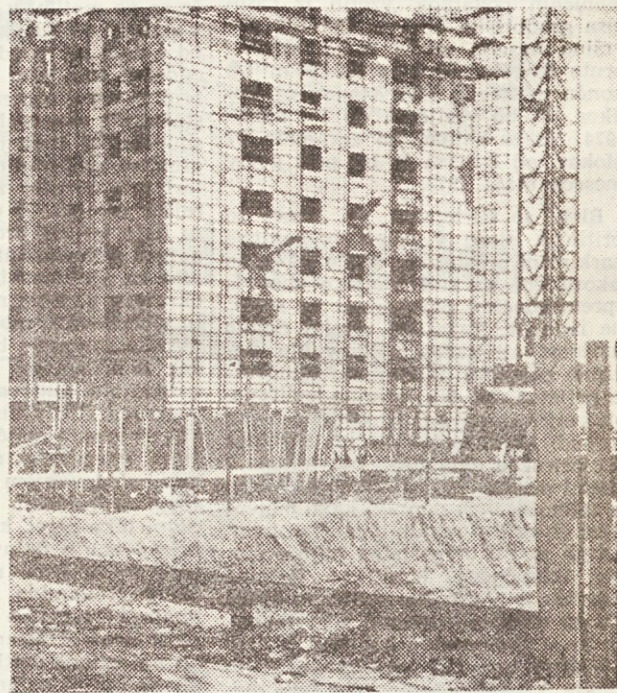
Ko smo že na začetku omenili veliko fluktuacijo, moramo med njene vzroke prav gotovo šteti tudi še vedno neurejene življenjske pogoje zaposlenih. Pri tem mislimo na stanovanjske razmere. Letos so se reševanja tega problema lotili načrtno in upajo, da bo v nekaj letih odpravljen. Za Vodno skupnost v Celju gradijo samski dom in pri tem so prišli

Nov zdraviliški prizidek v Laškem bo imel tudi pokrit bazen

Stolpič z malimi stanovanji bo marsikateri mladi družini rešil stanovanjski problem

Stanovanjska gradnja je že nekaj let stalen vir dela in zaslužka celjskih Gradisovcev

Med vsemi prednjačijo predvsem industrijske gradnje. Tako delamo v Feralitu v Zalcu livarno barvnih kovin — za 1,32 milijonov dinarjev. Sezidali bomo tudi nov prizidek, ki bo prinesel še 1,5 milijona dinarjev. V AERU smo skoraj že končali z gradnjo skladišča papirja. Cena tega objekta je okoli 1,88 milijonov dinarjev. V Libeli, tovarni tehtnic sedaj gradimo proizvodno halo, ki je vredna 4,5 milijonov dinarjev.

Med vsemi prednjačijo predvsem trisobna stanovanja in garsonjere.

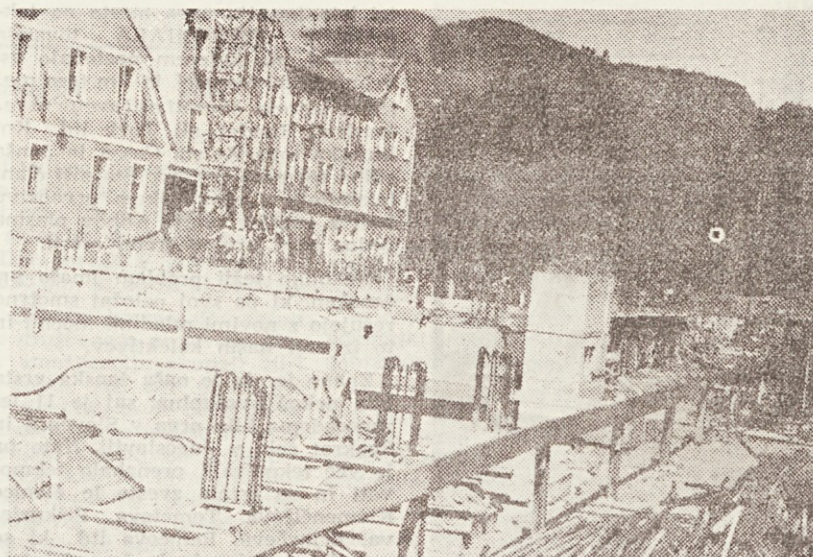
Kot v nekaterih drugih podjetjih imajo tudi Celjani večkrat težave z investitorji. Vsa dela so podkrepjena s pogodbami, pa kljub temu investitorji ne plačujejo redno. Eden izmed njih je tudi celjski EMO. Nekaj zadev imajo neurejenih tudi še z elektrarno Šoštanj. Tu je še za 200 starih milijonov dinarjev neporavnanih zadev, ki so starejše od 90 dni. Ravno s šoštanjsko elektrarno pa se

na dobro misel, da bi ta dom vzdignili še za dve etaži z našim denarjem, v naslednjih petih letih pa bi ti dve odprodali vodni skupnosti. V tem času bi mi imeli tako 100 postelj v domu. To bi bila le časovna rešitev, saj imajo v načrtu, da bodo dogradili sedanji naš samski dom in tam pridobili še približno 150 postelj. Tako bi se lahko tisti naši delavci, ki bi stanovali v domu Vodne skupnosti, po petih letih vselili že v naš dom. Do pred kratkim tudi preskrba s toplimi malicami ni bila povsod urejena. Na nekaterih gradbiščih so morali delavci med dopoldanskim odmorom v mesto in že za samo pot so porabili skoraj ves čas odmora, pa tudi cena malice je bila neprimerna. Sedaj so sicer uredili tako, da dobe delavci tople malice na gradbišče, vendar bi si radi čimprej uredili manjšo kuhinjo, ki bi bila samo Gradisova in bi res lahko redno skrbela za prehrano naših delavcev.

V januarju in februarju so nekoliko uredili stanovanjske pogoje naših delavcev, vendar še vedno ni vse tako, kot bi moralo biti. Radi bi nabavili še nekaj opreme za notranjo ureditev teh stanovanjskih prostorov, pa zaenkrat še ni sproščenih investicij in tako bodo tudi te nabave morale počakati.

G. N.

»GRADISOV VESTNIK« ★ Stran 7

K zdraviliškemu objektu v Laškem dograjujemo hotel, ki bo nudil gostoljubje tudi navadnim turistom in ne le rekonvalescentom

Byggeri for milliarder 1973

(nadaljevanje)

Po ogledu filma o sistemu gradnje iz prefabriciranih elementov tvrdke Jespersen & Son nas je njen predstavnik popeljal na ogled naselij, ki so že naseljena ali pa so še v gradnji in pri katerih sodeluje tudi omenjena tvrdka s svojimi montažnimi elementi.

Gradnja socialnih stanovanj je na Danskem zelo razširjena, ker jo izvaja država preko posebnih institucij pod posebno ugodnimi pogoji za najemnike teh stanovanj. V tem je tudi bistvo te gradnje, ki torej ni socialna z ozirom na osiromašenost uporabljenih materialov, površine ali opreme, kakor si nekateri pri nas tolažijo pojem socialne gradnje.

Kot prvo smo si ogledali gradnjo naselja atrijskih hiš s 530 stanovanjskimi enotami v Galgenbakkenu. Gradnja naselja se je nahajala v vseh fazah od izkopov do zaključnih del ter je ogled tega gradbišča nudil zato temeljit pregled vseh rešitev, detajlov in obrtniških izvedb. Kako daleč sega finalizacija montažnega elementa pojasnjuje primer zunanje, ga lesenega stenskega elementa. Poleg vgrajenega in zasteklenega okna in vrat je na elementu pritrjena že tudi penjalna mreža iz letev za okrasno rastlinje. Ta domiselnost daje celotnemu naselju enovitejši izgled in občutek urejenosti. Ali se ne bi dalo napraviti česa podobnega tudi pri nas v Olmu ali kje drugje? Stroški so minimalni, efekt pa velik in uspešen.

Ogled gradbišča socialnih stanovanj v Farumu je bil vsekakor najatraktivnejši del naših ogledov. Visoka stopnja, ki so jo dosegli danski oblikovalci pri ustvarjanju človekovega okolja, je morda našla svoj izraz prav v tem kompleksu terasastih hiš. Predalec bi začel z opisovanjem detajlov in obdelav ter svojih občutij. Zato podajam le nekaj tehničnih podatkov, vzetih iz časopisa gradbiščne uprave. Celotna površina naselja znaša 30 ha, skupna bruto površina etaž pa 172.000 m² ob končnem številu 1.360 stanovanj, kolikor jih bo vseljenih do 15. aprila 1974. Vsega skupaj bo zgrajenih 27 blokov, od katerih je bil prvi gotov meseca maja 1972.

Bloki so štirietažni, pri čemer so pritlične etaže v celoti namenjene parkirnim prostorom, ostale tri pa so izkoriščene za stanovanjske enote s spremljajočimi površinami za splošne namene. Terasasti zamiki dajejo možnost atrijskega oblikovanja tlorisnih zasnov in tako imajo stanovalci prijeten občutek intimne izoliranosti svojih stanovanj. V vsakem bloku so tudi igralnice za otroke, shrambe ter priročna delavnica, opremljena z vsemi pripomočki in orodjem. V njej si lahko vsakdo popravi kako malenkost ob priliki raznih domačih okvar, ali pa poteši ustvarjalno željo svojega tehničnega konjička. Deljena mnenja je povzročila obdelava fasad. Te so obložene namreč s cortenom, to je s pločevino, s kakršno je tudi obložena zgradba kranjskega »Globusa«. Vsekakor je uporaba tega materiala na stanovanjskih blokih v Farumu nenavaden primer za to namensko gradnjo. Pri ogledovanju gradbišča (zaščitne čelade so bile obvezne) smo videli precej uporabnih detajlov in načinov vgrajevanja, ki pa jih pri nas zaradi togosti in ostrosti predpisov ne moremo izvesti. Tu gre predvsem za razvod električne instalacije, katero Danci dosledno povsod razpeljujejo v tleh v talni obdelavi, električno stikalo pa se nahaja v vratnem podboju. Seveda je temu primerno oblikovano po velikosti in obliki. Podi so izvedeni iz

lepljenih desk na katerih je nalepljen in že končno obdelan ter lakiran parket. Deske s parketom polagajo na običajne lege, ki leže v razmaku 60 cm, brez kakršnekoli vmesne zvočne izolacije. Z obiska Faruma naj povem še eno zanimivost: prepoved fotografiranja objektov ali detajlov je bila tu strogo obvezna, za razliko od drugih gradbišč, kjer so nam le vljudno dejali, da fotografiranje ni zaželeno.

Ob ogledih gradbišč stanovanjskih naselij t.i. socialne gradnje se je seveda pojavilo veliko številno vprašanj o financiranju, odplačevanju, prioriteti pridobitve stanovanja in podobno. Prijazen gospod ing. Jespersen, ki vodi prodajni oddelek pri istoimenovani tvrdki, nam je vso pot vneto odgovarjal na zastavljena vprašanja. Merili za dodelitev stanovanja sta dohodek družine in pa število otrok. Tako imata mladoporočenca pravico do največ dvosobnega stanovanja, ko pa družina naraste, lahko dobijo večje stanovanje. Cene za stanovanja so znane že za nekaj let naprej, prav tako tudi njihova mesečna najemnina. Zato lahko že vsakdo sedaj ve, koliko bo moral odšteti za najemnino npr. v letu 1975. Najemnina so progresivne in so v prvih letih nižje, potem pa postopoma rastejo. Danski zakonodajalci vedo, da ima vsakdo, ki se vseli v novo stanovanje, takrat največ izdatkov z nakupom opreme in ostalih stvari ter mu zato skušajo pomagati v tem času z manjšo najemnino. Ko pa pride malo do sape, ga postopoma obremenijo z večjimi datjavami. V tem grmu tiči zajec danske socialne gradnje in mislim, da ga moramo tudi mi iskati na tej osnovi, za naš primer gradnje stanovanj za delavce.

Sootoma smo se ustavili in ogledali otroški vrtec v bližini Kastrupa, ki se nahaja v območju večjega naselja. Vrtec je deljen po starostnih skupinah otrok v tri oddelke in sicer če se ne motim, v oddelke za otroke v starosti od 3 mesecev do 4 let, nato od 4 do 9 let in od 9 do 14 let. Vsak oddelke ima svoj paviljon, v katerem so zopet otroci deljeni po svojih starostnih skupinah. Tako ima vsaka skupina, ki šteje do 15 otrok, svoje prostore za igranje, garderobo, sanitarije in prostor za učenje pri starejših otrocih. Z domiselno opremo se daje igralni prostori v nekaj minutah preoblikovati v majhne spalnice za opoldanski počitek. Stene so okrašene z risbicami in izdelki otrok in občudovati moraš prepolni svet otroške fantazije barv in oblik. Ves čas ogledovanja prostorov nas je spremljalo njihovo čebljanje in neposreden stik. Obisk vrta in njegovih zlatolasih malčkov je bil res prijeten intermezzo med dokaj naporim ogledovanjem gradbišč. Na Danskem je problem otroškega varstva ravno tako pereč, kakor pri nas, kljub prizadevanju države, da ga čim hitreje in najbolje reši. Prioriteto pri dodelitvi varstva v otroškem vrtcu imajo le socialno šibkejši. Premožejši družini ostane samo izbira — ali naj ostane mati doma pri otrocih, ali pa naj si najame domačo vzgojiteljico iz vrst pripravnic bodočih otroških vzgojiteljic.

Tretji dan našega bivanja v danski prestolnici smo si ogledali gradbeno razstavo »Byggeri for milliarder«, kar naj bi pomenilo, kot sem že uvodoma zapisal, množična gradnja. Obiskovalci razstave iz tujine smo imeli vstop prost. Razstavni prostor je zavzemal preko 30.000 m² razstavne površine in je bil razdeljen na dva dela to je na konstruktivni in instalacijski del.

V konstruktivnem delu so bili prikazani zanimivi eksponati in detajli

iz posameznih področij kot opečni in keramični izdelki, prefabricirani elementi, predelne stene, stopnice, stropovi, razni izolacijski materiali in podobno. Manjkalo ni obrtniških izdelkov, od katerih so velik del razstavnega prostora zavzemala vrata in okna. Pri oknih smo opazili dosledno izvedbo enojne zasteklitve z uporabo termopan stekla. Tega si žal pri nas v široki potrošnji še ne bomo mogli kmalu privoščiti. Bogato je bila zastopana tudi oprema kuhinj in sanitarnih elementov. Posebno pozornost so pritegnile kopalnice iz posameznih panelov in pa kopalnice, izdelane kot celice, katere izdeluje tvrdka Flexovit A/S. Paneli oziroma celice so narejeni iz plastičnih materialov in primerno izolacijo ter so zelo lahki za transport in prenašanje, kakor tudi za sestavljanje. S

temi kopalnicami so opremljena vsa stanovanja v naselju Farum in verjetno še kje drugeje na Danskem, kajti z veliko serijsko uporabo je njihova cena skoraj za polovico nižja od cene klasično izvedenih kopalnic.

Instalacijski oddelek razstave je bil namenjen problemom in napravam za ogrevanje, hlajenje in prezračevanje stanovanj ter javnih zgradb, kakor tudi električnim napravam in opremi.

Razstava nam je pokazala bogate dosežke skandinavskih dežel, ki so jih dosegli na področju stanovanjske gradnje in gradbene prefabrikacije. Zapustili smo jo prepolni vtisov in perspektov v prepričanju, da bomo morda kakršnokoli idejo, ki smo jo tu našli, s pridom uporabili tudi doma.

ing. M. Arnez

Atrijske hiše v Galgebakken u

Kegljači KK Gradis odlično

Pretekli teden so imeli kegljači svoj letni občni zbor, na katerem

smo slišali iz poročil o uspešnem in pestrem delu. (Število članov kluba se giblje od 35 do 45 članov). Na občnem zboru smo tudi počastili z minutnim molkom umrle člane kluba Hinkota Kavčiča, Martino Cebašek in Rudija Cotiča.

Kegljaški klub Gradis ima vse sekcije in sicer: moško člansko, mladinsko, starejše člane, žensko člansko in mladinsko, vse sekcije pa so vezane na razpisana tekmovanja po ključu od podzveznega, republiškega do zveznega ranga, kar je seveda odvisno po plasmajih od spodaj navzgor. Da je kvaliteta na tako visoki stopnji, gre zahvala vsem tekmovalkam in tekmovalcem za njihovo požrtvovalnost in idealizem, ki je vezano na veliko prostega časa vsakega posameznika med tednom še posebno pa v sobotah in nedeljah. Pri tem si morajo sami iskati proste termine na raznih kegljiščih za svoje treninge in jih celo plačevati. Klub nima zadosti termina za vse sodelujoče, svojega kegljišča na žal nimajo. Za vse to prizadevanje se jim je vodstvo kluba na čelu s predsednikom tovarišem Martinškom lepo zahvalilo.

Moška članska vrsta že več let za poredoma osvaja drugo mesto v Sloveniji, preteklo leto celo drugo mesto v Jugoslaviji. V tekmovanju posameznikov se vedno uvrstijo pod vrh, pa naj si bo to v Sloveniji ali pa v zveznem merilu. Najvidnejši pa so moški pari (Zdešar-Farkaš), ki že tri leta branijo prvo mesto na tekmovanju MEMORIALA tovariša GROMA, na katerem nastopajo vsi vrhunski tekmovalci, in jim tega mesta ne morejo odvzeti niti svetovni rekorderji Steržaj ali Turk itd. Kot klubska tovariša sta Česen in Janša edina tekmece prvima. Starejši člani tekmujejo v republiškem prvenstvu tudi z uspehi, saj je njihov plasma vedno med prvimi tremi mesti.

Nekoliko težji problem imajo pri ženskah, ki pa svoj položaj smotno rešujejo z novimi mladimi močmi in to iz vrst naših kolektivov.

Znano je, da je naša ženska vrsta bila nekoč kvalitetna, saj je 11 let zaporedoma bila prva v Sloveniji in dvakrat celo v Jugoslaviji. Nato pa je več tekmovalk prenehalo tekmuovati in so ostale zveste le članice Klemenčičeva, Tometova, Piškurjeva, Erjavčeva, Remčeva itd., ki so vztrajno sodelovale in še sodelujejo na raznih tekmovanjih kljub slabši uvrstitvi, obenem pa rastejo mlade

nove moči, katere že v tem letu nadomeščajo imenovane.

Ponosni pa smo na to, da je Gradis edini klub v državi, ki daje v republiško in državno reprezentanco svoje tekmovalke in tekmovalce v vseh disciplinah. V moški slovenski reprezentanci imamo kar tri (Farkaš, Česen in Janša), v državni Farkaša in Česna, kandidira pa tudi že Janša. Prva dva sta tekmovala že na 4 svetovnih prvenstvih in raznih svetovnih tekmovanjih. Pri ženskah je Remčeva v slovenski in državni reprezentanci.

V mladinski reprezentanci se nahaja Tršan Stojan, ki nas bo to leto zastopal in državno reprezentanco prvenstvu. Prihodnji mesec na Češkem pa bo debitirala na evropskem prvenstvu mladinka Lešnik Lojzka. Pretekli teden pa je Česen dosegel na ekipnem prvenstvu Slovenije v tekmi proti naimočajnejšemu tekmeu kranjskemu Triglavu doslej največji rezultat 1112 kegljev, in s tem tudi prinesel zmago Gradisu.

Vse to daje klubu priložnost za še boljše uspehe, če jim bomo za to nudili vsestranske možnosti, odvisno pa je tudi od tekmovalcev samih, če bodo vzdržali to breme, ki je povezano z disciplino v celotnem kegljaškem kolektivu. Ob razrešitvi starega odbora in izvolitvi novega, katerega bo sedaj vodil kot predsednik tovariš lko Ravnikar je v svojem pozdravnem govoru ta spregovoril naslednje:

Najprej se je zahvalil za zaupanje z željo, da bi tudi v bodoče, ko bo sam predsedoval, dosegli uspehe, zlasti moški, ki jih že dosledaj dosegajo. »Danes sem slišal veliko kritike, kakor tudi pohvale. Zdi se mi, da se premalo piše, zlasti v glasilu podjetja Gradis. Ljudje v kolektivu bi bili lahko več seznanjeni o delovanju društva in amaterizem ne bi smel biti preskromen. Preden nadaljujem, bi se zahvalil tov. Martinšku za dolgoletno uspešno vodenje kluba in predlagam, da se ga izvoli za častnega predsednika kluba. To bi počastilo ob priliki praznovanja 25-letnice kluba, saj je bil predsednik dolgih 16 let.«

PAVEL SATLER

Za pokal med najboljšimi

Namiznoteniški igralci Gradisa uspešno startali v tekmovanju za jugoslovanski pokal

Z zaključnim delom se nadaljuje eno najmnogičnejših namiznoteniških tekmovanj v naši republiki, to je tekmovanje za jugoslovanski pokal. Tudi igralci namiznoteniškega kluba Gradis so uspešno začeli s tekmovanjem. V prvem kolu so premagali precej slabo ekipo Krim-Pre-serje z maksimalnim rezultatom 5:0. Tudi v naslednjih dveh kolu so bili uspešni. Najprej so doma premagali ekipo Prestranka prav tako s 5:0, nato pa v Rogški Slatini tamkajšnjega Steklarja s 5:2. S to zmago so ponovili lanskoletni uspeh, ko so se uvrstili med osem najboljših slovenskih ekip. Kdo je njihov naslednji nasprotnik še ni določeno, ker so bila nekatera srečanja zaradi svetovnega prvenstva preložena. Če jim bo žreb vsaj malo naklonjen, potem se lahko uvrstijo celo v polfinale.

Tako kot se končuje tekmovanje za jugoslovanski pokal, pa bo prihodnji teden tudi zadnje kolo v I. republiški ligi. Igralci Gradisa, ki so si z zmago nad Savo v Kranju že zagotovili obstanek v ligi, so tako uspešno prebrodili krizo po porazu na domačem terenu z neposrednim tekmece za izpad — Lendavo. V zadnjem kolu sicer gostujejo v Hrastrniku, kjer nimajo realnih možnosti za uspeh, prav tako pa tudi Lendava pričakuje v goste drugo-uvrščeno Ljubljano, ki je premočan nasprotnik za Lendavčane. Tako bo republiški prvak Sobota. Gradisovci bodo šest, iz lige pa bosta izpadla Lendava in Novo mesto.

ČESTITKA

Na visoki komercialni ekonomski šoli v Mariboru so nedavno diplomirali naši sodelavci:

Rajko Zupančič, diplomirani ekonomist
Pavle Ilvar, diplomirani ekonomist ter
Vinko Koletič, diplomirani ekonomist.

Vsi so poleg svojega rednega odgovornega dela izredno študirali in študij tudi uspešno dokončali, zato jim gre za njihov trud in izredne uspehe na Visoki šoli, še posebno priznanje. Naše iskrene čestitke!

Božo Ilič

Rad bi izšolal sina v Gradisu

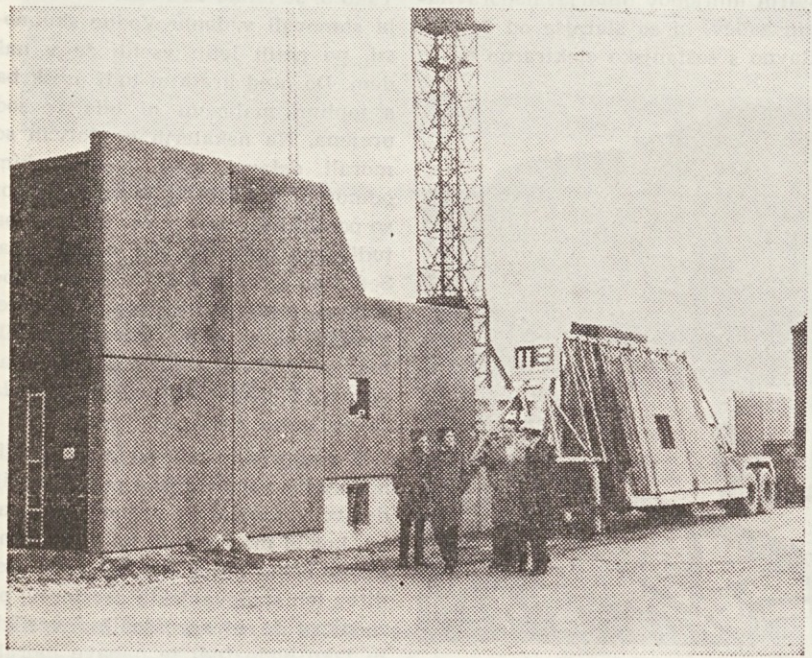
Božo Ilič je med sodelavci znan kot priden in miren delavec, zato je prav, da o njem tudi mi kaj povemo, pruvzprav bo to kar sam naredil.

Doma sem iz Varena pri Sarajevu, sedaj sem pa že precej let tukaj v Sloveniji, v Gradisu. Najprej sem bil pravzaprav pri Tehnogradnjah, nato pa smo se priključili vsi skupaj Gradisu. Po poklicu sem kvalificiran minier.

— Kje pa imate družino?

— Trenutno je še v Ključu. Kmalu pa se bomo preselili v Varaždin ali pa še bližje k slovenski meji. Tako bom lahko ostal doma pri Gradisu, družino pa bom tudi imel v bližini. Sedaj se kar bolj poredko vidimo. Pa tudi sin bo imel večjo možnost za šolanje. Sedaj končuje osmi razred. Zelo si želim, da bi se tudi on izučil v Gradisu. Sicer si tudi sam to želi, vendar ga ne veseli niti poklic zidarja, niti tesarja. Rad bi bil mehanik in vedno čepi pri kakšnih strojih. Upam, da se bo v Gradisu našla kakšna možnost, da bo fant naš vajenec.

Tudi mi upamo, da se bo ena študentja našla tudi za Iličevega sina, posebno še, ker se fant v šoli dobro uči.

Transport montažnih elementov za naselje v Galgenbakkenu

Osební dohodki pod drobnogledom

Z osebnimi dohodki se upravičeno ukvarjamovsi

Osební dohodki ali plače, kot jim pravimo po domače, so od vseh gospodarskih pojmov najpomembnejši. Pojem osebnega dohodka je zelo blizu vsakemu delavcu, saj ga vsak mesec stlači (ne pojem, marveč denar) v žep. Koliko je za vsakega delavca v žep, to je odvisno od njegove kvalifikacije, njegovih delovnih rezultatov in skupnega uspeha delovne skupine, enote, podjetja, skratka od dohodka. Približno tri četrtine dohodka sestavljajo (bruto) osebni dohodki, ostalo pa so skladi in obveznosti.

Niso pa osebni dohodki pomembni samo zato, ker jih delavci najbolj poznamo in ker sestavljajo pretežni del dohodka, marveč še zaradi drugih reči. Eni jih krivijo za inflacijo, drugi za stavke, tretji jih imajo za glavno silo napredka, četrti pa za povzročitelja neenakosti in še kaj.

Naša družba, še posebej pa politične organizacije (Zveza komunistov, sindikat) želijo, da bi bili osebni dohodki čim bolj odvisni od delovnih rezultatov. Zavoljo te težnje obstajajo pomembni samoupravni sporazumi po panogah. Tako imamo tudi gradbinci svoj sporazum, ki je ravno v teh mesecih v razpravi med kolektivi. S spremembami naj bi prilagodili delitev dohodka in osebnih dohodkov sedanjim družbenogospodarskim razmeram.

V Gradisu imamo več želez v ognju, da bi oblikovali ustreznejše osebne dohodke

O novostih, ki jih prinašajo spremembe sporazuma bomo še pisali, danes pa bomo objavili nekaj podatkov o naših osebnih dohodkih.

Za nami je leto 1972; sprejemamo popravek pravilnika o delitvi osebnih dohodkov; sestavljamo analitično oceno delovnih mest; odbor za načrtovanje in delavski svet podjetja sta sprejela načela politike nagrajevanja v letu 1973, kar je vsebovano tudi v gospodarskem načrtu Gradisa za leto 1973. Cel kup stvari, ki po svojem značaju zahtevajo, da seznamimo kolektiv z gibanji osebnih dohodkov malo podrobneje.

Naj dodamo k vsemu še *delavsko kontrolo, zlasti njen obveščevalni vidik*, ki zahteva, da so vsi delavci seznanjeni z vsemi podatki, predvsem o osebnih dohodkih. Nekatera glasila podjetij so na primer objavila imena in zaslužke vseh delavcev. Za naš kolektiv, ki je velik, bomo ob tej priliki objavili najnižje in najvišje osebne dohodke. Podrobnejše podatke pa so dobile o svojih delavcih vse naše enote.

Posebna analiza osebnih dohodkov za leto 1972 je bila narejena v več kot sto izvodih. Imajo jo vse enote, člani DSP in vse sindikalne organizacije po enotah, zato bi se tokrat seznanili raje z letošnjimi podatki, to je z gibanji osebnih dohodkov v prvem trimesečju.

Osnovni podatki za letošnje prvo trimesečje

Letos smo za osebne dohodke do 15. marca izplačali že 32,28 mio (nekaj čez tri milijarde starih) dinarjev, kar je 29 % več kot lani v tem času (25 mio din).

Ce primerjamo letošnje osebne dohodke na uro, ti znašajo 15,09 din bruto, z lanskimi v enakem času (12,52 din), potem znaša povečanje 21 %. Ta podatek nam pove, da so se OD zvišali za nekaj več kot so se povišali življenjski stroški v tem času, namreč za 20 %. Realni OD/h so letos višji za 1 %.

Prav zanimiv je prikaz vseh osebnih dohodkov in prejemkov na mesec na zaposlenega. Te podatke dobivamo vsak mesec hkrati ob izplačilu s pomočjo elektronskega računalnika.

Prikaz vseh OD in prejemkov na mesec na zaposlenega

Vrsta prejemka	Celotno podjetje znesek, delež v %	Enota Celje znesek, delež v %
OD za učinkovito delo	1722 78,4	1334 68,5
Prazniki, dop., prekinitev	156 7,1	212 10,9
Boleznine do 30 dni	64 2,9	86 4,4
OD skupaj	1942 88,4	1632 83,8
Terenski dodatek	147 6,7	288 14,8
Znižane dnevnice	68 3,1	21 1,1
Dodatek za loč. življenje	10 0,5	— —
Prevoz in drugi dodatki	29 1,3	6 0,3
OP (osebni prejemki) skupaj	254 11,6	315 16,2
OD in OP skupaj	2196 100	1947 100

Vidimo, da znašajo osebni dohodki 1942 dinarjev, to je nekaj manj kot dvesto starih tisočakov v povprečju na zaposlenega. Celoten mesečni povprečni zaslužek pa znaša 2196 dinarjev. Kasneje bomo spoznali tudi podatke po kvalifikacijah. Za primerjavo so prikazani podatki še za enoto Celje. Vsaka enota dobiva namreč odsej vsak mesec podrobne podatke o OD. Razlike po enotah so posledica različnega kvalifikacijskega sestava, delovnih pogojev (višina terenskega dodatka, višina boleznin) in še drugih razlogov.

Kaj kažejo presežki nad obračunskimi osnovami

Osební dohodki za učinkovito delo sestojijo iz obračunskih osnov in iz presežkov, bodisi akordnih presežkov, osebnih ocen, nagrad organizatorjev ali OD po uspehu (giblivi del).

Višina presežkov je v odstotkih na osnove po enotah dokaj različna. Različna je tudi po kvalifikacijskih skupinah. Za podjetje veljajo tile podatki o presežkih:

ročni delavci	16,6 %
umski delavci	19,2 %
od teh organ. proizv.	15,7 %
(še ni bilo obračunane nagrade za leto 1973)	
Skupaj	17,4 %

Letošnji povprečni presežek je na začetku sezone razumljivo nižji kot je bil lanski za celo leto — 25,0 %. To pomeni, da smo lani izplačali v povprečju (0,25 × 12 mesecev) še tri dodatne mesečne osnovne plače.

V podjetju velja pravilo, da odstotek presežkov za umske delavce ne sme presegati odstotka za ročne delavce za več kot 50 %. Kaj to pomeni? Če znaša presežek ročnih delavcev 16,6 %, bi smel znašati pre-

sežek umskih delavcev največ (16,6 × 1,5) 25 %.

Kot vidimo znaša dejanski presežek umskih delavcev 19,2 %, torej manj. Vendar pa ni tako pri vseh enotah. V prihodnje, ko bodo za nami že prvi sezonski meseci z normalnimi obračuni, bomo podatke ponovno objavili, tedaj tudi primere enot, ki nimajo usklajene politike nagrajevanja z internimi določili.

In kaj osebni dohodki po kvalifikacijah?

Povprečni osebni dohodki na uro po kvalifikacijah v prvem trimesečju

Kvalifik. skupina	I-III/73	I-XII/72	gradb. SRS	mesto
NK delavci	6,29	6,60	6,04	6.
PK delavci	7,39	7,80	7,02	6.
KV delavci	10,12	10,37	9,64	8.
VK delavci	12,68	12,77	11,49	6.
ročni delavci	8,93	9,09	8,42	7.
NS delavci	8,79	8,82	9,73	41.
SS delavci	13,35	12,39	13,17	47.
VIS delavci	17,90	17,26	16,52	39.
VS delavci	23,93	23,56	22,46	18.
delovodje	16,93	16,57	13,98	4.
umski delavci	16,99	16,47	14,73	10.

Pri ročnih delavcih znašajo OD/h v prvih mesecih letos 8,93 din in so za 16 par nižji kot lanski. To izhaja iz dejstva, da od 1. 1. do 15. 3. večina ročnih delavcev še ni mogla začeti polno delati in zaslužiti zaradi nesezone. Nasprotno pa so OD/h umskih delavcev porasli za 52 par na 16,99 din.

Predzadnji stolpec kaže OD/h slovenskih gradbenih podjetij v lanskem letu, zadnji stolpec pa mesto Gradisa med 60 gradbenimi podjetji.

Tako na primer samo pet podjetij (Gradis je na šestem mestu) boljše plačuje NK delavce kot pri nas. Gre pretežno za primorska podjetja, ki imajo daljšo gradbeno sezono in za tegadelj več možnosti za višje zaslužke.

Najbolje so pri nas plačani delovodje, saj imajo višje OD/h samo še v treh podjetjih (SGP Gorica iz Nove Gorice, SGP Kraški zidar iz Sežane in GP Bežigrad iz Ljubljane).

Krajšo obrazložitev smo dolžni dati za mesta umskih delavcev, saj je večina okoli 40. mesta, pa vendar v povprečju dosegajo 10. mesto.

Na spisku za OD štejemo k NS (nižje strokovnim) delavcem samo 30 delavcev, dejansko pa jih imamo prek 200. Tako je ostalo med NS le 30 delavcev na relativno najnižje ovrednotenih delovnih mestih in zato imajo v primerjavi s SRS podpoprečni OD. Kaj se dogaja naprej? Preostalih 170 in še nekaj NS delavcev štejemo k SS (srednjim strokovnim) delavcem. Ti delavci bi

imeli v skupini NS visoko nadpoprečne OD, v višji, srednje strokovni skupini pa so njihovi OD/h podpoprečni.

Isto kot z NS delavci se ponovi s SS delavci. Večino tehnikov štejemo pri OD med VIS in VS delavce. V skupini SS delavcev ostane le manjše število delavcev, začetnikov in delavcev na relativno nižje ovrednotenih delovnih mestih (največ v administraciji). Spričo tega ima tudi skupina SS delavcev, ki jo sestavljajo delavci iz NS skupine in delavci iz nižje ovrednotenih delovnih mest SS skupine, podpoprečne OD/h (47. mesto).

Kolikor bi imeli v Gradisu ustrezne razvrščene delavce v posamezne izobrazbene skupine — tako kot v večini drugih gradbenih podjetij — do takih navideznih nepravilnosti ne bi prišlo. Zavoljo tega lahko ugotovimo, da je 10. mesto vseh umskih delavcev v Gradisu realen odraz njihovih zaslužkov v slovenskem gradbeništvu.

Naši osebni dohodki so nadpoprečni

Osební dohodke v Gradisu smo doslej osvetlili z več strani. Poglejmo zdaj še, kakšni so naši OD na zaposlenega v primerjavi z drugimi podatki — veljajo za celo leto 1972 in so prikazani v dinarjih na mesec.

OD na zaposlenega v primerjavi z drugimi podatki — veljajo za leto 1972

Dejavnost	Gradis	Slovenija	Jugoslavija
Podjetje skupaj oziroma gradbeništvo	2062	1992	1636
indeks	104	100	82
gradbene enote oziroma gradbena operativna	1920	1868	1540
indeks	103	100	82
obrati oziroma sorodna dejavnost (montaža)	2284	2173	1962
indeks	105	100	90
projektivna biroja oziroma gradbena projektiva	3826	3512	2764
indeks	109	100	79

Naši OD so bili lani za 4 % višji kot v slovenskem gradbeništvu oziroma za 24 % višji kot v jugoslovanskem gradbeništvu. Razlika znaša (2062 — 1636) 426 dinarjev na mesec na zaposlenega.

Podobne razlike so tudi v posameznih dejavnostih. Še najbolj izstopajo projektanti, ki so imeli pri nas za 9 % višje OD od slovenskih projektantov in kar za 1062 din ali 38 % višje OD od jugoslovanskih projektantov v gradbeništvu.

	Plan 72	Izvršitev 72	Plan 73	Indeks
OD/h v dinarjih	14,71	14,78	16,93	115

Najprej vidimo, da smo lani izplačali skoraj prav take OD/h (za 7 par višje) kot smo jih planirali. Iz tega moramo sklepati, da bomo tudi letošnje OD/h dosegli v planirani višini — 16,93 din, ki so za 15 % višji.

V tem primeru bo moralo znašati povečanje družbenega proizvoda (dohodek in amortizacija skupaj) štiri indeksne točke več kot povečanje OD (115 + 4 = 119), to je blizu 20 %.

Kolikor nam bo to uspelo in kolikor življenjski stroški ne bodo porasli močneje kot za 15 % (predvideno je za 12—14 %), potem bomo letos Gradisovci imeli nekaj višje realne zaslužke kot lani.

Za to se je vredno potruditi!

Toda to bomo uspeli, če bomo med drugim uresničili vsaj del točk akcijskega programa stabilizacije in točk načel politike nagrajevanja v letu 1973. Samo nekaj jih naštejmo:

— bistveno se mora povečati delež del oddanih in obračunanih po normah;

— odpraviti je treba še preostale pomanjkljivosti v nagrajevanju organizatorjev proizvodnje;

— v nagrajevanje je treba vključiti tudi merila kot je PERLA (začetnice besed: produktivnost, ekonomičnost, rentabilnost, likvidnost, akumulativnost).

Predvsem pa bomo morali še boljše delati in več narediti. Deliti je potem lažje, če je kaj; kajti kjer ni nič, še vojska ne vzame — pravijo stari ljudje — pa še res je.

Stane Uhan

Anton Mekiš

Sem star Gradisovec

V Kokrici gradimo osnovno šolo. Ta mesec so ravno postavljali streho na objekt in tako smo tam dobili Antona Mekiša.

— Ste že dolgo pri nas?

— Pri Gradisu sem že od leta 1947. Od takrat do danes sem si pridobil visoko kvalifikacijo v podjetju in prejadral že precej gradbišč. Bil sem v Medvodah, Savici, Ravnah, na Jesenicah. Sedaj sem pri jeseniški enoti, stanujem pa v Kranju. Drugače pa sem doma iz Prekmurja.

— Kakšno mnenje imate o Gradisu danes, kot ste v njem zaposleni že več kot 25 let?

— V tem času sem preživel težke in dobre trenutke podjetja in lahko rečem, da sem zadovoljen, da delam tukaj in nimam nobenih večjih priponb.

Dal sem že skozi veliko gradbišč

Janez Kostanjevec

Na avtocesti smo našli Janeza Kostanjevca ter ga malo povprašali o njegovem delu.

— Ste že dolgo časa zaposleni v Gradisu?

— Pri Gradisu sem, odkar so se Tehnografske priključile k temu podjetju.

— Kakšen je vaš poklic?

— Sem tesar.

— Ali sedaj stanujete v naselju?

— Ne. Vozim se domov. Doma sem namreč iz Ptuja in do tja ni daleč. Nekateri se vozijo celo iz Maribora vsak dan.

— Na katerem delovišču pa ste bili preden ste prišli sem?

— Bil sem dve leti in pol v Mostarju, kjer smo tudi gradili objekte za avtocesto. Še prej sem delal pri Mostarju in na Hridi.

— Sedaj, ko ste že nekaj časa pri Gradisu, ste dobili že tudi pravo sliko o njem. Kaj pa vam ni všeč pri tem?

— V podjetju sem zadovoljen. Kakšnih posebnih pripomb nimam, zaradi plač je pa tako kar povsod enako: nasproti življenjskim stroškom se premalo zvišujejo.

Nov obrat za proizvodnjo betona

Čeprav smo že kar precej zabredli v leto 1973, se še vedno veliko pogovarjamo o delovnih razmerah za letošnje leto, o željah, kako naj bi bilo, pa o tem in onem, kar je v zvezi s planom. Z namenom, da bi kaj več o tem zvedeli tudi v našem obratu gradbenih polizdelkov, smo obiskali njegovega direktorja inž. Borisa Pečenka.

— Kakšni so torej vaši načrti za to leto?

— Ti gredo v dve smeri: eno so investicije v novo betonarno, oziroma obrat za proizvodnjo betona. Ta naj bi daljal 35 m³ gotovega betona na uro. To bo polnoavtomatski obrat z vgrajeno delno nemško opremo in delno našo. Nemška bo avtomatika, tehtnice, naš del opreme bosta naredila Kovinska obrata v Ljubljani in Mariboru. Druga smer razvoja je pa naslednja. Imamo že pogodbo z italijanskim podjetjem Velo za izdelavo montažnih betonskih hal. Te hale bodo ypsilon konstrukcije.

— In kako daleč ste že s tem dogovorom?

— Manjka nam še potrditev pogodbe iz Beograda. Sami imamo že pripravljene sezname za potrebno opremo. Realen začetek mora biti dva meseca po potrditvi pogodbe. Tako bomo menda sredi poletja že začeli.

— Slišati je, da bomo kmalu čutili pomanjkanje gramoza?

— Saj ga že Gramoz je res eden naših velikih problemov. Naša gramoznica je že izčrpana. Zalog imamo le še do konca leta 1973. Sicer imamo v principu dovoljenje za pogovor o razširitvi sedanje gramoznice, vendar so pogoji zelo strogi. Problem pomanjkanja gramoza ni samo naš, nekatera gradbena podjetja so še celo na slabšem. Mi se bomo delno rešili tako, da bomo uporabljali dolomitni pesek, če se bo seveda obnesel. Poskušamo pa tudi uporabljati glinopor.

— Dej surovin vam torej primanjkuje. Kako pa je s stroji?

— Naši stroji so strašno izrabljeni. Večina teh je stara od 10—12 let in so dosegli 14-odstotno vrednost. V ta del bi morali vložiti ogromno investicij, pa ne vemo, od kod jih bomo dobili.

— Ali boste uvedli letos kaj novih izdelkov?

— Poskušali bomo delati votlake iz glinopora, začeli pa smo tudi delati betonske tlakovce, ki se drugod ze-

lo uveljavljajo. Deloma tudi razne ogradne prednapete stebričke. Predvsem pa delamo tisto, kar zahtevajo Gradisove enote, veliko naročil imamo pa tudi od drugih podjetij. Se eno novost bomo uvedli: najbrž bomo začeli delati neke vrste montažnih mostičkov — do 10 metrov. Mislim, da bodo ti v naslednjih letih precej interesantni.

— Pred kratkim ste bili v Nemčiji. V kakšni zvezi s proizvodnjo v vašem obratu je bilo to potovanje?

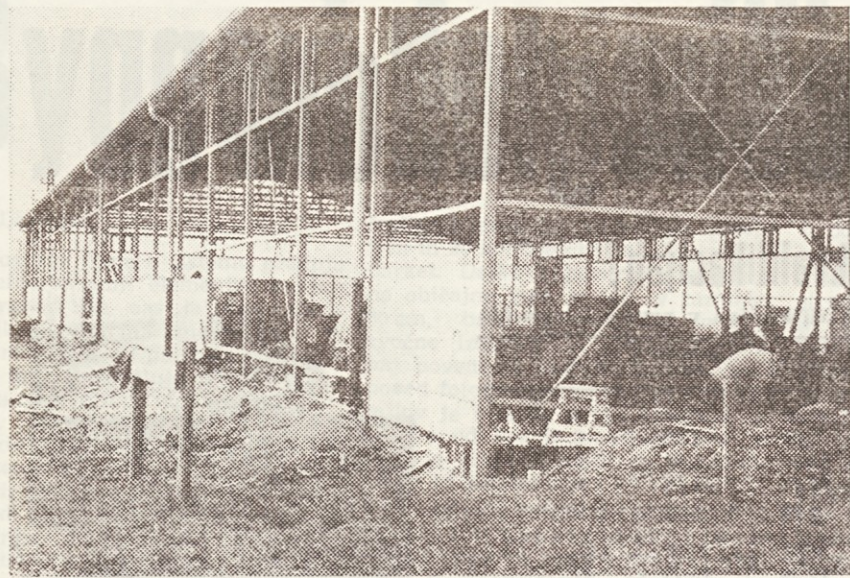
— Problem vseh gradbenikov je počasno strjevanje betona. Strjevanje pospešujemo na več načinov: da dodamo več gramoza in drugih snovi, da beton parimo itd. Pred leti je bil ideal parjenje betona. Sedaj so že novi postopki in pojavlja se tehnologija, ki povečuje temperaturo betona do 60°C: že takoj v začetku se pospeši strjevanje in da pravšnjo trdnost. Pri vseh teh tehnologijah pa moramo upoštevati, da niso vsi ce-

menti enaki in tako pri postopkih igrajo tudi močno vlogo izkušnje. No, naše potovanje v Nemčijo je imelo namen, da izvedemo, kako tak beton tehnično narediti. Moram povedati, da smo ta del problema rešili, kako pa se tak beton obnaša »v naravi« pa tudi v Nemčiji še niso našli pravega odgovora, ker imajo dosedaj precej različne izkušnje z njim.

— Kaj ste še prinesli iz Nemčije?

— Tam smo se tudi pogovarjali s podjetjem Fister, ki nam bo dobavilo za naš nov betonski obrat avtomatizacijo in tehtnice. Ob tej priložnosti so nam tudi pokazali dve podobni betonarni, ki že obratujeta. Pri tem ogledu smo dobili nekaj koristnih izkušenj, na primer tudi tako, tam izredno poenostavljajo stvari — gledajo na to, če se bo stvar rentirala ali ne, ne pa tako (kot je praksa v naši državi), da mora biti vse od opreme do ne vem kaj, prav »super«, na koncu pa ne daje takih rezultatov, kot smo pričakovali. Moram povedati, da se zunaj industrija zelo zanima za gradbeništvo, ga izpopolnjuje in podobno. Osnovna težnja njihovih gradbeništva pa je pot v specializacijo, predvsem pa dajejo poudarek na avtomatizacijo in tu smo mi prav daleč zažaj.

NADA GAŠPIR

Skladiščna hala za tovarno usnja v Slovenj Gradcu že dobiva svojo podobo

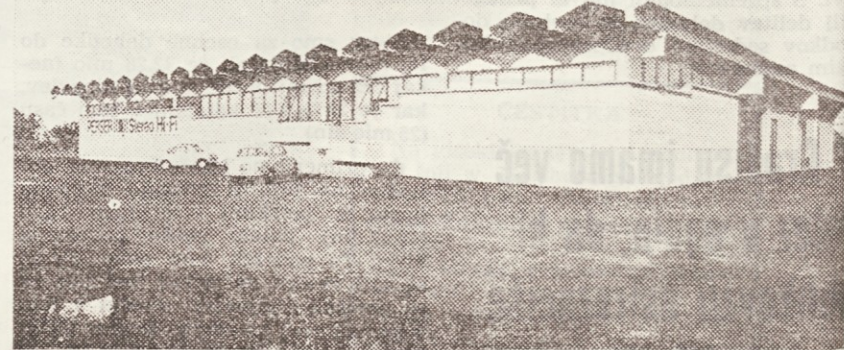
Za tovarno usnja Slovenj Gradec - nova skladiščna hala

Na drugem bregu Mislinje v Slovenjem Gradcu ima tamkajšnja tovarna usnja svoj obrat II. In tu so sedaj naši delavci iz PE Ravne na Koroškem. Ni jih veliko. Le nekaj in z njimi delovodja Karel Bedek. Tudi on je šele nekaj časa na tem gradbišču, pa vseeno je bilo kar živahno, ko smo jih obiskali.

Nekaj podatkov iz načrtov in nekaj iz dnevnika so nam nakazali, kako je z deli na tem objektu. Z zemeljskimi deli so začeli že jeseni lanskega leta. Ko so končali betoniranje temeljev pa so prepustili mesto Monterju iz Dravograda, ki je postavil jekleno konstrukcijo. Tako je objekt sedaj pod streho, da naše delavce ne ovira pri delu. Trenutno namreč zdajajo zunanje stene. Poleg zemeljskih in zidarskih del bomo na tem objektu izvajali tudi ostala obrtniška dela, ob koncu pa še kanalizacijo. Kolikor investitor ne bo več spreminjal prvotnih načrtov, bomo gotovi tudi do roka, nam je zatrdil Bedek. Skladiščna hala v velikosti 88 x 25 m z višino

6,20 — v slemenu, naj bi bila namreč gotova do sredine avgusta. Edino bolj zahtevno delo je le še armiranobetonski tlak, ki bo v vsej hali. Vsa dela, ki jih bomo izvajali na tem objektu pa znašajo po predračunu nekaj nad milijon din.

Posebno važno pri izdelavi objekta je to, da bomo halo izdelali v roku — in kvalitetno, saj je od tega odvisna tudi zagotovitev del pri nadaljnji izgradnji te tovarne. Že prihodnje leto naj bi se namreč povečal obrat I. S primerno kvaliteto bi si tako zagotovili, da bomo še naprej izvajalci del, ki pa bodo precej večja, saj so dela ocenjena na 8 mio. din.

Tako izgledajo Y nosilci na eni izmed hal v izdelavi italijanskega podjetja VELO, katere naj bi tudi mi začeli izdelovati v obratu

Nezgode nas opozarjajo

V mesecu marcu se je pri delu poškodovalo 45 delavcev, medtem ko na poti na delo in z dela ni bilo nobene nezgode.

PE CELJE

• BABIČ Nedeljko, PK železokrivce. Pri demontaži podpornega odra mu je »JV« nosilec poškodoval kazalec in sredinec na desni roki.

• LULIČ Karlo, KV zidar. Odstranjeval je sidra od montažnih elementov s pomočjo ročnega brusilnega stroja in si pri tem odbrusil prstane leve roke.

• MEJREMIČ Mujčin, PK tesar. Razopazoval je okenske preklade, opazni element, iz katerega je model žičnik mu je ranil koleno desne noge.

• RIBIČ Ivan, KV tesar. Pri razopazovanju plošče mu je spodrsnilo in je z desno roko udaril po žičniku.

• SIROTKA Stevo, PK tesar. Pri nalaganju »Shunt« dimniških elementov se je udaril na prstanec leve roke.

PE JESENICE

• FATIČ Izet, PV zidar. Pri razopazovanju balkona v III. nadstropju mu je padel na levo nogo podporni les.

• MIČIČ Niko, PK tesar. Pri prenosu fasadne cevi je zadel vodovodni jašek, odbita cev ga je udarila nad gležnjem leve noge.

• POPOVIČ Lazar, PK tesar. S sekuro se je urezal v palec leve roke, ko je opazoval ploščo v aneksu.

• KRSMANOVIČ Joco, PK zidar. Pri prekladanju cementa mu je spodrsnilo in si je poškodoval zapestje leve roke (zlom).

• BERGANT Stane, VK zidar. Zaradi ledu ob izkopu za kanalizacijo mu je padel na levo nogo.

cijo mu je spodrsnilo in si je poškodoval zapestje desne roke.

• ČEŠNJAK Štefan, KV zidar. Pri prenosu kabla v kanalu mu je padel železni pokrov na stopalo leve noge.

• HUSEJNOVIČ Husejn, KV tesar. Pri razopazovanju ga je udarilo po prstu in mu posnelo kožo.

• GOGIČ Mitar, KV zidar. Pri izolaciji zunanje zidu mu je pri nalaganju vroče smole le-ta brizgnila v desno oko.

• ROZMAN Pavel, KV skladiščnik. Sneg mu je padel s strehe in mu zvil desno nogo.

PE KOPER

• STEPANČIČ Cvetko, VK tesar. Pri razopazovanju betonskega zidu si je poškodoval prst na desni roki.

PE LJUBLJANA

• STANKOVIČ Ivan, tesar. Ko je tesal desko, si je po nesreči obsekjal mezinco na levi roki.

• PODVEZANEC Željko, tesar. Pri zabijanju je zgrešil žebelj in se udaril po palcu leve roke.

• KUKEC Štefan, PK delavec. Pri nakladanju dvigala gD3 ga je oplazila stranica avtomobila in mu poškodovala sredinec desne roke.

• JOVIČIČ Dragan, PK tesar. Pri nočnem skupinskem dviganju opaža mu je stisnilo palec desne roke.

• BAHTAGIČ Smail, NK delavec. Ko je nosil malto po delovnem odru, se je ploč odmaknil in si je pri padcu poškodoval levo roko in nogo.

PE LJUBLJANA OKOLICA

• VEZOVIČ Ramo, NK delavec. Pri napravi zaščitnega pokrova kab-

la ob žerjavni progi, ga je povozil žerjav in mu poškodoval desno nogo.

• TOMAŠIČ Mijo, KV zidar. Stopil je na slabo pokrit pokrov jaska, kateri se je zaradi nestabilnosti obrnil, dobil lažje poškodbe.

• JUSIČ Remzo, KV zidar. Pri dolbenju betona se je udaril po desni roki — zlom prsta.

• VOJKOVIČ Franc, KV zidar. Pri podajanju siporex blokov se je med podajanjem blok prelomil in mu padel na nogo.

• MARKOVIČ Mimir, KV tesar. Opažna »bled« počsa mu je padla na stegno leve noge in ga poškodovala.

• KLAŠNJA Mirko, NK delavec. Ročaj krampa se je odbil od betona temelja in ga udaril po mezinco desne roke.

• IVIČ Rajko, KV tesar. Pri razopazovanju sten je stopil na žebelj, kateri se mu je zapičil v nogo.

• DURIČ Šefik, KV zidar. Pri razkladanju siporexa je padel s kamiona in se lažje poškodoval.

PE MARIBOR

• TENKO Štefan, KV železokrivce. Med krivljenjem bet. železa mu je stroj stisnil palec na levi roki.

• PEČNIK Franc, VK železokrivce. Ko je šel na deponijo, je padel in si z žico, ki je ležala na tleh, poškodoval obraz pod desnim očesom.

• MAJHEN Ivan, PK zidar. Pri zavezovanju stranice avtomobila z žico mu je sodelavec poškodoval desno oko.

• KERNDL Matija, PK skladiščnik. Pri transportu zabojev na valjih mu je stisnilo palec desne roke.

• MIHIN Ivan, NK delavec. Pri pomičnih železnih vratih si je pripril sredinec desne roke.

• EMBERSIČ Karel, KV tesar in kolar. Na poravnalnem skobelnem stroju si je poškodoval sredinec in prstanec na levi roki, ko je poskusil skoblati prekratko desko.

PE RAVNE NA KOROŠKEM

V tem mesecu ni bilo delovnih ne-
zgod.

PE NIZKE GRADNJE

• ANTONOVIČ Juro, NK delavec. Pri namotavanju kabla na kolut si je poškodoval desno roko v zapestju.

• DEMIROVIČ Izet, PK delavec. Pri namotavanju kabla na kolut mu je stisnilo sredinec desne roke.

• JURKOVIČ Ante, NK delavec. Pri vezanju cevi z žico si je poškodoval desno oko.

• GUDLIN Stjepan, KV železokrivce. Pri sestopanju po opažu mu je spodrsnilo in je padel ca. 1 m na zaščitni — lovilni oder.

• ŠVOGER Štefan, KV tesar. Pri rezanju lesenih količkov na krožni žagi si je poškodoval sredinec in prstanec na desni roki.

PE KOVINSKI OBRATI LJUBLJANA

• PLEVNIK Franc, VK varilec. Pri zapiranju stranic kesona tovarnjaka mu je stisnilo mezinco leve roke.

PE KOVINSKI OBRATI MARIBOR

V tem mesecu ni bilo delovnih ne-
zgod.

PE ŠKOFJA LOKA

• CAMARELLO Peter, KV tesar. Zaradi naglice se je zaletel v vagonet in si poškodoval nogo pod kolonom.

• VEKIČ Boro, KV tesar. Pri razkladanju avtomobila je zaradi naglice, zadel in si poškodoval hrbtenico.

• ŠARDI Franjo, NK delavec. Traktorist je prehitro speljal prikolico naloženo s snegom, na katerem je stal imenovani. Z levo nogo je udaril ob stranico prikolice.

PE LJUBLJANA — OGP

• DOLIČ Rasim, NK delavec. Ko so potiskali kabel v betonski nosilec za most, se je ena izmed žic zataknila in ga udarila po levi roki.

• TRLEP Franc, PK betonar. Pri čiščenju stroja »komet« mu je padel stični model (štempelj) na levo roko.

PE SPO LJUBLJANA

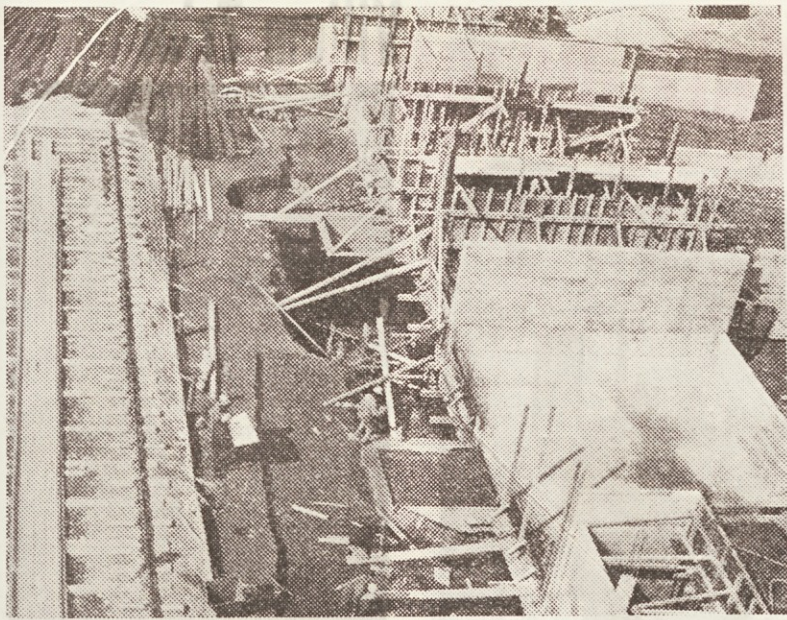
V tem mesecu ni bilo delovne ne-
zgode.

PE ŽELEZOKRIVNICA

V tem mesecu ni bilo delovnih ne-
zgod.

Iz tega pregleda in opisa delovnih nezd po posameznih enotah je razvidno, da lahko z majhno pazljivostjo dosežemo znatno zmanjšanje resnosti in pogostosti telesnih poškodb. Saj je večina takih poškodb ki izvirajo iz nepazljivosti delavcev samih ali po nepazljivosti neposrednega vodje dela, tj. nepravilne organizacije dela.

V mesecu varnosti je široko zasnovana akcija, ki naj bi zajela celoten kolektiv. V tem mesecu varstva pri delu moramo biti vsi še posebno pazljivi, v celoti je potrebno upoštevati varnostne predpise in zboljšati organizacijo in potek dela z večjo osebnostno prizadevnostjo.

Pogled na gradbišče nove ekonomske šole v Slovenj Gradcu iz ptičje perspektive

Šola z bazenom v Slovenj Gradcu

Nedaleč od mestnega središča raste v Slovenjem Gradcu nov šolski center. Osnovna šola je že nekaj časa gotova, ekonomska šola pa je v izgradnji. Poleg samih objektov bodo tu še športna igrišča, v novi zgradbi ekonomske šole pa tudi bazen. Kako napredujejo dela pri izgradnji objekta, smo povprašali delovodjo PE Ravne Fedorja Kališnika, ki je izvajalec omenjenih del.

»Tako kot se marsikje so stari šolski objekti bolj v nevarnost kot v zavetje učencem in dijakom. Tudi v Slovenj Gradcu je bilo tako z osnovno in ekonomsko šolo. Zato se je Skupščina občine Slovenj Gradec odločila, da na »drugem bregu« zgradi nov šolski center in tako omogoči normalne pogoje za delo tako učenec kot profesorjem.« je začel simpatični delovodja in nato nadaljeval: »Del tega načrta je že uresničen, saj je osnovna šola že gotova in se v njej že odvija pouk, medtem ko je vse ostalo še v izgradnji. Najprej bomo zgradili šolski objekt, tako da se bo v prihodnjem šolskem letu v njem že lahko začel pouk. Z deli smo namreč na tekočem, tako da bomo investitorji želi za doseg tega cilja lahko ustregli. Začeli smo namreč že lanske jesen, do letošnje zime pa bomo poskusili zgradbo povsem zapreti. Torej izgotoviti konstrukcijsko do konca, vgraditi okna, tako da bodo v zimskem času lahko izvajali dela v notranjosti zgradbe. Šolski objekt, s tlorisno površino 2000 m² bo najsoodporedneje opremljen. Poleg 16 učilnic in prostrane avle bodo tu še vse ostale pritlikline s kuhinjo vred.

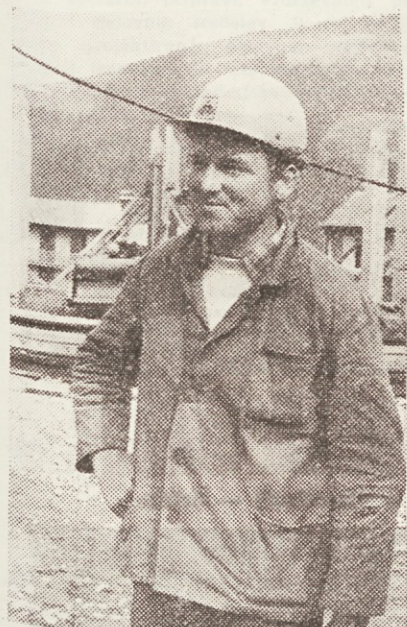
Po načrtih Komunaprojekta iz Maribora bo tako kot osnovna šola, tudi ekonomska šola izdelana po medetažnem sistemu, kjer bo osnovna konstrukcija armiranobetonska. Nekaj sten, obloženih s fasadno opeko bo samo polepšalo zunanji videz poslopja.

Po izgradnji šolskega objekta pa bomo nadaljevali z deli na priključnem traktu, v katerem bo v spodnjih prostorih bazen velikosti 25 x 10 m z najmanjšo globino 1,50 m, v zgornjih prostorih pa telovadnica z vsemi potrebnimi prostori kot garderobami, umivalnicami itd. Tudi ta trakt bo enonadstropen s tlorisno površino 600 m². Ta objekt bo gotov do naslednjega šolskega leta, to je jeseni 1975. Vrednost del za oba trakta skupaj pa je 13 milijonov din,« je zaključil Fedor Kališnik.

Z izgradnjo tega šolskega centra bomo tako tudi na tem koncu Slovenije pripomogli, da bo delo pedagogov lažje, učenci pa bodo raje obiskovali šolo. To pa je ključ tudi do boljšega uspeha.

mk

Razgovor z brigadirjem Ludvikom Rudolfom

Ludvik Rudolf je eden naših boljših brigadirjev

Na gradbišču novega šolskega centra v Slovenj Gradcu smo srečali Ludvika Rudolfa, brigadirja naše

enote iz Raven. Poln energije in delovnega elana nam je kar sam začel pripovedovati, kot da bi vedel, kaj hočemo od njega.

— Pri Gradisu sem že 11. leto. Letos bom dobil uro Kar v redu mi gre. V Dravogradu sem si postavil hišo. Tudi oženil sem se že. Imam tudi že sina in hčerko. Ne morem se pritožiti. Morda bom že letos kupil fička, če ne pa drugo leto. Veste, nas VK tesarjev je bolj malo. Dela je zato veliko. To me veseli. Če ni dela, je namreč dolgčas.

— Kaj menite, zakaj je tako pomanjkanje tesarjev?

— Zdi se mi, da je vzrok temu to, da lahko postaneš tesar tudi drugače. Če se priučiš, prideš velikokrat še hitreje do kvalifikacije, kot če se greš učiti za vajenca. Pa še delovna doba se ti v tem primeru šteje. Poznam primere, ko so vajenci odšli iz šole in prišli tako hitreje do kvalifikacije kot kolegi iz šole. Vsaj pri plači ni bilo bistvene razlike. To pa je glavni razlog za negodovanja. Pri plači se pač začno in končajo problemi pri delavcih.

— In kakšne so vaše želje?

— Ker se bliža praznik dela, želim ob tej priložnosti vsem gradisovcem prijetne praznike in tudi v prihodnje veliko delovnih uspehov.

Zahvala

Ob smrti mojega očeta Rudolfa Sopra se zahvaljujem sodelavcem kolektiva GRADIS Centrala za iskreno sočustvanje, darovani venec in vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Zinka Volavšek-Šoper

Zahvala

Trinajst let je minilo od tragične smrti mojega Brešan Jožeta. Vidim, dragi prijatelji, da ga niste pozabili. Pred kratkim sem sprejela od vas denarno pomoč. Iskrena hvala Gradisu Jesenice za vso dobroto v teh letih.

Brešan Anica

Kolesarji, mopedisti - nesreča ne počiva

Nimamo točnih podatkov, koliko naših delavcev vsakodnevno uporablja prometno sredstvo kolo ali moped, vemo le to, da jih je mnogo. Mnogi so primorani, da se kolesa ali mopeda poslužujejo vsled slabih ali sploh neurejenih prometnih zvez, drugim je prevoz na delo in z dela s kolesom ali mopedom ugodnejši, tretjim ..., no, kaj bi še našteval, saj vemo, da mnogi kolesa in mopede uporabljajo, ker jim je to edino koristno prometno sredstvo.

Vemo tudi to, da se mnogo naših delavcev poškoduje na poti na delo ali z dela, med katerimi so tudi kolesarji in mopedisti. Če pogledamo poškodbe na poti zadnja štiri leta, vidimo, da se jih je poškodovalo skupno 132 delavcev, za poškodbe na poti pa so poškodovani болоvali 4.557 dni; ob teh številkah, ob tem krvnem davku, ki ga plačujemo na cestah, pa se moramo resno zamisliti...

Vemo pa tudi to, da so tudi takšni, ki so uporabljali kolesa in mopede, bili povzročitelji nesreč ali pa nesrečo doživeli. Vemo tudi za primere, da so uporabniki bodisi kolesa ali mopeda za vse čase invalidi z večjo ali manjšo hibo in prav to me spodbuja, da napišem kratek sestavek, kaj mora vedeti kolesar ali mopedist, ki se je odpravil na pot.

Kdor se vozi s kolesom ali mopedom, ima v prometu marsikatero posebno dolžnost, poleg tega pa tudi prednost, saj se lahko s kolesom ali mopedom vozimo tudi tam, kamor težja motorna vozila ne smejo. Z ozirom na vedno bolj gost promet bi bilo dobro in prav, da bi bilo čimveč stranskih poti in stez za kolesarje in mopediste, da le-ti ne bi sodelovali v hitrem prometu motornih vozil. Seveda to ni vselej in povsod mogoče. Kolesarji in mopedisti morajo vedeti, da so enakopravni udeleženci v cestnem prometu, ki imajo enake pravice pa tudi enake, včasih celo izrecne dolžnosti.

No, in kaj morata vedeti kolesar

in mopedist? Predvsem to, da vidi voznik hitrega motornega vozila čisto nekoliko drugače kot pešec, kolesar in mopedist. Ker ima le-ta večjo hitrost, Kolesarji in mopedisti se morajo zaradi tega vedno držati roba ceste in nikakor prehajati v sredino cestišča, razen tam in takrat, ko je to izrecno potrebno. Dogodi se celo, da včasih nimajo niti časa, če so oddaljeni do roba cestišča, da se umaknejo hitrejšemu vozilu na rob in v takšnih primerih nastaja največ nesreč. Kolesarji in mopedisti si običajno zmotno zamišljajo, da imajo dovolj prostora na manj prometni cesti. Toda vozniku motornega vozila se cesta zaradi hitrosti dozdeva zmerom ožja. Na to vpliva tudi širina njegovega motornega vozila. Pri prehitevanju kolesarjev in mopedistov mora poleg tega vedno računati z vozili, ki prihajajo z nasprotne strani, tudi zanje mora ostati prostor, in to polovico cestišča. Zato je bistvena razlika, kako doživlja cesto voznik hitrega vozila ali pa kolesar in mopedist.

Kolesar in mopedist naj nikoli ne zavijata v desno ali levo, preden nista nakazala nove smeri z roko, seveda mora biti ta smer nakazana pravočasno in da je dalj časa vidna. Posebno previdnost zahteva zavijanje v levo, čez cesto. Vozila za kolesarjem ali mopedistom imajo veliko hitrost, zaradi tega tudi daljšo zaviralno pot. Če daje kolesar ali mopedist znamenje zavijanja z roko v

zadnjem trenutku, lahko ta povzroči tudi težko prometno nesrečo. S tem ni v nevarnosti — ogrožen samo mopedist ali kolesar, ampak v nevarnost spravlja tudi vozilo za seboj in pa vozilo, ki bi eventualno prispelo z nasprotne strani.

Tudi kolo in moped lahko razvija na strminah veliko hitrost. Zato velja tudi za kolesarje in mopediste pravilo, da motajo voziti po strmi cesti navzdol s takšno hitrostjo, da se lahko vsak hip ustavijo. Tudi na kolesu in mopedu morajo biti zavore v redu, tj. brezhibne. Prav tako morajo biti brezhibne luči in mačja očesa (odbojna stekla zadaj). Zmerna vožnja na kolesu in mopedu je še posebej nujna v slabem vremenu na spolzkem cestišču in ponoči. Divjanje in dirkanje s kolesom ali mopedom ter celo prehitevanje hitrejših motornih vozil je v današnjem prometu na cestah igra s smrtjo. Zato morata mopedist in kolesar vselej gledati cesto tako, kot jo doživljajo vozniki težjih in hitrejših motornih vozil. Ravnanje se morata pač tako, kot zmore to njuno vozilo, ki je namenjeno predvsem manjši hitrosti in previdni vožnji.

Prav tako je nevarno prevažanje dveh oseb na kolesu in tudi mopedu, če le-ta ni posebej urejen za prevoz dveh oseb. Nikakor si ne smemo dovoliti, da bi na kolesu ali mopedu prevažali otroke. Zelo nevarno je tudi prevažanje raznega tovara ali predmetov, ki voznika ovirajo pri upravljanju vozila — saj v tem primeru posvečamo več pozornosti tovaru kot pa pravični vožnji in prometu na cesti.

In še — ne podaj se na pot niti s kolesom ali mopedom, če ne poznaš prometnih pravil, znakov itd., kajti poznavanje teh pravil je tudi eden od pogojev varne in srečne vožnje.

Lo-Jo

Naši 50 - letniki

FRANC KNAFLIČ

Svojih pet desetletij bo letos preštel Franc Knaflič, zaposlen v jeseniški enoti. Že od leta 1961 je pri Gradisu, kamor je prišel kot izučen mizar, oziroma že mojster, z Bleda. Sicer je bil tudi tam že pri gradbenem podjetju in tako ni doživel veliko sprememb na delovnem mestu. V našem podjetju je zadovoljen kljub temu, da dela namesto mizarskih del tesarstva. Sam pravi, da je

Franc Knaflič

lažje postati iz mizarja tesar kot pa obratno.

Na delo se kljub svojim petdeset letom še vedno vozi z Bleda, kjer ima družino. Kar številna družinica je to: žena in pet sinov. Njegova leta in zdravje mu kar dobro služijo, celo tako dobro, da se je odločil, da bo gradil novo stanovanje. Malo mu bo najbrž moralo pomagati podjetje — s posojilom in tako bo kmalu nova streha nad glavo. Do takrat, ko bo šel v pokoj, bo prav gotovo končano, saj pravi, da bo delal, dokler bo mogel.

Ramo Jarac

RAMO JARAC

Na blejskem gradbišču imamo tudi enega 50-letnika. To je Ramo Jarac, doma iz Bosne. Že dvajset let je pri Gradisu in najbrž bo ostal tukaj kar do pokoja, saj pravi, da mu je v našem podjetju všeč. Doma v Bosni ga čaka družina, vendar ne vsa. Eden izmed sinov je namreč tudi že pri nas in ravno sedaj končuje zadnji letnik vajeniške šole za zidarje. Ramo Jarac je polkvalificiran minner in zelo je zadovoljen, da mu sin postaja te dni kvalificiran zidar. Tako bosta v družini kar dva gradisovca. Sicer pa ima že nekaj vnukov in mogoče bo dočkal tudi to, da bo še kateri izmed njih pristal v Gradisu.

OB JUBILEJU VLADA ŠANCA

Verjeli ali ne: naš Vlado Šanca, gospodarski pomočnik direktorja TOZD Jesenice, bo 25. maja praznoval pol stoletja svojega življenja. Ne samo na sliki, temveč tudi v resnici je videti kot mladenič, ki mu sicer nič kaj lahka življenjska pot še ni zarisala na obraz tistih znakov, ko ti sodelavci izgledata. »Joj kako lepo izgleda«.

Vlado Šanca se je rodil natančno 25. maja 1923 v Ljubljani.

V njegovem dokaj razgibanem življenju je naš Vlado vseskozi aktivno sodeloval v naprednem gibanju. Leta 1943 ga že najdemo med partizani na Pokljuki, od koder je bil pozneje premeščen na Koroško, kjer je kot šef ciklostilne tehnike deloval na Koroškem vse od Dravograda do Beljaka. Navdušeno se je vrgel v boj proti krivicam, za združitve vseh Slovencev ter za uveljavitev novih družbenih odnosov. Tak je bil naš Vlado med vojno in tak je ostal vse do današnjega dne.

Po osvoboditvi je bil zaposlen na več odgovornih mestih, med katerimi je bil več kot 13 let šef ekonomske planske službe na občini Jesenice. 16. 7. 1963 pa je prevzel mesto komercialnega šefa v naši poslovni enoti Jesenice, kjer je še danes.

Lahko trdim, da je jubilar s svojim strokovnim delom kot tudi delom na družbeno-političnem področju dal svoj prispevek k uveljavljanju pa tudi uspehu jeseniške enote in v končni fazi tudi k uspehu celotnega podjetja. Ob njegovem jubileju mu kličemo še na mnoga leta!

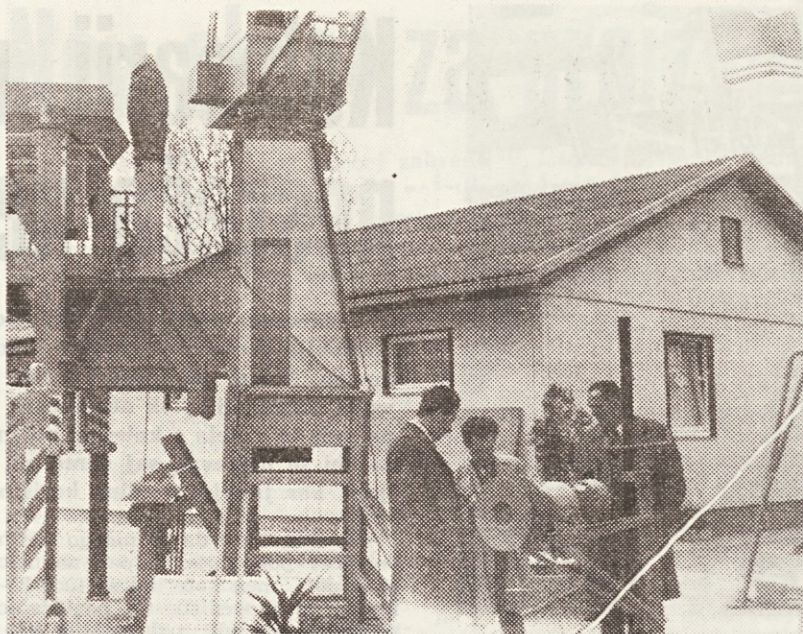
L. C.

Vlado Šanca

Razstavni prostor Gradisa je bil letos zelo lepo urejen

Na razstavnem prostoru smo imeli vedno dovolj obiskovalcev

Viljem Zrim

Viljem Zrim

Dizajn 73 - ali Gradis na zagrebškem velesejmu

Vsako leto se na zagrebškem spomladanskem velesejmu srečujejo gospodarstveniki iz vse države pa tudi iz tujine, da bi si ogledali dosežke naše in tuje proizvodnje ter sklenili vrsto poslovnih dogovorov.

Ceprav število obiskovalcev spomladanskega velesejma še zdaleč ne dosega števila na jesenskem, je ta zelo pomemben za naš gospodarski razvoj, saj poteka v znamenju poslovnosti. Kjer pa je govora o poslovnosti, pa seveda ne sme manjkati tudi Gradisa!

K razvoju poslovnosti in afirmacije našega podjetja na sejmih, pa največ prispevajo naši obrati KO Ljubljana in KO Maribor. Še posebno letos opažamo kvalitetnejši pristop tako glede zunanje ureditve razstavnega prostora kot tudi glede kvalitete eksponatov. Poleg asfaltne baze, prevozne betonarne 2501, silosa B-4 smo letos prvič razstavljali tudi

naše nove izdelke ročni skreper RS-5 družino okenskih dvigal v dveh izvedbah. Razstavljena je bila tudi maketa stabilne betonarne SB-500. Mimogrede naj še omenim, da je letos prvič na razstavnem prostoru zaplapolala Gradisova zastava.

Letošnji zagrebški velesejem je spremljala vrsta strokovnih manifestacij, ki s svojo tematiko bistveno pomaga pospeševati proizvodnjo in poslovanje — torej ima in vpliva na komercialni učinek razstavljanja. In končno (ne glede na razstavne stroške) sodelovati je treba, saj je tudi udeležba na raznih sejmih ena izmed oblik afirmacije našega združenega podjetja. Verjetno bomo morali tudi na tem področju v bodoče podpisati sporazum ter se pogovoriti o skupnem nastopu Gradisa na sejmih in se sploh dogovoriti o skupnih sredstvih za reklamo in propagando.

Razvoj kovinskih obratov je v resnici tudi izpolnjevanje razvojne politike podjetja. V zadnjih treh, štirih letih so naši kovinski obrati že dokazali svoje razvojne sposobnosti in pokazali, da je njihova pot pravilna ter da jih moramo pri tem samo podpirati. Obe TOZD KO Ljubljana in KO Maribor pa sta lahko ponosni, tako na kvaliteto razstavljenih strojev kot tudi že na do sedaj dosežene finančne rezultate, ki so v končni fazi tudi uspeh celotnega podjetja.

L. Cepuš Dragutin Baksa

Še ena iz Zagrebškega velesejma

Če se na sejmju srečajo stari znanci

40 novih učencev - štipendistov iz Vlasotincev, Srbija

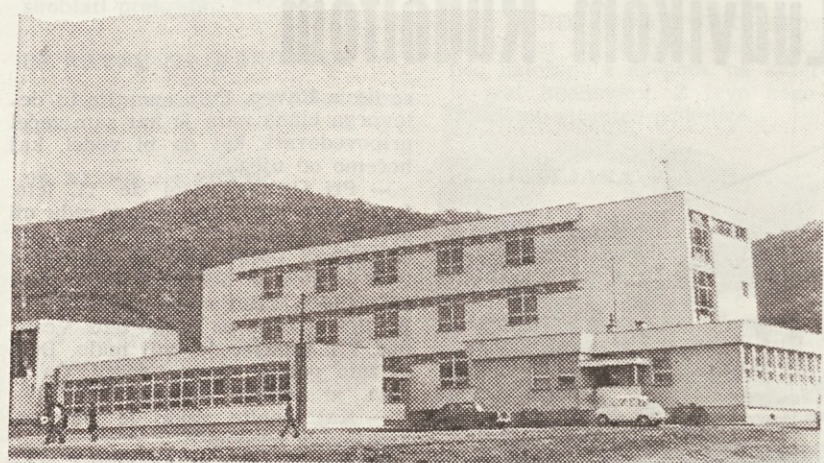
Dne 17. aprila smo na centru za izobraževanje v Vlasotincih pri Leskovcu (Srbija) sklenili 40 novih učnih pogodb z učenci II. letnika poklicne šole za tesarje, zidarje in železokrivce. Podpisu pogodb so prisostvovali direktor šole Raja Conić, dipl. inž., s svojimi profesorji in predavatelji, sekretar šolskega centra

Bogo Petrović, starši z učenci ter predstavnika našega podjetja inž. Dragovan Sever ter Lojze Cepuš. To je prvi primer sistematičnega kadrovanja mladih kadrov v bratski republik Srbiji. Ta primer je vzbudil precej pozornosti med prebivalci in organi občinske skupščine Vlasotinci, nadvse pozitivno pa ga je sprejel

tudi pomočnik sekretarja za prosveto pri republik Srbiji, ki je ta dan ravno obiskal šolski center.

Izobraževanje učencev na poklicnih šolah v Srbiji se odvija po drugačnih metodah in principih kot pri nas. Učenci so v bistvu neke vrste študenti delovnih organizacij in prihajajo v delovno organizacijo le v šolskih počitnicah, ves ostali čas pa se nahajajo v šoli kot redni dijaki (po istem principu teče pri nas šolanje gradbenih tehnikov). Letos bodo učenci prišli na obvezno počitniško prakso 18. junija ter bodo ostali na gradbišču do 28. julija. Pred zaključkom šole, tj. prihodnje leto, pa bodo prispeli v delovno organizacijo marca ter ostali na delovnih mestih do zaključnega izpita. Če bo izobraževanje potekalo po naših zamislih in sklenjenih dogovorih, bomo junija 1974 dobili v podjetju 40 mladih kvalificiranih delavcev. Ta način šolanja je v bistvu dražji, toda prepričani smo da bo mnogo uspešnejši, kot sedanja oblika izobraževanja (pri tem mislimo predvsem na ogromno fluktuacijo).

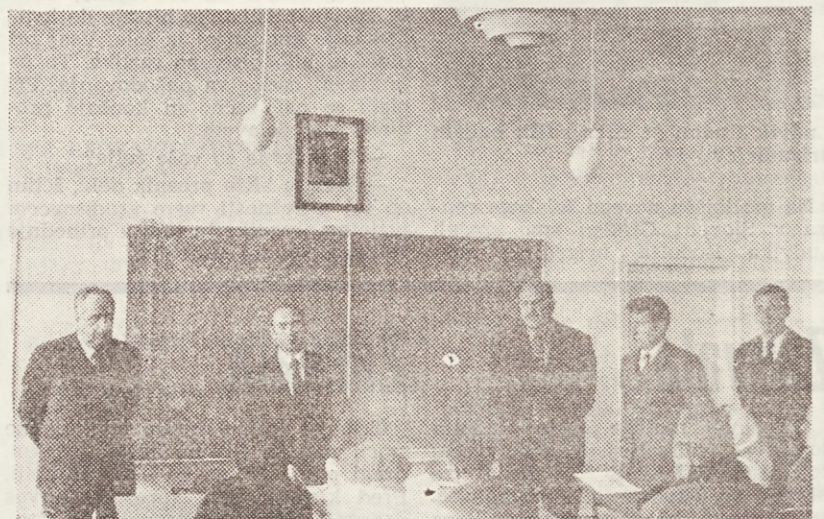
Moramo še povedati, da so kraji, kot so Vlasotinci, Crna trava in ostali okoliški kraji znani po dobrih tesarjih in zidarjih, zato smo prepričani, da bodo vsa sredstva naložena v kadre v daljni Srbiji, v končni fazi dala pozitivne rezultate.

Lep, moderni center za izobraževanje v Vlasotincih — Srbija

Starši in mladinci iz Vlasotincev pred podpisom učnih pogodb

Učencem sta spregovorila tudi direktor šole ing. Raja Conić in ing. Dragovan Sever

Akcijski program stabilizacije - APST ponovno v razpravi

Akcijski program stabilizacije zopet v ospredju našh dogajanj. Član kolektiva zahtevajte toinačenja APST od vaših organizatorjev proizvodnje. Besedilo APST je bilo že objavljeno v Gradisovih obvestilih, ponovno pa bo tiskano, ko ga bo potrdil DSP in ko bodo zadolžive razčlenjene po strokovnih funkcijah (TOZD, obrati, strokovne službe, posamezniki) kot je to razvidno iz objavljene sheme.

Danes objavljamo nekatere misli komisije za sestavljanje in izvajanje akcijskega programa.

Izpopolnjen prvotni akcijski program APST je komisija opredelila po poslovnih funkcijah ter se pri tem predvsem opirala na teoretične razlage prof. dr. Kralja in dr. Turka (organizatorji proizvodnje poznajo materiale iz predavanj v Radovljici).

Pri tem je seveda treba poudariti, da so znanstveni izsledki obeh avtorjev pisani splošno za vse gospodarske panoge in na znanstvenih postulatih temelječe organizacije. Prav tako je komisija morala upoštevati trenutno Gradisovo organizacijo, ki jo bo treba v bodoče postopoma reorganizirati v skladu z ustavnimi spremembami TOZD in sodobnimi znanstvenimi organizacijskimi teorijami.

Poslovne funkcije so v teoriji opredeljene na različne načine, v praksi pa je njihova opredelitev podrejena organizacijski sestavi. Pri nadaljnjih izvajanjih jih bomo glede na Gradisovo organizacijsko obliko razčlenjevali takole:

- Temeljne:**
- v zvezi z izvirnimi prvinami poslovnega procesa
 - A. investicijska funkcija
 - B. nakupna funkcija
 - C. kadrovska funkcija
 - v zvezi s spreminjanjem izvirnih prvin poslovnega procesa v končne učinke
 - D. proizvodna funkcija
 - v zvezi z namenom končnih učinkov poslovnega procesa
 - E. prodajna funkcija
 - v zvezi z obstojem poslovnega procesa v tržnem gospodarstvu
 - F. Finančna funkcija

- Spremljevalne:**
- v zvezi z upravljanjem in izvajanjem poslovnega procesa
 - G. informacijska funkcija
 - H. splošna konstitucijska funkcija
 - v okviru vsake izmed navedenih funkcij (A do H) je mogoče razlikovati:
 - a) raziskovalno-razvojni del funkcije
 - b) tekoči del funkcije
- Prav tako je v okviru vsake izmed navedenih funkcij (A do H) in tudi v okviru vsakega njenega dela (a in b) mogoče razlikovati:
- I. samopr. upravljanje funkcije
 - II. upravljanje funkcije
 - III. vodenje (ravnanje) funkcije
 - IV. izvajanje funkcije

Nastete funkcije obstajajo v načelu pri vseh podjetjih. To velja tudi za proizvodno funkcijo (pod D), ki se pri nekaterih podjetjih, vključno trgovskih, pojavlja kot funkcija opravljanja storitev.

Vsebinska investicijske funkcije (pod A) je v priskrbi, pripravi, vzdrževanju in varstvu delovnih sredstev. V ta okvir spada projektiranje delovnih sredstev, njihova izgradnja in usposabljanje, njihovo tekoče in investicijsko vzdrževanje, a tudi tehnično varstvo.

Vsebinska tržno-nakupne funkcije (pod B) je v priskrbi in varstvu delovnih predmetov oziroma priskrbi storitev. V ta

okvir spada raziskava nabavnega trga, naročanje, prevzem in skladiščenje delovnih predmetov, ki prihajajo v okvir podjetja. Ne spada pa tudi delo v zvezi z delovnimi predmeti, ki izhajajo iz proizvodne stopnje proizvodnega procesa.

Vsebinska kadrovske funkcije (pod C) je v priskrbi, pripravi in varstvu ljudi, ki sestavljajo delovno skupnost. V ta okvir spada zaposlovanje delavcev, njihovo izobraževanje, socialno varstvo in družbeni standard, kakor tudi tehnično in zdravstveno varstvo delavcev.

Vsebinska kadrovske funkcije (pod D) je v ustvarjanju poslovnih učinkov, ki se razlikujejo od uporabnih izvirnih prvin poslovnega procesa in se objavljajo kot proizvedeni predmeti ali opravljene storitve. V ta okvir spada razvoj nove tehnologije in proizvodov, delovnih metod, tehnološka priprava proizvodnje, operativna priprava proizvodnje, kontrola kakovosti proizvodnje, in sicer tako pri osnovni kot pri pomožnih proizvodnih dejavnostih; prav tako spada skladišče polproizvodov. Ne spada na skladišče dokončanih proizvodov.

Vsebinska tržno-proizvodne funkcije (pod E) je v varstvu in razpečavi proizvedenih proizvodov oziroma razpečavi opravljenih storitev; pri trgovskih podjetjih je predmet razpache trgovsko blago kot posebna pojavna oblika delovnih predmetov. V ta okvir spada skladiščenje proizvodov, raziskava prodajnega trga, sprejemanje in izvajanje naročil. Ne spada pa tudi delo v zvezi s polproizvodi, ki prehajajo v naslednje stopnje proizvodnega procesa.

Vsebinska finančne funkcije (pod F) je v priskrbi, preoblikovanju in vračanju sredstev ter preoblikovanju virov sredstev. V ta okvir spada vprašanje pridobivanja kreditov, skupnih naložb, plačilnih rokov, poravnava obveznosti itd.

Vsebinska informacijske funkcije (pod G) je v strokovnem delu načrtovanja, evidentiranja, nadziranja in analiziranja poslovnega procesa in stari skladno z notranjimi in zunanji potrebami. V ta okvir spada računovodstvo, plan in analiza, sistemsko programiranje in avtomatska obdelava podatkov.

Vsebinska splošna konstitucijske funkcije (pod H) je v organizacijskem povezovanju vseh drugih funkcij. Sem spada med drugim zastopanje, ravnateljstvo, pravna služba, tajništvo itd.

Raziskovalno-razvojni del funkcije (pod a) je usmerjen v prihodnost, tekoči del funkcije (pod b) pa v sedanost.

Samoupravno upravljanje funkcij opredeljujemo kot sprejemanje in nadziranje izvrševanja vseh funkcij po DSP in kolektivnih izvršilnih organih.

Upravljanje funkcije (pod I) pomeni sprejemanje odločitev o tej funkciji, ki so lahko strateške, taktične ali operativne, kakor tudi nadzorne nad izvedbo teh odločitev.

Vodenje (ravnanje) funkcije (pod II) pomeni med drugim organiziranje in koordiniranje dela, ki ga opravljajo delavci pri izvajanju funkcije, kakor tudi nadzor nad njimi.

Izvajanje funkcije (pod III) pa pomeni ostvarjanje te funkcije v smislu njene že opredeljene vsebine.

Ker ima prof. dr. Janke Kralj na posebno zanimiv način opredeljen razvojni del funkcije, bi v nekoliko skrajšani obliki podali še te njegove izsledke:

razvojni del splošne funkcije
se nanaša na ohranjanje kohezije in usklajanje celotnega razvoja podjetja

razvojni del fin. funkcije
se nanaša na priskrbo, nalaganje in vračanje za razvoj potrebnih sredstev

razvojni del tržne funkcije
pomeni pristop k razvoju s tržnim konceptom

razvojni del tehn. funkcije
temelji na ideji razvoja temeljne dejavnosti podjetja, to je tehnični, tehnološki in organizacijski razvoj gradbene proizvodnje (gradnje, proizv. gr. materiala itd.)

razvojni del v. funkcije
se nanaša na trajnejša startna vlaganja, da se zagotovijo razvojne zmogljivosti za poslovanje

razvojni del kadrovske funkcije pa se nanaša na zagotovitev in razvoj upravljalno izvršilnih kadrov ter proizvod. delavcev, potrebnih za uspešen razvoj podjetja, in sicer s pridobivanjem, izobraževanjem, šolanjem itd.

Pri proučevanju te opredelitve funkcij je seveda potrebno upoštevati še obstoječo (veljavno) Gradisovo organizacijo, ki se s temi funkcijami prekriva.

Da bi bil naš poskus opredelitve razumljiv in jasen, smo zato primarno prikazali koncept Gradisove organizacije ter ga poskušali uskladiti s teorijami o poslovnih funkcijah.

POJASNILA PRILOŽENI SHEMA

Shema 1 nam kaže funkcionalni potek dela komisije za APST. Kot je iz priloge sheme razvidno, bo komisija poročala odboru (kolektivnim izvršilnim organom) in DSP.

Informacijska služba pa bo permanentno (15-dnevno ali mesečno) urgirala poročila o izvrševanju sklepov v zvezi z APST pri enotah, obratih (TCZD) ali skupnih strokovnih službah oziroma posameznikih.

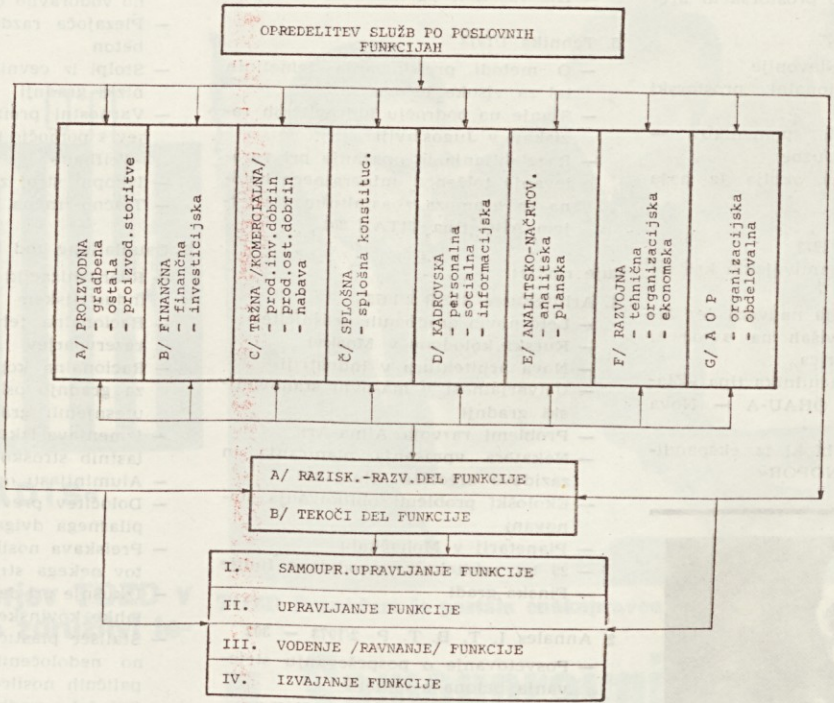
Shema 11. Na tej shemi je razčlenjeno poslovanje (poslovni procesi) po kriterijih posl. funkcij ter z vidika PE, obratov (TOZD) in skupnih strokovnih služb.

Menimo, da je še posebno pomembno razlikovanje:

- I. samopr. upravljanje funkcije
- II. upravljanje funkcije
- III. vodenje (ravnanje) funkcije
- IV. izvajanje funkcije

Pred tiskom bomo izdelali še nekaj shem, ki bodo še nazorneje prikazale poslovanje integriranega samoupravnega podjetja z vidika posl. funkcij.

Prihodnjič: KONKRETNE NALOGE POSAMEZNIH STROKOVNIH SLUŽB.

Nekaj pripomb v zvezi z uporabo računalnikov in vloga računalniških proizvajalcev

Sestavek je pisan na osnovi mojih osebnih pogledov in izkušenj, dobljenih pri nas. Toda stiki, ki sem jih imel s tujimi strokovnjaki in tuja literatura me vodijo do zaključka, da je stanje tudi v drugih državah, pa celo v najbolj razvitih v osnovi našemu zelo podobno.

Ta sestavek ima namen:

- pokazati na dejstvo, da so računalniki kljub svojemu velikemu potencialu le slabo izkoriščeni,
- nekoliko osvetliti vzroke za slabo izkoriščenost računalnikov, opisujoč običajni potek nakupa in uporabe računalnika,

- predlagati način prodaje, ki bi ga naj proizvajalci računalnikov upoštevali, da bi popravili sedanje stanje in napravili svoje proizvode bolj izkoriščene.

Nadalje so razložena stališča v zvezi s problematiko koriščenja računalnikov.

Računalniki so lahko zelo koristni, a v večini primerov niso dovolj izkoriščeni.

V zvezi z uporabnostjo računalnikov lahko rečemo naslednje:

- obstajajo mnoge znanstvene in tehnične metode in proračuni, ki bi bili brez računalnikov neizvedljivi. oz. s pomočjo računalnikov jih izvajamo najbolj ekonomično.
- enako velja tudi za vodenje raznih proizvodnih in drugih procesov,

- v mnogih primerih morejo računalniki zamenjati človeško delovno silo s tem, da izvajajo razna rutinska dela znatno hitreje in ceneje,
- verjetno nobeden drug tehničen pripomoček na razvoj upravljanja ni vplival v toliki meri, kot so to računalniki.

- računalniki so omogočili razvoj (ali uporabo) večjega dela teorij tako imenovanega nauka o upravljanju. Omogočajo tistim, ki upravljajo podjetja, javno upravo, vojsko itd., da razpolagajo z veliko množino podatkov, ki jih dajejo njihovi sistemi in okolje, da pomnilno analizirajo in agregirajo (združujejo) te podatke, da boljše planirajo in prihajajo do bolj-ših odločitev.

Vse to je razlog, da je postala računalniška industrija ena največjih industrij v svetu, z najhitrejšim po-

rastom — saj število in vrednost instaliranih računalnikov v svetu rapidno narašča.

Vendar obstaja kljub velikemu potencialu računalnikov in vse večjemu številu koristnikov tudi druga plat medalje.

1. Pri obisku nekega računskega centra najpogostejše opazimo tole:

- nezadostno izkoriščenost in
- da proizvaja gomile papirja s podatki, ki jih nihče ne koristi.

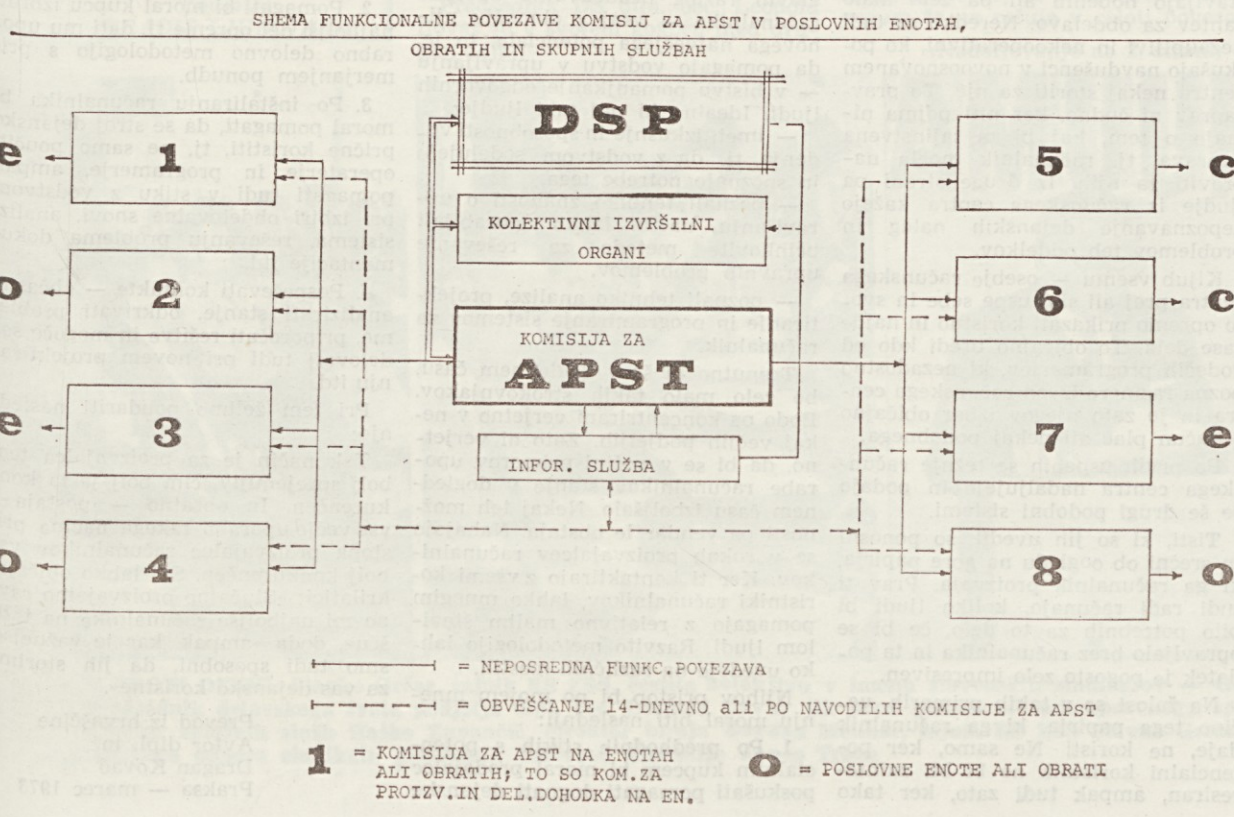
To ni primer samo pri nas. Po raziskavah (npr. J. Mettler v Business Automation, March 1964 ter poročila McKinsey Co. 1968 in 72) je stanje daleč od zadovoljivega tudi v ZDA, kjer je koncentracija računalnikov največja in je njih uporaba najbolj razširjena.

2. Nekateri najbolj poznane koncepcije (osnovne ideje) uporabe računalnikov, ki so največ obetale — kot je to UIS (Upravljalni informativni sistem) ali MIS v zahodni literaturi — strokovniaki neredko imenujejo »veliko razočaranje«. Tako je npr. bilo na Spring Joint Computer Conference, 1976 v ZDA — delo na integriranih upravnih sistemih razglašeno za največji neuspeh 1960. leta, a v Infotehovem Satte of the Art Report 8, 1972 str. 38 piše... »verjetno je možno reči, da bo to največji neuspeh tudi v 1970. letu«. S tem v zvezi je zanimiv članek J. Deardena: MIS is a Mirage (UIS je fata-morgana) v Harvard Business Review, jan.-febr. 1972, so pa še drugi.

3. Možno je celo v poznanih svetovnih magazinih najti članke, v katerih so računalniki kritizirani kot povsem neuporabni (Für die Katzen — članek objavljen v Der Spiegel 1. II. 1971).

Razvidno je, da so lahko računalniki zelo močno in koristno sredstvo, se jih pa čisto nepopolno in napačno koristi.

(Nadaljevanje na 14. str.)

Obvestilo dokumentacijskega centra

Razvojno-organizacijska služba GIP Gradis — Ljubljana

RAZVOJNO-ORGANIZACIJSKA SLUŽBA
GIP GRADIS — CENTRALA

Novo v februarju in marcu 1973

A. KNJIGE

V februarju in marcu nismo nabavili nobene nove knjige.

B. STUDIJE

V tem obdobju ni bila v knjižnico uvedena nobena nova študija.

C. REVIJE

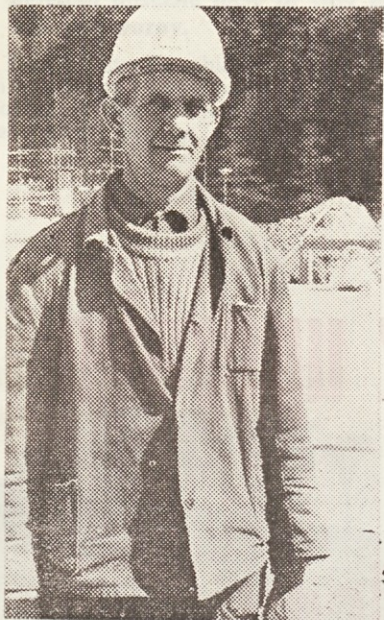
Domače revije:

1. Arhitektura 116/1972

- zaščita človekove sredine in prostorsko planiranje
- predlog zakona o prostorskem urejanju
- dediščina in novo
- prostorski plan Slavonije
- Kalnik — regionalni prostorski načrt
- zaščita kulturnih spomenikov — etična dolžnost družbe
- bodočnost našega okolja je naša bodočnost

2. Gradbeni vestnik 2/1973

- Problematika izvenmestnih križanj prometnih poti
- Projekt in gradnja nadvoza čez železnico pri Dervišah na avtocesti Sentilj—Nova Gorica
- Uporaba razbremenilnika tipa »Zlatoličje« pri HE OHAU-A — Nova Zelandija
- Lahki betonski bloki iz ekspanzirane gline »GLINOPOR«

Ivan Višnič

3. Gradževinar 1/1973

- Dinamični učinki vetra na visoke in velike objekte
- Spremembe v režimu visokih voda na Dravi
- Hidrogeološki kataster severne Rvatske
- Betonski elementi na bazi umetnih smol
- Sovisnost časa trdnosti na pritisk in znoj pri nekaterih vrstah cementa

4. Naš dom 2/1973

- Ideja za vsak dan
- Delovni kot za otroka
- Dajmo ljudem boljši okvir njihove vsakdanjosti
- Njegovo veličanstvo »Stol«
- Kič vse bolj ogroža naše vrtove

5. Tehnika 1/1973

- O metodi preiskovanja temeljnih tal za visoke jezove
- Stanje na področju hidravličnih raziskav v Jugoslaviji
- Razglabljanja in opažanja pri vgrajevanju točlenca mineralnega betona in gramoza z asfaltnim finiširjem ABG tipa TITAN 300

Tuje revije:

1. Arhitektura SSSR 2/1973

- Leto novih gradbenih uresničitvev
- Kurski kolodvor v Moskvi
- Nova arhitektura v industriji
- Ustvarjalnost v masovni stanovanjski gradnji
- Problemi razvoja Alma-Ari
- Nekatera vprašanja planiranja in zazidave središča Alma-Ari
- Ekološki problemi oblikovanja stanovanj
- Planetarij v Mohačkalu
- 25 let arhitekture neodvisne Indije
- Finska gradi

2. Annales I. T. B. T. P. 2/1973 — 302

- Posvetovanje o pospeševanju strjevanja betona s toploto
- Posvetovanje o gradnji mostov
- Teorije in metode statističnih izračunov
- Statistična metoda kontrole betona
- Preiskava kvalitete betona po 24 urah po hitrem postopku

Annales I. T. B. T. P. 3/1973 — 303

- Patologija zidarskih del
- Splošna teorija o zavetrovanju pri visokih stolpih

3. Baumeister 2/1973

- V sliki in opisu predstavlja 12 šolskih zgradb. Priročna je stalna rubrika »kritični forum«.

4. Bauen + Wohnen 2/1973

- V sliki in opisu prikazuje upravne stavbe in stavbe zavarovalnih družb širom po svetu.

Na tako imenovanih »Konstruktionsblätter« prikazuje detajle obešenih fasad.

Stalna rubrika »Forum« prinaša:

- otroška risalna deska
- večnamenski otroški stol
- sistem klopi za parke
- večnadstropna napihnjena poslopja
- odvetniška praksa v IBM — stavba v Chichagu

5. Der Bauingenieur 2/1973

- Armiranobetonski stebel z jeklenim jedrom
- O prehodnem območju med jeklenim in armirano-betonskim stebrom
- Prispevek k računu navpičnih ovrzanih pilotov večjega profila na poševninah in rampah za enakomerno vodoravno obtežbo
- Plezajoča razdelilna cev za črpani beton
- Stolpi iz cevnih odrov v visoki in nizki gradnji
- Varnostni preizkus gradbenih strojev s pomočjo strokovnega združenja »Teifbau«
- Izkopni stroj za jake in tunele
- Tlačno-zračna črpalka

6. Bauplanung und Bautechnik 2/1973

- Reorganizacija oskrbe z betonom v industrijskem gradbenem podjetju
- Racionalna tehnologija za gradnjo rezervoarjev
- Racionalna kompleksna tehnologija za gradnjo oskrbovalnih vodov pri utesnjenih gradbenih pogojih
- Izmenjava izkušnji pri kalkuliranju lastnih stroškov
- Aluminijasti opaž
- Določitev prevodnosti in višine kapilarnega dviga v enem poskusu
- Priprava nosilnosti veznih elementov nekega stropnega sistema
- Izkušnje pri delu raziskovalne zveze lahke kovinske gradnje
- Stališče plastičnega izračuna statično nedoločenih armiranobetonskih palčnih nosilcev
- Ogledalo gradbeniške literature
- Dinamično obremenjeni temelji in stebrene konstrukcije strojev
- Mejna stopnja vitkosti za centrično in ekscentrično tlačne palice pri kombinaciji obremenitve s torzijo ali torzije z upogibom
- Korozijska obstojnost prednapetih betonskih elementov z naknadnim nanosom

7. Beton und Stahlbetonbau 2/1973

- GEWI — jeklo, rebasto betonsko železo BS 42/50 RII z navaljanjem navojem in GEWI objemkasti spoj
- Notranje sidranje prednapetih členkov
- Raznos točkovne sile po nosilcu
- Diagrami za poenostavitev izračuna varnosti pred prevrnitvijo armiranobetonskih nosilcev

8. DBZ 2/1973

- Poslovne zgradbe zavarovalnih družb, bank in pošt v Nemčiji
- Zanimiv prispevek o razporeditvi opreme v veliko-birojskih prostorih
- Sistemsko planiranje v montažni gradnji

9. Domus 1/1973

- Japonska — Stirje projekti Arata Isoyaka »Mobile Home«
- Za otok Kish v Perzijskem zalivu
- Za Lagos — Nigerija
- Prefabricirana — dvojnostanovanjska enota za družine s po 4 člani in goste
- Majhna hiša v hribih
- Lalamsovih — sanje o hiši

Domus 2/1973

- Buenos Aires — grafični intermeccio Solsona in Herrera
- Dve stanovanjski hiši za eno družino (Holandija)
- London: Bunswick Square
- Prčičniška hiša v Chianti
- Sedež — obešen na zidu
- »Vrečasto pohištvo«
- Dan Flavin
- Kulturna vrednota
- Intervjuji Roberta Rymana

10. Harvard — Poslovna revija — marec-april 1973 — naslovi člankov:

1. Metode upravljanja iz vesoljskega programa, J. G. Milliken in E. J. Morrison
2. Stimulativno nagrajevanje tujih eksperimentov, M. L. Rock
3. COE (ponašanje predsedujočega) ključ organizacijskega razvoja — C. Argyris (CEO — Chief Executive Officer — predsedujoča izvršilna oseba)
4. MBO metoda se uvaja v družbenem sektorju, R. M. Brady (upravljanje preko ciljev)
5. Kakšen sistem vodstvene kontrole potrebujete, — R. F. Vancil
6. Kako naj izbegnemo investicijske glavobole, — E. W. Davis in L. White
7. Tailorjevo stimulativno nagrajevanje za ustvarjanje strategije podjetja, — M. S. Salter
8. Kako direktorji obravnavajo razpodeljevanje odgovornosti vodenja, — L. E. Greiner
9. Analiza stroškov in dohodkov pri zbiranju sredstev, — V. A. Fulmer
10. Negujte velike odjemalce, — S. M. Barker in J. E. Trost
11. Daljnosežne spremembe v distribucijski organizaciji, J. L. Heskett
12. Industrijska država: stare teorije in nova stvarnost, B. R. Scott
13. Postavlja dobiček na pravo mesto, J. Adam, Jr

Franc Fošnarč

11. Stroytelj 2/1973

- Industrializacija betonskih del
- V stalni rubriki »Aktivni pomočniki gradbenca«
- Tehnologija toplega oblikovanja
- Vibracijska miza na zračni blazini
- Kovinski opaži za večje bet. elemente
- Unificiran radialni opaž
- Kamere za gretje betona
- 20 m² ometane površine
- Mehanizacija pleskarskih del
- Univerzalni vlačilec za bet. železo
- Vlačilec za prevoz panelov
- Geodetski posnetek dokončanih objektov

12. Travaux souterrains jan. febr./1973 — 173

- Akustična izolacija postaje podzemne železnice
- Razsvetljava cestnih tunelov

13. Travaux — februar 1973/455

- Direkcija industrijskih in komercialnih servisov Pariske prefekture
- Preskrba s pitno vodo
- Čistilne naprave za pitno vodo
- Dosežki sekcije za velika dela pri preskrbi Pariza s pitno vodo
- Kontrola pitne vode
- Izboljšanje pitne vode
- Velika dela pri napeljavi cevodvodov s pitno vodo za potrebe Pariza in okolice
- Čiščenje pitne vode za potrebe Pariza in okolice
- Kunstrukcija velikih čistilnih naprav za čiščenje pitne vode
- Tehnična služba mestnega prometa

Nekaj pripomb...

Z rojstvom in življenjem računalnika v podjetju so običajno povezane mnoge napake.

Kaj je razlog, da se tako močno sredstvo tako pogosto slabo koristi?

Ni lahko odgovoriti na to vprašanje. Problem koriščenja računalnikov v upravi je prav tako kompleksen kot je kompleksno tudi vprašanje upravljanja.

Vendar pa postanejo stvari nekoliko jasnejše, če analiziramo proces pojave ideje o nabavi in uporabljanju računalnika v podjetju.

Običajno preide ta proces tele faze:

— 1. Rojstvo ideje za uvedbo računalnika običajno izhaja iz enega ali več naslednjih pogojev:

— Obstaja meglen občutek, da bi računalnik lahko doprinesel k poslovanju in konsolidaciji informativnega sistema in upravljanja v celoti.

— Zapažena sta 1 ali 2 konkretna primera, ki bi jih bilo ugodno rešiti z računalnikom.

— Imeti računalnik je tudi vprašanje prestiža, del obče slike podjetja in svojevrstna moda.

— Uprava podjetja se boji biti brez računalnika, ker ga drugi že imajo.

— Nekateri navdušenci uporno vztrajajo z idejo o nabavi računalnika.

2. Po osvojitvi ideje se naloga za njeno obdelavo oz. izdelava projekta dodeli komu v podjetju, ki običajno nima nobenega ali ima površno znanje in izkušnje v zvezi z uporabo računalnika in ni iz uprave podjetja.

Povabi se tudi zunanje sodelavce — eksperte, da kot svetovalci sodelujejo pri izdelavi in oceni projekta. Najpogosteje tudi ti niso preobteženi z znanjem in izkušnjami o uporabi računalnika in s poznavanjem pro-

blematike upravljanja nasploh.

Rezultat je elaborat, včasih zelo obsežen, poln splošnih priporočil in opisov z zelo nepopolnimi podatki o tem, za kaj se računalnik namerava uporabljati, katere obdelave bo izvajal, kateri resurzi so potrebni, kakšna konfiguracija računske opreme je potrebna, analiza stroškov in koristi itd.

3. Projekt se predloži vodstvu, ki ga pa ne razume in se oslanja na mnenje ekspertov.

4. Pokliče se proizvajalce računalnikov, ki pošljejo ponudbe. Ti ukrepajo hitro. Pošljejo mnogo materiala in pogosto obiskujejo potencialnega kupca.

Njihovi predstavniki niso motivirani. Tudi več ali manj niso kvalificirani za to, da bi ugotovili, katere probleme se bo z računalnikom dejansko reševalo in katera oprema bi najboljši odgovorjale — poskušajo prodati najdražje. Dajejo zelo splošne opise možnosti uporabe njihove opreme — so pa mnogo podrobnejši pri opisovanju tehničnih posebnosti te opreme. Na žalost kupcu ni jasna povezava med hitrostjo spominskega ciklusa, kapaciteto diskov itd. in njegovimi problemi.

5. Na tak način kupec ni sposoben racionalno izbrati. Ker gre pa za veliko investicijo, okleva, da bi sam karkoli odločil — zato je postopek sklepanja pogodb zelo dolg. Medtem proizvajalci izpopolnjujejo svoje ponudbe. Dajejo še podrobnejše tehnične podatke, kažejo na tehnične prednosti njihove opreme v primerjavi z drugimi itd. So zelo radovedni, kaj so ponudili drugi, še zmeraj pa ne tega, kakšne so dejanske potrebe kupca. Kupec skuša obvladati situacijo in želi seveda najboljši izbor. Toda — je že na napačni poti. Uprava podjetja — kupca ni vključena v to problematiko in tako leži že

od vsega začetka iniciativa in odgovornost za nabavo na ljudeh, ki so v najboljšem primeru strokovnjaki za Harwarde in Saitwarde, niso pa kvalificirani za ugotovitev, kakšne so dejanske potrebe podjetja. Končno po dolgem oklevanju pride do odločitve o izboru računalnika. A to še vedno ne na neki jasni racionalni osnovi, temveč na osnovi nejasnih in meglenih krilatic kot npr. »Kupimo IBM — to ima že vsak.«

6. Oprema se inštalira osebje novega centra dobi osnovni pouk in je sposobno začeti z delom (koristiti računalnik). Ampak na nesrečo, potencialni koristniki — vodstva in osebje raznih oddelkov v podjetju — ne postavljajo nobenih ali pa zelo malo zahtev za obdelavo. Neredko so tudi nezaupljivi in nekooperativni, ko poskušajo navdušenci v novoosnovanem centru nekaj storiti za nje. To pravzaprav ni čudno, ker niti pojma nimajo o tem, kaj bi ta tajinstvena naprava, tj. računalnik mogla napraviti za njih. Iz druge strani pa ljudje iz računskega centra kažejo nepoznavanje dejanskih nalog in problemov teh oddelkov.

Kljub vsemu — osebje računskega centra prej ali slej uspe sebe in svojo opremo prikazati koristno in najde zase dela. To običajno uredi kdo od vodečih programerjev, ki nezadostno pozna razmere izven računskega centra in je zato njegov izbor običajno obračun plač ali nekaj podobnega.

Po prvih uspehih se težnje računskega centra nadaljujejo in podajo se še drugi podobni sistemi.

Tisti, ki so jih uvedli, so ponosni in srečni ob ogledu na gore papirja, ki ga računalnik proizvaja. Prav ti tudi radi računajo, koliko ljudi bi bilo potrebnih za to delo, če bi se opravljalo brez računalnika in ta podatek je pogosto zelo impresiven.

Na žalost se v takih primerih, večinoma zgode papirja, ki ga računalnik daje, ne koristi. Ne samo, ker potencialni koristnik ne bi bil zainteresiran, ampak tudi zato, ker tako

obsežne podatke ni niti možno koristiti.

V najboljšem primeru taki sistemi oskrbujejo osnovne podatke, ki bi se jih moglo koristno uporabiti šele z nadaljnjo računalniško obdelavo.

Tako je, ker so vsa prizadevanja v zvezi z uvedbo in uporabo računalnika v podjetje, ves čas naslonjena na ljudi, ki niso kvalificirani za formiranje politike koriščenja računalnika v podjetju.

Proizvajalci računalnikov bi ne smeli prodajati le Harwarde in Saitwarde, temveč tudi sposobnost napraviti te dejanske koristne

Iz prej napisanega izhaja, da je glavni razlog neadekvatne uporabe računalnika — vsaj v območju njihovega največjega potenciala, to je, da pomagajo vodstvu v upravljanju — v bistvu pomanjkanje odgovornih ljudi. Idealno bi naj taki ljudje:

— imeli izkušnje in sposobnosti vodenja, tj. da z vodstvom sodelujejo in spoznajo potrebe tega,

— poznali tehnike znanosti o upravljanju, da bi lahko uporabljali učinkovite metode za reševanje upravnih problemov.

— poznali tehniko analize, projektiranja in programiranje sistemov za računalnik.

Trenutno in še v doglednem času, bo zelo malo takih strokovnjakov. Bodo pa koncentrirani verjetno v nekaj večjih podjetjih. Zato ni verjetno, da bi se v večini primerov uporabe računalnikov stanje v doglednem času izboljšalo. Nekaj teh možnosti pa vendar le obstaja. Nahajajo se v rokah proizvajalcev računalnikov. Ker ti kontaktirajo z vsemi koristniki računalnikov, lahko mnogim pomagajo z relativno malim številom ljudi. Razvito metodologijo lahko uvedejo na različnih mestih.

Njihov pristop bi po mojem mnenju moral biti naslednji:

1. Po predhodnih stikih s potencialnim kupcem bi moral prodajalec poskušati pomagati dojeti dejanske

potrebe kupca, tj. pomagati pri sestavi vsaj grobih planov:

— projektov, tj. obdelav, ki se jih bo izvajalo,

— stroškov, (razvoja in koriščenja sistema),

— koristi (otipljivih, ki jih je možno ovrednotiti in kvalitativnih)

— potrebnega harwarda in softwarda,

— ljudi v računskem centru, koristnikov,

— akcije in metodologije uvajanja. Istočasno bi moral proizvajalec poskušati vodstvo podjetja seznaniti z možnostmi, ki jih nudi računalnik.

Ustrezno sredstvo za to bi bila lahko npr. odgovarjajoča poslovna igra na računalniku.

2. Pomagati bi moral kupcu izbrati najboljši del opreme tj. dati mu uporabno delovno metodologijo s primerjanjem ponudb.

3. Po inštaliranju računalnika bi moral pomagati, da se stroj dejansko prične koristiti, tj. ne samo poučiti operaterje in programerje, ampak pomagati tudi v stiku z vodstvom pri izbiri obdelovalne snovi, analizi sistema, reševanju problema dokumentacije itd.

4. Pospeševati kontakte — občasno analizirati stanje, odkrivati probleme, priporočati rešitve in mogoče sodelovati tudi pri novem projektiranju itd.

Pri tem želimo poudariti naslednje:

Tak način je za proizvajalca tem bolj sprejemljiv, čim bolj je ta konkurenčen. In obratno — postaja vse večjo uporabo takega načina pristopa proizvajalec računalnikov vse bolj konkurenčen. Saj lahko običajni krilatici: »Slučajno proizvajamo ravno mi najboljše računalnike na tržišču«, doda »ampak, kar je važnejše, smo tudi sposobni, da jih storimo za vas dejansko koristne«.

Prevod iz hrvaščine
Avtor dipl. inž.
Dragan Kovač
Praksa — marec 1973